

4. 8432.

VOLUMUL II
www.dacoromanica.ro

EL ENA

ROMAN

de

DIMITRIE BOLINTINEANU

VOLUMUL II.

O călătorie spre munți

(Urmare)

— Apropo ! zise el. Să vă dau sciri despre București ?

— Ha ! ha ! exclamă damele.

— Ne acuză gazetele că am subscris o petițiune către Turci, prin care am cere starea veche !

— Dacă ați făcut, bine ați făcut ! zise Zoe, dar nu ați făcut'o. Sunteți lași !...

— Se mai vorbește de schimbarea ministerului... Se zice că bărbații domniilor voastre au să între în combinarea nouă.

— Ah !... strigă principesa. Era și timpul !...

— Nu s'a făcut încă, răspuse postelnicul... mai am o noutate...

— Care ?

— Nunta domnișoarei Serescu în două zile...

— S'a decis ?

— Negreșit...

— Dar cine o să asiste ? zise Zoe. Eū una nu am inimă cu lucrurile de astăzi !... cu cine o să ne găsim la nunta ! cu femeile ofițerilor, avocaților, profesorilor, banche-rilor, lipscanilor ; doctoresele îneacă toate balurile !... în toate locurile ! Ce nenorocire !... nu pot să le ert pretențiunile de a se arăta pe același picior cu noi !... niște mojice !...

— Ai dreptate, zise principesa. Unde este timpul nostru ?... atunci la baluri comisarii însărcinați să primească duceau damele de clasa II, neguțătoresele, oficerele, la stânga, și pe cele de clasa I la dreapta, acum ne amestecă cu toate aceste parvenite !... ce eróre !...

— Ce să faci, principesă, zise postelnicul. Convenția a ucis clasele ; nu mai sunt în țară de cât români ; dar bun e Dumnezeu !

— Convențiunea a făcut pe toți românii nobili, zise E-lescu.

— Ești prevenit împotriva nobleței... strigă Zoe, îi faci un resbel fără repaos !

— Te înșeli, doamnă ! Ași fi voit ca românii să aibă o aristocrație de naștere, căci atunci țara n'ar fi fost atât de căzută. Această instituțiune a fost folositoare popo-
lilor ; mândri de strabunii lor străluciți prin fapte mari, ei ar căuta să-le semene, ar face fapte mari, sacrificii de avere, de viață pentru națiune. Dar tradițiunile nu sunt, istoria este mută asupra numelor celor ce numești nobili !... nobili de erî, ei nu înțeleg drepturile cu datorii ; caută să puie mâna pe o putere, ea însăși redusă la o stare de servilism, de sclavie, numai ca să se bucure de

niște bunuri materiale, al căror preț vor fi ignorința, trădarea !

Nu crede că atac această instituțiune... Ea a fost bună în timpul său ; atac persoanele care printr'o conduită degradătoare, au degradat'o și chiar printre persoane voiți face escepțiune. Mulți din bărbații cari dau dovezi de simțiminte nobile sunt de această clasă. Ascultați ! generațiunea de astăzi este sub urgia unui blestem... pe cât va esista ea, nici o mântuire nu poate să fie.

— Ce zici, pentru d-zeu, strigă Elena.

— Aceasta este adevărat. Ceea ce numim astăzi o națiune, este un corp ce nu mai are inimă... voiți ca să vă dovedesc ? Străinii au căleat în picioarele cailor mormintele părinților noștri ; cei mari au priimit pe inemici cu cununii de flori !.. onoarea, patriotismul, independința sunt văzute aici ca niște crime !... nu-mi vorbiți că cei ce cârmuesc sînt reii !... Cei ce cârmuesc sunt ast-fel căci națiunea este ast-fel. Ei sunt espresiunea țerei.

— Sunt multe lucruri de zis între acestea, răspune Elena. Majoritatea este bună !

— Bună ca să devie complicea minorității !...

Elena tăcu. Ea cunoștea caracterul lui Alexandru, ast-fel înțelese că amărăciunea ce vărsase în vorbele sale avea o cauză într'un nou esces de gelosie și națiunea română nu era pentru nimic. Dar care să fie motivul noii sale supărări ? Negreșit, își zise Elena, e gelos de bărbatu-meu !... Alexandru era un caracter care ar fi fost ne-suferit, fără nobleța ce avea tot-d'a-una. Dacă ar fi fost în-surat, ar fi fost ca cei mai mulți bărbați care în bănuelile lor de multe ori nedrepte, ne voind a exprima ce simt, găsesc diverse preteste spre a certa femeile lor pentru

cutare saŭ cutare lucru ce se face în casă...

Seara aceea trecu fără nici un incidente.

A doua zi călătorii vizitară peștera unui sihastru în muchia unui munte, gustară ceva și plecară către Fănești.

Alexandru se puse în trăsura în care erau Zoe și principesa Iordache.

— Frica ursului te aduce la noi! îi zise Zoe când plecară.

— Frica ursului?

— Mai întrebî?... frica postelnicului.

— Nu am pentru ce...

— Ia lasă vorbele... zise Zoe... ești nebun după Elena.

— Vă jur !...

— Nu jura !... o iubești.

— Nu !...

— Nu te crez... eată să dovedești...

— Cum ?

Zoe se gândi, apoi luând un aer cochet și plecându-se la urechea lui Alexandru, îi șopti ceva ce principesa nu auzi...

Ei se înturnară astă dată, fără a se mai opri unde va. Seara erau la Fănești. Elena se prepară ca să cunune duminica viitoare pe protegeata sa de la Brebu, trimise baniți promiși egumenului, și dispuse ast-fel ca părinții tinerilor să vie cu dênșii la Fănești.

Damele se retrăseseră în camerele lor de culcare.

S T A F I A

Zoe se aruncase pe pat. Ea era îmbrăcată cu un capot de batistă fină peste o cămașe iară de batistă; peste acest capot trecuse un brâu de mătase albă. Pe cap pusese o bonetă elegantă de valansienă, părul era strâns cu îngrijire. Văzînd'o cine-va ast-fel ar fi zis că așteaptă un amant. Ea se prefăcea că este aproape să adormă; candelă era stinsă. După câte-va minute rădică capul, ascultă: Principesa suflă ca o persoană ce doarme. Se scolă pe jumătate... ascultă, cohoară din pat... ascultă încă... Se îndreptează către ușe, o deschide.

Afară se auzi un tunet. Cerul era acoperit de nori; vântul începuse să sufle.

Să ne înturnăm la Alexandru. Elena astă dată nu-î mai dete buduarul ei pentru culcare, acesta îl dete postelnicului, iar lui Alexandru îi dete o cameră lângă camera ei de culcare cu îndatorire să o împartă cu George. Din camera sa Elena auzea tot ce ar fi putut face vecinii săi. Ce-î dicta această măsură? poate dorința de a-l avea sub ochii săi neîncetat?

Acești doi junî se culcară și adormiră.

Elena vegheă mai toată noaptea.

Vijelia începuse afară, fulgerele și tunetele se succedau

neconținut, ploaia și vântul băteau în ferestrele camerei unde dormia postelnicul. Sgomotul vijeliei îl deșteptă din somn.—Ah! zise el, porumburile mele au să crească!... Dar fuse silit a se opri aici... Se șterse la ochi să vadă mai bine... nu se înșală; prin camera sa umbla o fantasmă albă: el o zări la lumina fulgerilor.

Ca toți oamenii ignoranți și slabi de judecată, postelnicul era superstițios: El credea în stafie, în strigoii, în iele, în sburătorii, în fermece. Crezu că este o stafie.—Își aduse aminte că se clădise casa pe o casă în ruine și că țărani ziceau că acolo au văzut de multe ori stafia.—Sînt pierdut își zise el, iată stafia!... D-zeule scapă mă?... dacă voi striga, ea mă va sugruma!...

El începu să tremure ca un copil ce crede că vede un spirit rău făcător, și își puse plapoma în cap.

Stafia se apropia de pat, întinde mâinile, postelnicul se crede pierdut. El simte mișcările mînicii ei... Mîna stafii rădă plapoma după capul postelnicului; atinge fața lui; o resfătă, postelnicul nu mai suflă... Stafia se așază pe pat lângă dînsul, postelnicul scoase un gemet. Un fulger aruncă lumina... Acum stafia începu să tremure. Ea văzuse fața postelnicului. Ce va face? se înșelase: nu era postelnicul acela ce cauta. Ea retrase mîna repede, să scoală, să depărtează; crede că postelnicul o preurmă; ese din cameră și se face nevăzută.

Nenorocitul superstițios rămase în pozițiunea care luase ascultînd și tremurînd de spaimă. După o oră avu curajul să rădă capul, să asculte, să privească. Înțelegînd că stafia a fugit, aprinse lumînara; nu văzu nimic.

— Nu am visat, zise el. Era stafia, am văzut-o, m'a atins pe frunte cu mîna rece ca de mort!... El ar fi voit

să iasă afară să deștepte toată casa, să spuie că a văzut stafia; numai temerea de a se întâlui încă odată cu fantasma îl ținu pe loc. Umblind prin casă, zări o în-cingătoare; o culege; era un brîu alb de mătase.—Iată o dovadă! zise el că a fost stafia! și tot de odată aruncă brîul departe de dînsui...—Este fermecat, zise el.

Toată lumea eșise în salon. Postelnicul ca nici o dată nu se arăta. Elena crezînd ca bărbatu său este bolnav se duse la dînsul. El îi spuse tot ce i se întîmplase cu stafia, ceia ce făcu pe Elena să rîză. Dar când îi arătă brîul de mătase alb ce stafia perduse prin casă, Elena simți că pămîntul se învîrtește cu dînsa: un fior rece coprînsese toate nervele corpului ei. Deveni palidă, și vocea sa începu să tremure.

— Vezi? ai încetat de a mai rîde! zise postelnicul, nu 'ți spuneam eu că e stafia! iacă brîul! toți țărani cari mi-aș spus că au văzut'o mi-aș zis că poartă un brîu alb... Pentru ce Elena se impresiionase atît de mult la vederea acestui brîu? Lucrul este lesne de înțeles.— Ea recunoscî brîul Zoei, își aduse aminte că acea cameră fusese tot-d'auna destinată pentru Alexandru; un simțimînt de gelosie mișcă toate fibrele inimei ei. Acésta hólă era nouă pentru dînsa, ca și amorul ce avea. I se părea că vîzu pe Alexandru la picioarele Zoei; scoase un țipăt și căzu leșinată pe pat.

— Iată ce-mi face stafia! zise postelnicul; mîne părăsim acésta casă!...

Elena se redeșteptă, dar palidă și frumoasă ca suferința. Suspinele o înecaă... Ea rămase încă în această cameră pe pat... Ce nu ar fi dat să poată vorbi cu Alexandru?

— Acum înțeleg, zise ea, suferințele l'î Alecsandru !.. Cele ce zicea... erau mincinoase... Nu era gelos. Se prefăcea... Doamne ! Doamne ! ai milă de mine !... până astăzi credeam că 'l iubesc... cum mă înșelam ! nu ! eu nu 'l iubeam ! credeam că 'l iubesc !.. De astăzi numai am început a' l iubi... oh ! acum îl iubesc !.. Dacă ar fi acum acolo, aş voi să-î scoţ inima din piept cu un fier !... dacă va fi inocente ? Alexandru meu ! oh ! ce grozăvie !.. ce am zis !... Sunt nebună ! unde este ? Vino, dulcele meu ! vino să 'mă cer ertare că am putut să cuget rău !..

În acelaş timp Zoe, în camera sa, făcuse o scrisoare pe care voia să o trimită cu om în adins la Bucureşti ; aici era cel din urmă act al comediei cu Ranu. Acest act trebuia să se joace Duminică la Făneşti. Zoe era sigură acum că Elena era înamorată după Ranu ; că Alecsandru era înamorat după Elena. Durerea de a se vedea despreţuită de Alexandru pentru Elena, o întârîta şi mai mult. Trimise scrisoarea pe un om al ei sigur.

Când fuse la gustare postelnicul spuse cu spaimă ce i-se întâmplase cu stafia. Toată adunarea rîse de credulitatea lui. Când însă spuse că stafia, fugind, pierduse un brîu alb pe care 'l găsise el, Zoe deveni palidă. Ea tremură gîndind că Elena o să recunoască brîul ei. Iată o armă în mîna rivalei ei ! Elena putea să 'î facă rău cu acest talisman ? Cel puţin el dovedea că ea fusese stafia, ceea ce ar fi făcut 'o ridiculă, saui că se dusesese în camera postelnicului, ceea ce era de cel mai din urmă dispreţ. Elena, din parte'î, avu ochii ţintiţi pe fisionomia lui Alexandru, doar va ghici pe impresiunile ce 'î va face această istorie, dacă el avea o complicitate cu stafia. Fisionomia lui nu exprimă nimic, dacă nu indiferinţa. Însă aceasta n'o linişti.

— Ciudat lucru cu această stafie ! zise Alexandru postelnicului ; eu te crez că ai văzut'o... dar crez că a fost stafie cu mâinile albe și delicate.

Alexandru observă că Zoe își ascunde mâinile.

— Ah ! zise el în sine... Apoi urmă tare : Nu este a-nevoe de dovedit dacă ea a lăsat după dânsa briul alb ; poate că cineva va recunoaște briul....

— Să ni se arate briul, zise George.

Zoe tremură.

— Bravo ! zise postelnicul, să ni se arate acel briu.

— Să lăsăm stafiile, zise Elena, bărbatu-meu a visat.

— Am visat ?...

În fine Elena căută în toate chipurile să înlăture ideia de stafie și de briu.

Toată ziua Elena nu putu să vorbească în parte lui Alexandru. Către seară ei rămaseră singuri în kioșk câte-va minute. Elena rămase tăcândă, ca să arate că este supărată pe Alexandru. Acesta îi luă mâna și o încălcă de sărutări... Ea retrase mâna.

— Ce ai, Elena mea ? o întrebă Alexandru. Pentru ce această răceală.

— Pentru ce ? Oare nu am dreptate ? pentru ce Zoe a intrat în camera în care dormea bărbatu-meu ? Știa că acea cameră este aceea în care tot-d'auna ai dormit, pe care lumea știa că o ocupi...

— Ce fel ? întrebă el ; acea fantasmă a imaginațiunei postelnicului era reală ? a fost Zoe în adevăr ?

— Ce căuta ?

— Ești geloasă ?

— Geloasă ?... de o creatură atât de înjosită !... Îți spuî că voi să știu dacă te-ai coborît până să consimți la cochetăriile unei mesaline...

— Indoiala ! tot ce nu este Elena mea, este rece pentru mine.

Înainte de a te cunoaște, erau multe lucruri frumoase în lume. Dar din acel moment tot ce a fost încântător s'a dus și tu singură ai rămas ! ochii mei lasă valurile azurate ale cerului în care se scaldă aurorele zilei, ca să nu privească de cât fața celei ce iubesc, urechile mele se înturn de la murmura vînturilor pe verdele sîn al pămîntului ca să asculte numai vocea celei ce iubesc ; mirosul meu uită parfumul îmbătător al florilor ca să nu aspire de cât parfumul sîinului acelei ce iubesc ; ea este singura în lume ! singură ca viața lângă care nu poate să existe de cât moartea.

— Vorbele ce îmi zici sunt dulci ; dar ele chezeșuiesc oare faptele ?

— Faptele, Elena, ascultă ! ce dovezi să'ți dai despre amorul meu ? Cere or-ce sacrificiū și vei vedea dacă te iubesc sau nu...

— Nu cer nimic ! Ceia ce aș putea să cer ar fi să plecî undeva, să încetezi de a mă vedea, să mă uiți ?... dar, vai ? aceasta este cu neputință... mă va ucide !

— Spune'mi încă o dată aceste vorbe, îngere dulce al vieții mele !... oh ! lasă-mă să crez că într'această lume unde sunt strein, este o inimă ce s'ar fărâma de durere pentru mine ! cât e dulce a ști că sunt iubit ?... a ști că sub acéastă boltă cerească sufletul meu nu este rătăcit !... Dar iată cât trebuie să sufer gîndindu-mă că nu pot a'ți zice *te iubesc*, a-mi aduce aminte că destinul a scris în cartea sa aceste vorbe fatale : *nu 'ți este permis a iubi de cât cu condițiunea de a fi trădător !*

— Aceste vorbe mă omoară ! nu voiam să mi-le aduci

aminte... Eu te iubeam răpită de visul ce mă domină... aceste vorbe mă deșteaptă, ca să văz realitatea și să sufer... ești crud!... Dacă te mustră cugetul că amăgești un om către care nu ai nici datoria amicitiei, cât trebuie să mă mustre pe mine care am călcat legăturile cele mai sacre?... ar fi mai onest părăsind țara și a fugi cu tine. Cel puțin, părăsindu-l, nu aș fi trădătoare.

— Vrei? o întrebă Alexandru.

— Da! răspunse Elena clemențind din cap cu întristare.

Dar ei cătară să tacă. Oare cine păru. Elena se retrase în camera ei unde căzu într'o adâncă meditare.

— Nu voi avea nici-o dată curajul a mă despărți... își zise ea; fetița mea va fi perdută în lume!...

O NOUA INTILNIRE

Era în zioa de sâmbătă. A doua zi era să fie nunta Marii, acea fată de la Brebu. Nuntașii veniseră în Fănești cu toate trebuincioasele și așteptau ziua cununiei. D-na Elena din parte'î încă se preparase la aceasta. Sîmbătă seara veniră încă două familii de la București între care se afla *Talangiă*. Seara aceia se trecu în critice de tot felul; politica juca cea dintâi rolă. Toți se ocupați atunci despre cauza incendiilor de la tabăra din Florești.

— Cum voiți să nu puie soldații foc, zise *Talangiă*, când sunt așa de rău tratați!... în baracele lor ei sunt mai rău de cât vitele; se speculă asupra hrăniilor lor, asupra vestmintelor lor... se plâng și nu li se ia în considerare plânsurile. S'au cheltuit milioane de lei, și pentru ce? ca să chinuiască bieții soldați?! pe cine vor să sperie cu tabăra? cu cine o să ne batem? Suntem noi în stare a ne înfrunta cu oștirile streine, noi care suntem armați cu ciomege? rătăcire! De un secol români nu s'au bătut cu nimeni și tocmai aceasta le a păstrat drepturile; armele noastre sunt tractatele între puteri și Turcia: Ele ne apără mai bine de cât aceste câte-va mii de ostași.

— Bine zici, îi răspunse George, cu oare care ironie, din momentul ce oștirea română nu poate să apere

nici țara contra invasiunilor străine, nici ordinea publică, urmează a fi desființată cu totul ca să nu coprinză în budget două zeci de milioane în deșert !

Talangiū îl privi cu un suris desprețuitor și tăcu ca cum ar fi voit să arate că adversarul său nu merita un răspuns. Apoi urmă șirul discursului său :

— Țara aceasta e mică : nu poate trăi prin sine însăși ci tot d'a-una pusă sub o protecțiune străină. Iată ceea ce au înțeles părinții noștri, ceea ce au pus în practică, și care face cea mai mare laudă a lor. Iată calea ce trebuie să luăm și noi dacă voim a scăpa prin vijeliile timpului drepturile de autonomie. Ni se impută noastră boerilor țării, că în trei zeci de ani trecuți ne am supus când Turcilor, când Nemților, când Rușilor. Acesta a fost un mare sacrificiū pentru care trebuie să ne laude, căci prin acest mijloc am putut scapa drepturile țării amenințate. Să nu mi se vorbească de acele capete aprinse ce visează la neatîrnarea țării ! acei oameni sunt nebuni sau plătiți de străini să zică că Românii pot să apere țara lor cu armele în mână ! cei ce ar vorbi ast-fel, nu cugetă alt ceva în spiritul lor de cât să ne despoaie de proprietăți și să le dea țăranilor...

Alexandru, ce până atunci tăcuse, îi fu cu neputință de a nu răspunde.

— Dacă popoli Europei ar ști că popoul român pe care l-au găsit demn a-și vărsa pentru dânsul sîngele fiilor lor și tesaurile, spre a-și sparge lanțurile, ar avea în sînul lui oameni care își fac o glorie din umilință, negreșit că acei popoli ar roși că au putut să facă acele sacrificii pentru un corp căzut în putrejună !... Nu fac aluziune la D. Talangiū. D-lui îi este permis a simți astfel.

Acastă molătate de simțimînt la d-lui este simptomul unei bôle. Aci nu pôte să fie vorbă de bolnavi : aceștia vor face tot d'auna escepțiune, chiar atunci când în loc de a se afla în vre un spital, se află în saloane. Răspunz în genere, acestei școale ce din Fanar a trecut pe malul Dunării unde a găsit discipuli ; acestei școale ce a inventat slăbiciunea și sclavagiul, acestei curtizane nerușinate a Cesarilor bisantini. În deșert vocea tînără a patriotismului va căuta sa-i converteze !

Talangiul își mușcă buzele.

— Dar pînă atunci, urmă Alexandru, este trebuința să se scie că un popor cât de căzut, cât de putred ar fi, nu poate să împărtășească aceste simțiminte.

Dacă însă suntem convinși că acest popor român nu mai are nici o scînteie de viață, și nu mai este viitor pentru dînsul, atunci pentru ce se mai păstrăm pe fața pămîntului un cadaver putred ale cărui miesme aruncă veninul, și nu avem curajul a-l înmormînta ?

Aceste vorbe produsera o senzațiune adîncă în inimele ascultătorilor ; nimeni nu mai răspunse. După câte-va minute literatura română înlocui politica în convorbirile lor. George se plânse că de când au început luptele politice Româniî au părăsit cu totul tărîmul literelor.

— Politica a ucis literatura, zise el, luptele politice au un scop negreșit, *întărirea naționalității* ; dar poate să existe o națiune când româniî nu au o literatură, adică când nu au o limbă, o gramatică, un dicționar, o istorie, când nu sunt poeți mari care să ne dea epopee, tragedii sau mai bine când nimeni nu mai citește nimic de literatură, când devine un fel de rușine pentru oameni a citi cărți scrise în limba română ?...

Era o seară de Maiü...

— Of !... strigă Zoe. Ce idee !... literatură națională !... Cine își perde timpul a citi nimicuri de acelea ?... sunt bune să le citească lacheii mei !... Ce poate să scrie niște români !...

— Ai dreptate, răspune principesa. Bărbatu-meu principele este abonat la câte-va ziare ; nu le citește nici o dată : le citesc lacheii...

— Nici o dată nu ași fi crezut că poate să existe o literatură română, zise o damicelă ce venise aici în urmă cu maică-sa.

— Tot așa precum există și o damă română, răspune Alexandru.

— O damă română... urmă Adela, eu nu sunt română, tată-meu este grec.

La aceste vorbe se făcu un râs general escitat de Caterina.

Muma Adelii veni în ajutorul ficei sale.

— Fii-mea, zise ea, vorbește astfel fiind crescută în țări streine unde nu a învățat să iubească pe români !... Caterina dete încă o dată semnalul de râs.

Bătrâna mumă se supără și cu un ton propriu femeilor ordinare, îi zise :

— De ce rîzi domnișoară? fie-mea a avut mijloace să învețe în țări streine, dacă și altele ar fi avut acele mijloace...

Ea nu termină vorba, toți oaspeții să puseră să rîză.

Elena, voind să înlătore cestiunea personală, reveni la literatură.

— In fine ! zise ea, este începutul unei literaturi române : o literatură care ar fi prosperat, dacă ar fi fost încuragiată de patriotismul românilor. Vedeți grecii, magiarii

și sârbii? Ei ne-au întrecut și pe acest tărîm : cauza nu este anevoie de cunoscut. Nu crez că Dumnezeu să fi pus mai mult geniū în capul grecilor, magiarilor și sârbilor, de cît în capul românilor ! dar crez însă că a pus mai mult amor de patrie în inima lor de cît în inima noastră! Acest amor de patrie a făcut ca la cei alți trei popoli să citească mai multă lume producțiunile literare. Să le înguragieze prin toate mijloacele putincioase. La noi nu numai că scrierile literare nu sunt citite dar încă autorii sunt persecutați cînd nu sunt desprețuiți. Ne place a ne zice nobili români ! dar nu facem nimic pentru români. Magiarii nobili, pentru literatura lor. fac sacrificii fabuloase : noi pentru a noastră nu avem decît dispreț.

— Daca nu citim românește, cauza este că autorii români nu au produs nimic care să merite ! zise Zoe.

— Cum e turcul și pistolul — Cum e țara și autorii, răspunse George.

Elena răspunse Zoiei :

— Nu voi răspunde ca d. George, dar voi zice că dacă la noi ar fi răsărit geniurile ce au făcut gloria altor populi, noi încă nu am fi citit producțiunile lor și nu am fi avut pentru dîsele de cît acelaș dispreț ce avem astăzi. Dacă te-ai întreba astăzi : ai citit pe autorii români cei ce se află, îmi vei răspunde că nu ai citit, că nu ști ce au scris ; acest răspuns 'm-ai dat tot-d'auna. Nu înțeleg dar dacă nu ști ce au scris acești oameni, cum găsești că nu merită să fie citați ?

— Eu voi zice ceva dacă domni democrați nu se vor supăra zise Talangiū.

Greșala este și a autorilor, urmă el, cei mulți nu sunt

nobil și prin urmare nu aș prestigio.

— Iată o idee ciudată, răspuse Elena, și cu atât mai ciudată că vine de la d-ta.

— Pot să vă dau un exemplu, doamnă.

— Care?

— Știi pentru ce Lamartine a făcut atâta sgomot în Franția ca poet? pentru că a fost nobil. Nobilii i-au făcut aceasta.

— Așa este! zise principele Iordache. Poeziile lui veniră atunci în sprijinul unor principii sacre și sguduite de spiritul revoluțiunilor.

— Mă iertați, răspuse Elena. Este un poet mai mult popular, mult mai gustat în Franția, Beranger, și cu toate acestea el nu era din noblețea franceză. Este nobil prin sine: el este fiul națiunei, fiul lui Dumnezeu! de vom veni la noi, încă o dată, nu este nobleță.

— Doamna e republicană? întrebă un nou venit ce fusese democrat și se schimbase în urmă.

— Poate, domnule, răspuse Elena; dar sunt aceia ce am fost tot-d'auna, neschimbată.

Nici unul nu fusese mai aprins revoluționar, de cât acest întrebător! Odată propagă idei rele. După căderea revoluțiunii, el emigrase în țări streine; astăzi înturnat în țara sa, după ce dete mâna cu toate partidele pe care le trăda una după alta, se dete cu cei mai înfocați retrograzi; este un fapt netăgăduit: renegații devin aspri pentru credința ce au avut înainte, și înfocați pentru credința ce îmbrățișează, acesta se explică prin temerea ce au de a nu fi suspectați. D-nu X. era către acestea ambițios fără măsură, invidios; cât orî-ce suflare omenescă avea o calitate oare-care, i-se părea că acea calitate

era răpită din proprietatea sa. Aceasta îl făcea către cei alți oameni rău, mic, egoist. Erau două lucruri ce iubea și ura cu deosebire : se iubea pe sine și ura pe amicii săi.

Când Elena îi răspunse făcând o ușoară aluziune la schimbarea opiniunilor lui, X. deveni palid de mânie.

Convorbirea literară căzu ca să dea loc politicii : ministerul se puse din nou pe tapet ; fie-care rupea câte o bucată din mantia ministerială. Astfel după câte-va minute nenorocitul minister nu mai avea nici un prestigiu.

După dânsul veni rândul liberalilor. Capii lor fură atacați cu furie, nu rămase nici un viciu, nici o crimă, care să nu li se atribue.

— Sunt niște tâlhari ! zise Talangiu.

— Da ! da ! răspunseră mai mulți.

— Domnia ta zici aceasta ? răspunse Alexandru indignat, uiți că în anii din urmă când erai la, putere ai câștigat un proces nedrept prin ordinul ce ai dat judecătorilor amenințându-i cu scoaterea ? Domnia ta zici această domnule N... care ai urmat pe o damă căria erai dator cu un zapis de zece mii de galbeni, și în loc să îl plătești, i l'ai rupt ? Domnia ta zici aceasta, principe Iordache, care prin înrîurirea ce aveai în trecut, ai schimbat cu o mănăstire un petec de moșie și ai luat în loc, o moșie de zece ori mai mare ?...

Domnia ta zici aceasta domnule M... care ai luat mită două-zeci mii de galbeni la....

La aceste vorbe ei protestară toți ; dar nu se crezură ofensați și nici nu găsiră cu cale a se mânia contra lui Alexandru. Când muma sa și socia zice că fiul său bărbatul a fost în funcțiune câștigătoare și nu au știut să-și facă stare și îi blamă ca pe niște nemernici despre a-

ceasta, se înțelege că muștrările de hrăpîrî nu pot să offenseze pe cei ce le-au făcut. Acea mumă, aceea soție ce laudă abuzul și hulește onestitatea, sunt fiicele societății care cugetă ca dînsesele. Câți oameni nu'și au făcut averi din ocupațiunii în timpul cel mai scurt. Funcționarii integri au rămas săraci și veștejesc în miserie ! cei ce au hrăpît, s'au îmbogățit, prosperă, sunt înconjurați, chiar de aceia ce au aerul a desaproba hrăpîrile. O schimbare a început a se face într'aceste datine de vre o trei ani, grație libertății presei. De aici ideile noi sunt atît de reu privite de aceste legiuni ale trecutului și prezintate sub atâtea calomnii, de către cei ce au înterece a se înturna vechiul regim...

— Lasă-i să strige, zise N..., noi avem votul... Oaspeții se sculară de la masă cu cea mai mare liniște. Ei trecură seara în salon și în chioșcul din grădină.

Alexandru găsi ocaziune de a șopti Elenei :

— Voi să'ți vorbesc în parte.

— Unde ?

— Aici. Mai târziu...

— Nu se pôte !...

— Trebuie, orî mor !

— Viu ! viu ! zise Elena.

Era o oră după miezul nopții. Toți dormeau. Noptea era frumoasă ca toate nopțile de vară la țară. Cîrsteiul se înbăta de cântările sale, cerul era senin : luna plană în spaciū și îneca fața pămîntului de raze de lumină. Alexandru era în chiosc.

— Cât trebuie să te iubesc, zise Elena, ca să viu noptea aici !

— Nu este destul acêsta...

— Cum nu este destul!...

— Elena mea, trebuie să lași bărbatul... să te desparti... să plecăm în străinătate...

— Să mă despart?... dar înmea?...

— Singură ai zis că mai bine vrei să lași bărbatul de cât să-l amăgești...

— Ai dreptate... am zis aceasta... da, da mă voi desparti de dînsul; dar ora n' a venit încă... vezi Alexandre, nu este nici un sacrificiu care să nu fac pentru tine dar caută să ai răbdare... Ce te gîndești? ar zice cineva că te îndoești de vorbele mele.

— Ai ghicit... ceva îmi spune că mai târziu o să mă uiți.

— O să te uit?... întrebă Elena. Razele lunii ce intrau în chiosc lăsară să se vadă pe buza ei un suris plin de amărăciune, când voi muri poate! urmă ea.

— Înainte de a muri, Elena mea! Ești tinărară, frumoasă, poetică: dulce ca acele creațiuni ce au făcut să creeze geniul omenesc în momente de inspirație divină dar ești femeie.

Măne mă vei uita! măne vei roși că ai putut să mă iubești! nu va veni un timp când vei zice altuia ceea ce îmi zici mie?

— Tac! tac! strigă Elena, sau mă voi desprețui singură!

— Ceea ce ți am promis, voi face... dar mai târziu...

— Oh! sufletul meu! cât voi fi de fericit când voi ști că am a trece viața legănat de răsfățările tale, vom pleca de aici în țări streine, locuri singuratice, poetice dulci ca amorul nostru.

— Da... în locuri depărtate... unde să nu mai revedem

ceea ce am văzut, să nu mai auzim ceea ce am auzit... departe de oameni... nu este așa că oamenii sunt răi ? nu ai a te plânge de dânsii ? eă pociu zice aceasta ! am suferit de la oameni, au fost nedrepti pentru mine ; nu am adus în lume de cât viața mea și ei au sacrificat'o ca să mulțumească o nebună ambițiune !...

— Dar vorbele tele sunt triste, Elena mea, nici o dată nu te am cunoscut mai tristă... uită tot ce oamenii au putut să-ți facă rău !... ești lăngă acela ce te iubește ca viața sa. Aceste minute sunt scurte... Să nu le sacrificăm de cât amorului nostru ! noaptea este frumoasă și pare că întârzie ca să proteje răsfățările noastre ; vînturile murmură în arbori ca și când ar voi să facă a nu se auzi vorbele noastre de urechile indiscrete. Nu 'mă mai vorbi de cât de mine, de tine, înclină fruntea ta dulce și suavă pe sînul meu ! ca un crin ce se pleacă pe călătorul a dormit ! amorul are plăcerile și amărăciunile lui — plăcerile sunt scurte... îngerul vieții mele, nu face să cunosc numai suferințele lui !...

— Ceea ce numești suferințele lui poate să fie adevăratele plăceri a le lui... Ce pociu face mai mult ?...

— Trebuie să fii a mea... dacă amorul ce'mă exprimă este real...

— Nu sunt a ta ?...

— Intru toate...

— Nu turbura această scenă divină cu idei de altă natură... aceasta va veni ; dar mai târziu... acea zi va fi o zi mare... o zi de amor și de doliu, o zi de fericire și de mormînt...

— Nu te mai înțeleg, mă pierz !...

— Știi că sunt supertițioasă... Trebuie să vie ora...

Alexandru o strîngea în brațele sale, buzele lui înflăcărâte sărutați buzele ei de roză. Elena palpită pe brațele lui, de amor și de voluptate.

— Este timpul a ne despărți... rezonul meu se turbură : pot să caz : sunt femeie, fugi !...

— Oh nici odată !...

— Alexandre, fac apel la generositatea sufletului tău, adu-ți aminte că prin ea am învățat să te iubesc !...

— Oh ! generositatea sufletului meu !... Elena mea—acea abnegare ce cunoști nu pot să mai am...

— Astfel dar vrei să faci tot ca să mor înainte de ceea ce este scris ?...

Aceste vorbe loviră cu tărie pe Alexandru. Ele îi esplicară toate vorbele Elenii de mai înainte.

— Ce ? zise el, nu vei fi a mea de cât cu condițiunea ca să mori în urmă ?...

— Te rog să mă lași a trăi încă... pentru tine, Alexandre, pentru tine !...

Ea zise, depuse pe fruntea amantului său o sărutare. Buzele ei arseră fruntea lui Alexandru. Acesta căzuse în genuche înaintea unei canapele. Elena ese de sub chiosc, se strecoară printre alee și dispare pe o poartă a casei care da în grădină. Ea trecu toată noaptea în rugăciune și în lacrimi.

„D-zeule, se rugă ea — ce este această patimă ?... sunt învinsă, sunt lănțuită, și nu am puterea să mă lupt. Tu însuși m'ai părăsit... fă doamne cel puțin a mă lupta cu ursita mea !...

De altă parte Alexandru trecu noaptea gândindu-se la vorbele Elenei. — Ea va muri, a zis, dacă va fi a mea ! Oare caută să crez această vorbă ? ea mi se pare îns-

pirată de o delicateță ce este proprie femeilor bine crescute. Vai ! câte femei nu au zis aceste vorbe amantilor lor și peste cât va timp au iubit pe alții !... amorul Eleniei a sărit ca o flacără de paie ce își ia avântul îndată sub focul care i se dă. Câte zile tură destule ca să se aprindă de amor, ca să vie la toate întâlnirile, singură îndată ce 'i am cerut, fără nici o împotrivire.

Toate acestea mă fac să crez că este o femeie prea ușoară... Cine știe la câți alții ea nu a dat ceea ce mi-a dat mie !... și atunci Alexandru devenia gelos, suferea, pune capul în mâini și plângea ca un copil.

A doua zi era Duminică, zi de nuntă țărănească, zi de bucurie. Postelnicul se înturnase de dimineață.

Pe la zece mai multe trăsură cu cai se preparară. Nuna însoțită de Caterina și de alte două dame se urcară într-o trăsură — Cei alți făcură cum putură. Indată ce trăsurile eșiră din curte, cinci zeci de flăcăi călări înconjurară trăsura Eleniei — alții alergau înainte și toți descărcau pistoalele și strigaui la ușă. Ei spuseră o orație curioasă. Nunta ținu trei zile, trei zile de banchete, de danțuri, de petreceri.

Cel din urmă act al comediei

Dar este timp a ne înturna la sujetul nostru. După cununie, societatea de dame și cavaleri ce veniră la nuntă, se înturnă cu nuni acasă la postelnicul. Veni un moment în care toți acești oaspeți se aflară răsipiți în salon, vorbind despre ale nunții. Un serv întră și zise postelnicului că o țigană bătrână ce vine de la București, voiesce să i vorbească lucruri mari.

— Să vie aici zise, postelnicul.

— Această scire se auzi de toată societatea, toți erau curioși să afle care erau acele lucruri mari ce o țigană bătrână, venită de la București, putea să comunice postelnicului.

După câte-va minute, o țigană intră. Ea era trecută în vârstă; crescută prin case boerești, învățase a se prezenta: se închină la postelnic și îi zise că ar dori să i vorbească în parte.

— Ah! zise principele. Postelnicul are secrete cu astfel de femei!

— Nicî de cum!... răspunse el. Și voind să nu cază în această bănuială, răspunse repede: Ce ai să 'mi spui, spune-mi aici... Dacă nu vei, poți să pleci..

Țigana puse ochii în jos și zise:

— Dacă voești însuși domnia ta... vii să mă plâng înpotriva cucoanei dumitale... am avut un fecior, care era lacheu în casă boerească... este aproape o lună de când a venit aici... femeia dumitale, mă iartă a spune lucrurile cum sunt... s'a înamorat de dânsul... îl ține aici prin silă și eu muma lui, sufer și mă pierz fără ajutorul lui.

— Femeie ! strigă postelnicul, ești ori beată ori nebună...

— Nu sunt nici una nici alta, boerule, răspuse țigana. Copilul meu este aici schimbat în veșminte de boer...

In acel moment Ranu intră în salon.

— Iată copilul meu, strigă țigana alergând la Ranu; apoi întorcându-se către Elena : mi-am găsit copilul, cocoană... și ți-l voi smulge din brațe-ți... mi-lai hrăpit ca să-ți mulțumești plăcerile când eu mama lui mor de foame... astfel sunteți voi cocoanele !... nu aveți rușine, să vă iubiți cu ciocoi !...

— Scoateți afară pe această bețivă ! strigă postelnicul.

— Nu sunt bețivă !... spun adevărat... întrebați pe fiu-meu dacă nu sunt mama lui...

— Așa este, este răspuse Ranu. Este mama mea.

Elena căzu leșinată în brațele Caterinei.

Toți câți se aflau de față se uitară uni la alții cu mirare, uni încă suriseră cu răutate. Postelnicul crezu că visează.

— Este o infamie ! strigă Zoe, acest june mi-a fost prezintat sub numele de boer din Moldova... Când am venit aici atât m'a rugat să-l aduc încât nu am putut refuza... acu văz că am fost ameită ca toți cei alți.

Un om ce era aici dispăruse. Cu capul desvilit ieșia

din curte, mergea peste câmpuri fără să știe unde se duce, nici unde este. Era Alexandru.

Zoe eșia din salon. După o jumătate de oră trăsură sa fugea spre Ploești.

Elena primise o lovitură teribilă, față cu lumea cât și față cu bărbatu-său ; de nimic nu-i făcea atâta rău cade opiniunea lui Alexandru. El dispăruse la cele dintâii vorbe ale țiganei. Va afla el că Elena era inocentă ? dacă va afla nu va fi oare prea târziu ? inima lui nu se va fi sdrobit la întâia lovire ?... astfel se întreba Elena. Ea căzuse bolnavă de durere. Soțul său o părăsește. El se lăsă să se amețească de această calomnie cu intențiune.

Ducerea la capitală

Dar să ne înturnăm la Alexandru. După vorbele țiganei părăsi salonul într'o dispozițiune de spirit de la care nu mai era de cât un pas până la pierderea totală a facultăților sale intelectuale.

Trecu repede prin curte, străbătu satul și eși la luncă, apucă peste câmpuri, cu capul descoperit... Cine l'ar fi văzut ast-fel ar fi crezut că este vre-un nebun scăpat de la vre-o mănăstire. Erau două ore. El merse până aproape de seară, fără să se oprească, fără să știe ce cale a luat; către seară fuse întrecut de o trăsură cu patru cai. Cociul văzînd pe Alexandru, opri caii și îi propuse să-l ducă la București pentru câți-va sfanțihî. Alexandru acceptă și se urcă în trăsură. Era trăsura egumenului de la Târșor ce se ducea să caute pe stăpînul ei în capitală.

Alexandru era zdrobit fizicește și moralicește. Elena îi apărea o femeie degradată. El crezu că Ranu fusese amantul ei.—Și pentru ce nu? zise el, pentru ce să nu mă amăgească pe mine pentru acela, dacă odată a amăgit pe bărbată-său pentru mine?.. și cine îmi spune că nu este o femeie ce-și schimbă amanții pe toată săptămîna!... Ea nu s'a dat mie, este adevărat, dar nu a venit în grădină de câte ori am voit să vie? Dacă nu este astă-zî

metresa mea, eu nu am voit !.. Dar în fine a căzut vëlul; și cu cine, D-zeule ! cu un lacheu !... oh ! cât o disprețuiesc acum !... scandal teribil !... cu tot disprețul ce cată să am pentru dânsa, mi să sfâșie inima de pietate când îmi aduc aminte pozițiunea ei umilitoare la vorbele acelei fermecătoare !.. sârmana femeie cum nu a murit îndată de rușine ? fiul unei țigance amantul ei ! ce cădere, ce umilință !...

Vorbind astfel căzu în gânduri profunde ; o lacrămă de compătimire curse din ochii săi și păru că stinge flacara mâniei care îl consuma. De unde a venit acest om ? se întreba el. Această întrebare fuse de ajuns ca să să arunce oare-care lumină în spiritul său. Zoe a adus acolo pe acest om ! Ea l'a presintat ! oh ! dacă de desubt nu este o intrigă infamă !.. această femeie e în stare să facă tot !... cine știe dacă Zoe nu a cules pe acel lacheu cu speranța ca să compromită pe Elena ? Cine știe dacă acea țigană nu a fost adusă de dânsa. ! însă pentru care cuvînt ? voi afla aceasta !.. Dacă va fi astfel, dacă Elena va fi inocentă... amar acestei intrigante ! voi trage o răsbunare teribilă !.. brîul ei cel pierdut este în buzunarul meu... trebuie să mă întorc la Fănești... Dar aceasta nu se mai poate... nu mai pociu vedea pe Elena.

Astfel cugetând, ajunse la București.

Îndată ce intră în întru, scrise Caterinii acest bilet :

„Am plecat repede neputînd a mai asista la un scandal ce 'mî făcea rău. Rog cerul să erte rătăcirile acestei femei nenorocite. Ea nu mai poate să aibă în lume nici un alt sprijin de cât pietatea d-tale... fii bună cu dânsa : o voi plînge cât voi trăi, căci în adevăr nenorocirile ei sunt mari... eu voi pleca în curînd și de aici... rog

cerul să te mai văz înainte de a porni.“

După ce trase aceste rînduri, chemă pe Petru, un serv vechi și credincios.

— Veî pleca îndată la Fănești unde veî găsi pe d-na Caterina X... Îi veî da acest bilet în mână. Măine să fii aici cu ori-ce răspuns îți va da !

Veî cere bagagele mele ce sunt acolo.

Petru luă scrisoarea și eși fără a zice o singură vorbă.

Eraî două ore dupe miezul nopții. Alecsandru încercă să doarmă, în deșert ; trecu o noapte teribilă. Adoua zi îl prinse frigurile. Doctorul veghea lângă dînsul tot timpul cât avu delir ; în delirul său, vorbea de Elena, de Ranu ; spuse prin frase neîntreprute o parte din scandalul de la Fănești.

— Aici este un amor pasionat, zise doctorul ; voiî veghea lângă dînsul...

Către seară Alexandru se deșteptă ; întrebă dacă Petru s'a înturnat de la Fănești. I se răspunse că nu.

— Amar ! amar ! zise el.

— Ar fi bine să gonești ori-ce gânduri, îi răspunse medicul, saî nu pot răspunde de viața dumitale.

— Voiî să mor, doctore ! oh ! viața, viața, este un mare rău !... Poți să-mî faci o mare bucurie ? Ești om învătă... ai disecat țărîna omenească, ai desvéluit secretele organismului acestîi materîi bizare ce formează omul, spune-mî că ai găsit secretul sufletului ; spune-mî totul se sfîrșește pe pămînt ? Aceasta îmi va face bine.. nu voiî să mai fiî... A fi este mai crud de cât a muri... oamenîi nu știî ce cer...

— Vaî ! răspunse doctorul, ce putem noi să scîm !.. Dar lasă-mă să te întreb eî însumî, răul ce suferi vine dintr'un amor pasionat ?...

Alexe, Elena și Ecaterina fac o plimbare pe lac

— Paserea ce zboară după o ramură, face să se scuture mult timp ramura, zise Alexandru. Este un amor ce mă părăsește, și lasă în inimă o sguđuitură. Dar ai ghicit, este un amor. Poți să rîzi, doctore, de această slăbiciune ; sunt câte-va zile, cîi însumi rîdeam.

— Peste cît-va timp vei rîde încă...

— Da, voiî rîde, o știî... dar pînă atunci sufer!...

— Răbdare !... timpul vindecă totul.

Petru intră în casă.

— Ai fost ? întrebă Alexandru.

— Am fost și am adus acest răspuns. Îi dete un bilet.

— Alexandru îl deschise, îl citește ; iată coprińdereā :

„Domnule,

„Este inocentă și victima unor intrigi infame ; 'î-am dat biletul ce 'mîi ai scris, 'l a citit. Acest bilet este isul-tător ; cine ți-a dat acest drept, căci în fine nu ești un profesor de morală. Cu toate acestea Elena te-a ier-tat... voește să te vază nainte de a pleca. Dar dacă te vei înturna aici, te rog să nu fii atît de sever ca cei-alți !...

Caterina.

Acest bilet produse o mare schimbare în ideile lui Alexandru. Către acestea o îndoiālă crudă plană ca un nor pe liniștea inimei sale. Alexandru cu caracterul său nu putea să fie fericit în viață. El simțea o bucurie vie să nu meargă la Fănești ; se înbăta de ideia de a tortura sufletul acestei femei ce iubea mai mult de cît viața lui ; de a se tortura el însuși.

— Voiî să petrec câte-va luni la București, își zise el

Voiu să cunosc această societate în care se află femei atât de triste!... George se presintă la Alexandru.

— Ce zici despre cele întâmplate la Fânești?

Alexandru se prefăcu pe cât putu ca să nu se trădeze și răspunse cu indiferință: „Nu crez cea ce se zice.“

Petru intră și anunță pe d. Ranu.

— Să vie, zise Alexandru.

Ranu intră.

— Imi pare bine, zise el, că vă găsesc aici pe amândoi. Mustrarea de cuget mă apasă amar; vii a vă declara că d-na Elena este inocentă.

— Vorbește! zise Alexandru, oferindu-î un scaun.

Ranu să puse a spune tot cursul intrigilor Zoiei cărora el servise de instrument.

Alexandru și George se prezintară la Zoe seara. Societatea ce se afla acolo se compunea de o mână de tineri, băeți buni; dar fără nici o țință serioasă în viața lor. Unii din ei își treceau timpul a risipi averile părințești în cărți. Ei nu sciū nici să cheltuiască bani; nu aū gust nici pentru cai nici pentru arme; nu sunt nici gastronomi. Cheltuesc și sunt tot-d'auna fără bani. Trăesc pentru cămătarii din țară. Acești din urmă îi încongiură și la trebuință le oferă sume de bani, sută la sută și de multe ori două sute și trei sute la sută camătă; bieții băeți nu servă societatea nici ca risipitori căci tot ce primesc intră în lăzile unor avari. Doi, trei, patru ani de risipă și moșiile lor sunt vândute de cămătari, cum-părate de cămătari. Ei nu se ocupă nici de politică nic de literatură, de nimic în fine. Alexandru mai văzu aici un jurnalist. Starea constituțională a produs acest fel de oameni și în principate. Ei sunt despărțiți în două ta-

bere, în jurnaliști liberali și jurnaliști retrograzi... Inriurirea lor este însă neînsemnată din cauză că sunt puțini cititori... Ziarele liberale au mai mulți cititori. Dintre cei din urmă ziaristi au fost care au devenit miniștri, sprijiniți de opiniunea publică. Au fost asemenea care în loc să intre pe poarta unui minister au intrat pe poarta închisorii : aceasta dovedesce că convicțiunile nu lipsesc printre dânșii. Ziarele liberale au devenit singurul sprijin al ideilor liberale.

Alexandru văzu încă o pepinieră de dame. Muntenele sunt în genere bune, cu temperaminte nervoase, bilioase, limfatice. Ceea ce le invită a repara lipsa frăgezimei naturale prin mijloace artificiale ; natura a făcut mult pentru dânsele ; educațiunea puțin, sau nimic. Manierele în saloane sunt fără censură. Alexandru văzu că multe dame și damicele se lăsaū cu plăcere a li se săruta brațile, până la subțiori de niște tineri. Aceasta e o datină streină. Cititorii își aduc aminte că invasiunile streine s'au oprit de multe ori asupra saloanelor din București.

Serata era plăcută. O grupa de dame se formase împrejurul Zoiei. Aceasta le spunea cum lacheul făcuse concista unei dame la țară, și cum muma lacheului desvâlise intriga...

Alexandru ascultă în tăcere.

— Această femeie este îmfamă ! zise el în sine. Sărmenă Eleno... tu nu ai pe nimeni care să te apere ; și apropiindu-se de acest cerc de dame, zise :

— Vrei să vorbești de d-na Elena ?

— Da, da ! zise Zoe... Erai acolo.

Eram acolo, dar mă iertați a vă face oare-care observări... Că Elena era inocintă, că respinsese cu oroare

pe acel om..... că el însuși a declarat'o. Și încă că era pus de d-ta să facă acest scandal...

— Că era pus de mine, zise Zoe, o resbunare; dar că femeia aceasta e inocintă, nu mai crede...

— E rîndul meu a vă spune o istorie întîmplată în Fănești, o istorie curioasă cu stafi...

— Cu stafi? întrebare damale cu mirare.

— Nu vă speriați, răspunse Alexandru.

— O să mergeți mâine seară la concert? întrebă ea, voind să schimbe vorba.

— Spune istoria cu stafi! îl rugară mai multe dame.

Alexandru începu să spuie cum în camera postelnicului intrase o stafie noaptea și cum fugind la cântărea cocoșilor, lăsase să cază un brîu alb de mătase, dar vedeți, adăogă el, cât omul este aplecat spre a bănuî tot d'auna cu nedrept. Toată lumea acolo zicea că brîul era al unei dame ce o stimăm toți!... Eă însă susțîu că este o calomniă. El arată atunci brîul. Damele se uitară unele la altele, căci cunoscără brîul Zoei.

Negreșit că fie cine credea că Zoe cel puțin se formaliză, se rușină... Ei bine! nu; ea era sigură de cercul ei ce îl domina ca o suverană. Se puse să rîză.

— Vă voi spune această istorie când vom fi singuri. Apoi întorcându-se către Alexandru, îi zise încet: îți ert escesul de gelozie ce te a făcut să te porți astfel! ești un ingrat; pentru tine venisem în acea cameră; nu pentru altul...

La aceste vorbe Alexandru rămase înmărmurit. Damele care fură față nu se impresionară întru nimic.

— Ce nerușinare! își zise Alecsandru. El se așeză lângă o damă tînără și frumoasă și începu să converseze cu dînsa.

— De mult timp ai venit în București ? îl întreabă ea.

— De câte-va luni.

— Nu iubești încă pe nimeni ? adăogă dama.

Aceste vorbe mări mirarea lui.

— Pe nimeni, zise el.

— Cu toate astea ar trebui să iubești pe cineva... Tóte inimile de față nu sunt prinse...

— Nicî a dumitale ? întreabă Alexandru.

— A mea ?... de o cam dată, nu ! altă dată... dar m'am înșelat.

— Se poate ?... a înșela niște ochi atât de înfocați atât de dulci !...

— Te miri ?... singur poate vei face aceasta... Oamenii sunt schimbători !...

Zoe văzînd pe Alexandru ocupat lângă o damă mai tînăra și mai frumoasă de cât dînsa, se văzu rănită în amorul ei propriu. Se scoală, se îndreptăză către pórta unei camere și zise :

— Vrei să vezi o noă producțiune în arta picturii ce mi-a presintat d. X. pictorul român ?

— Cu plăcere, zise Alexandru care o urmă în cameră.

Zoe îndată ce intră acolo, se înturnă către Alexandru, se aruncă în brațele lui, și îi zise :

— Voiam să 'ți vorbesc... șezi lângă mine !.. nu poți să'ți faci idee cât te plîng și știți pentru ce ?... natura și fortuna ți-au dat tot ce poate să aibă un muritor favorit și tu calci în picioare bine-facerile lor !... ești de trei-zeci de ani, vîrstă în care omul caută să-și facă socotelile sale cu lumea ; să știe ce este lumea și ce este el însuși ; să joace o rolă în raport cu credințele sale.

Nu cunoști lumea, și lumea nu te cunoaște; nu ai nici o rolă aici. Caută să te decizi... simțimintele profunde, cugetările serioase, aspirațiunile înalte la noi sunt niște oașpeți ce găsesc mai tot d'auna ușele închise. Cei ce posedă aceste cualități caută să trăiască retrași, sau să părăsească o țară unde plăcerile singure au putut să aibă un templu. Ear cel mai bun lucru este a adora zeii ce toți adoră aici. Vrei să devii regele acestei societăți, flatează aplecările ei. Toate aceste femei sunt la picioarele mele. Opiumul Chinezilor are mai puțină putere asupra aceluși popor stupid de cât cupa cu desfătări ce presint să bea acești români însetați de plăceri. Nu crede că ei sunt mai nefericiți de cât alții pentru că le place să trăiască astfel... Dacă am cerceta bine natura omului, poate că noi am fi aproape de adevăr; căci în fine ce este omul? ce este viața? Omul este o țărână și viața un vânt. El trăiește o zi. Pentru ce să trăiască în necazuri?.. Trebuie a te decide... a face ca noi... îți trebuie o amantă... fugi de acele femei al căror amor serios aruncă pe viață un parfum de melancolie! amorul nu este etern; a iubi și a poseda ori-ce femeie îți place... iată ce trebuie să cauți. Nu este nici o femeie în salonul meu care să nu ți se dea... nu ai decât să arunci ochii...

— Mă spăimânt, zise Alexandru.

— Cât ai face să rîză această societate dacă ar cunoaște simțimintele d-tale.

— Dar ast-fel de societate, prin ast-fel de purtare, îmi inspiră desgust. Amar femeilor ce se presintă un singur minut fără vâlul pudoarei! pudorea lor este poezia și această poezie singură face fermecul secului vostru.

— Idee! zise Zoe.

Cei mai mari oameni au găsit mai mare fermec în femeile care aruncaseră vâlul pudoarei; istoria mărturisește, femeile fără acel vâl, au încă poezia lor, o altă poezie: libertate de a vedea tot, de a face tot. Ea are fermecul noutății; fermecul înlesnirii. Orele noastre nu sunt înorate ni-i odată: suferințele ridicule nu le cunoaștem, nu cunoaștem, de cât plăcerile, schimbarea le renaște, le reîntinerește neîncetat...

— Societatea așteaptă, zise Alexandru. Ce vor zice damele care te știu cu mine aici?

Zoe surîse.

— Ești copil! răspunse ea. Ce pot să zică? că sunt cu amantul meu? ele nu fac toate ca mine?... întredeșchide ușa și vezi — nimeni nu mai este în salon — toate au plecat cu amanții lor...

— Dar bărbatul? întrebă Alexandru.

— Doarme, zise ea.

Intr'acest timp Zoe își desfăcuse bucele ce cădeau unduitoare pe umerii albi. O lampă revărsa o lumină în-doiasă în cămară.

— Vino lângă mine, zise ea, șezând pe o sofa bogată și trăgând pe Alexandru lângă dânsa. Privește-mă... sunt încă frumoasă... tu nu cunoști tesaurii de voluptate ce ți se oferă: frăgesimea fecioarei tinere este palidă pe lângă aceste fermece; simțurile mele sunt înflăcărâte; corpul meu tremură și arde înaintea ta... perii mei se scutură pe cap sub flacăra voluptății... Ochiș se turbură... buzele mele ard... locul se învârtește cu mine... pentru ce întârzi...

Ea căzu leșinată pe Elescu, buzele'i murmură vorbe neînțelese. Alexandru, profită de acest leșin și trecu în sa-

lon, de acolo își luă pălăria și plecă repede.

— O femeie ! își zise el, tu nu poți procura mai mult de cât o femeie ce se vinde la cel dintâi venit : desgustul !

Postelnicul George rămăsese în opiniunea că Elena era culpabilă. Din acea zi el nu voi să o vadă. Trecea timpul pe la alte moșii și când se înturna acasă, nici nu cerceta despre soția sa; auzise că Elena este bolnavă și oprise pe toți d'a trimite să vie vre un medic. O femeie văduvă din Ploești ce devenise ținuta sa, nu înceta a-l întărita contra Elenii cu speranța să o lase și ast-fel să o ia pe dînsa. Postelnicul George ar fi plecat lesne urechea la însinuitoarele consiliu a le ținutei sale, dacă avariția nu l'ar fi consiliat din contra; Elena avea zestre mare și el nu voia să piarză prin divors.

— Răbdare ! îi răspundea el. Poate că cerul o va chema în sînul său; este bolnavă, toate mijloacele sunt luate ca să nu o oprească din această călătorie. Ast-fel vom avea starea ei.

Către acestea Elena, părăsită de toți, afară de Caterina, începuse a uita lovitura ce i se dase și sănătatea sa se ameliora pe toată ziua. Ea se informa neîncetat de Alexandru; ar fi dat toată viața sa numai să-l încredințeze că este inocentă. În cele din urmă îi scrie această carte :

„Domnule !

„De două luni mă odihnesc cu intristare și cu durere pe patul meu ; nu voi să te ostenesc, vorbindu-ți de cauza acestii suferinți. Tot ce voi spune este că sufer mult și nimic nu poate a'mi împăca durerile; m'am schimbat

ast-fel în cât cu anevoae vei putea a mă recunoaște, fisecește și moralicește, și sufer cu paciență fără să pociu zări un termen. Dacă am o zi mai lină, am două de dureri. Aici toți câți mă înconjură par'că suferă cu mine. Acest loc acum este locul unde sufletul suferă, dar nu geme; este încă bine de a nu turbura auzul celor alți cu plângerile sale! Ast-fel degetele mele ce s'au dedat să cază pe tonuri *minoare* (triste) le-am închis piano și sunetul muzicii a încetat de a se mai auzi în casa mea! De intristare aceste degete au slăbit și au îngălbenit și ne mai având ce face, se încrucișează în semn de martir... voiu să las această casă!... îmi pare rău. Am locuit'o mai mulți ani, și mai ales regretez edera ce am plantat eu însămi pe murul grădinii în această primăvară și în care (dacă ideile ar putea să se sape) ar citi cineva aci toată istoria cugetelor mele, ce vin și se duc tot d'una mai triste ca rîndunelele la sfârșitul verii "

Această scrisoare era un capo d'opere de literatură. Ea există încă în original. Elena o trimise lui Alexandru fără nici un alt comentariu. Alexandru nu putu să-și oprească lacrămile citind-o. Elena era acum inocintă în ochii săi. Se decise să plece la Fănești. Plecă chiar în ziua când primi scrisoarea Elenei.

Intoarcerea la Fănești.

Locașul de la Fănești devenise trist. Singurele locuitoare ale acestei case erau Elena și Katerina. Cea din urmă se prepara a se înturna în capitală. Alexandru sosi noaptea. Elena era în camera sa. Zgomotul poștașilor o deșteaptă din somn, află despre venirea lui Elescu. Ea se decise să-l primească în camera sa chiar atunci.

Caterina dormea într'o cameră de alături. Noaptea era înaintată, o noapte frumoasă de vară; o tăcere adâncă domnea peste câmpiile ascunse în umbră; răcoarea ce anunță că zorile sunt aproape de revărsare, se respândea în aerul îmbălsămat de parfumul câmpului.

Alexandru intră la Elena. Acesta îl aștepta șezînd pe o sofa. Ea se îmbrăcase în negrele cele mai elegante. Albeața feței, mânilor, gâtului, contrasta cu negrul costumului său, într'un mod atât de plăcut, în cât lăsa să nască unul din acele fermece a căror înrîurire o simțim rare ori în viața noastră. Buclelele părului său, erau respinse cu resfățare de la tîmple, și lăsaū să se vadă totă fața sa, frumoasă și palidă.

Alexandru îndată ce intră în cameră, se aruncă la picioarele sale, îi luă mîna și o udă de lacrimi.

— Mă crezi culpabilă încă? întrebă Elena.

— Știu toate. Ranu însuși, muștrat de cuget, mărturisit adevărul.

— Mulțumesc, că ai venit, Alexandre. Era timp... nu este așa că mă aflu schimbată, privește și plângi acele frumuseți ce admirai și care nu mai sunt...

— Te aflu de o mie de ori mai frumoasă, Elena mea... oh! de o mie de ori, îmi ești mai dragă...

— Mai dragă?... iată tot ce voi... Dar scoală și spune-mi ai suferit? nu voi să auz că ai suferit!... Voi să sufer numai eu!... căci acesta este un drept al meu. Ai văzut cum oamenii s'au întăritat asupra mea?... toți mă cred culpabilă, însuși bărbatu-meu!. dar ce 'mi pasă de lume mie? ceia ce mă ucidea era temerea că tu însu-ți puteai să crezi ca cei alți, dar îmi zici că nu crezi... acum sunt fericită...

— Nu voi crede nici odată!... nu am crezut... dar să lăsăm aceste lucruri. Spune-mi, Elena mea, în tot timpul ce nu te-am mai văzut, ai cugetat la mine!

— Se întreabă ast-fel de lucruri? nu-ți am zis că te iubesc?...

— Mă iubești?... Eleno, ești sinceră?

— Nu am mințit nici o dată.

— Ei bine! atunci cată să lași acéstă țară...

— Să plecăm împreună? nu este așa? să 'mi las fata lăsându'i moștenire rușinea mumă-sei? și eu să te însoțesc în țări streine, purtând cu mine ura și disprețul oamenilor? Unde voi merge, va trebui a mă ascunde; societatea nu suferă o femeie ce a fugit cu amantul său. Mai târziu când disprețul lumei va risipi prestigiul amorului, tu însuși nu vei mai vedea în mine de cât o ființă ce inspiră disprețul. În deșert îmi vei spune că nu ești ca cei-alți

oamenî ; crede-mă, Alexandre, escepciunile, ele însăși sunt sclave ale legii comune. Dar te iubesc, este un adevăr, nu ași fi voit'o : o putere mai mare de cât puterile mele mă învinge și mă supui, fără voia mea, dar te iubesc și voi fi a ta, dar din acel moment caută să nu mai trăiesc, ți-am spus'o și ți-o repet. Acum vrei să fiu a ta? decide mai întâi că trebuie să mor.

— Dar eu nu voi să mor!

— Atunci încetează de a'mi cere mai mult de cât ceea ce voi a'ți da.

— Să te iubesc, dar, de departe?...

— Nu, căci și atunci voi muri... Ursita cată să se împlinească. Decide că vei să mor...

— Ei bine ! mori și cu tine voi muri eu însumi !... zise Alexandru într'un esces de esaltare.

— Ai zis ! pactul este scris, zise Elena.

— Cine ești tu, o ființă dulce și teribilă, tu care ai atâta putere asupra vieții mele ! orî cine vei fi, ascultă : viața ta e viața mea ce 'mi pasă mie de viața mea dacă viața ta va înceta ? voința mea este voința ta. Dacă vei să mor voi muri ! dar înainte de a coborî în mormînt, o Elena mea, află că moartea este tărîmul întunecos către care toți coborîm o zi mai curînd sau mai târziu ; spre a ajunge, este puțin lucru ; dar a ajunge acolo îmbătat de parfumul tinerețelor, grațiilor, frumusețelor tale, c Elena mea, nu este soartă mai ferice. Să murim ! dar mai înainte să bem din cupa tinereții flacăra amorului ! Lasă-mă să aspir pe buzele tale parfumul sărutărilor ! pe sînul tău frăgezimea grațiilor ! voi să mă îmbăt de junețea ta, de frumusețea ta ; de căldura sufletului tău, de resfățările tale, de surîsurile tale, de amorul ce te coprinde, ce te

www.dacoromanica.ro

îmbată, ce te indivină, de această flacăra cerească ce dă un nou fermec frumuseții tale.

Elena tresări la aceste vorbe.

— Tac!, Alexandre, aceste vorbe îmi fac rău!...

— Vino, vis grațios al vieții mele! vino, esală parfumul sufletului tău și încetează de a trăi! tu ești o floricică de primăvară! ca dânsa naști, trăiești și mori. Dar ea înainte de a muri, tresare de voluptate în sărutările vântului își esală viața și parfumul într-o dulce beție de amor. Pentru ce nu vei face ca dânsa? lumina ochilor tăi mă farmecă! parfumul gurei tale e dulce ca vântul serilor de primăvară; comunică o flacăra de viață, de fericire, de voluptate și rechemă nectarul Olimpului; gura ta are atracția fântânelor pentru călătorii oboșiți; sînul tău este locașul ce grațiile dispută viselor celor de amor și de fericire! Sufletul tău este focul soarelui de primăvară

— Alexandre!.. murmură Elena. Inima ei bătea cu putere, vorbele lui Alecsandru făceau să tresară corpul ei gentil ca o floare la suflarea vântului, și înflăcărarea cu putere toate fibrele inimii sale. Părul ei castaniu, desfăcut, cădea cu resfățare peste tot corpul ei și dă frumuseții sale un fermec de voluptate.

— Alexandre! repetă ea...

Dar amantul ei o luase pe brațe, fruntea ei se înclina și se odihnea pe sînul lor.

— Lasă-mă să înclin fruntea pe sînul tău, amorul meu! zicea Elena, oh! cum aș dori să nu se mai ridice niciodată! Alexandre, ești tu oare atât de frumos sau amorul îți dă farmecul ce mă răpește? crezi tu în farmece? Eu nu am crezut; dar acu crez: inima mea este fermecată negreșit, ca să te iubesc cum te iubesc și să nu pot

a lupta cu patima ce mă coprinde ! Nu cunoscusem încă amorul, zilele mele treceau liniștite și monotone : tu veniși și mă învățași a iubi... Acum nu mai este fericire pentru mine... fericirea mea nu mai este a mea, ci a ta ; precum tinerețele, graciile, cugetările mele sunt ale tale, ca să te desmerde și să le fărîmî sub picioare'ți. Nu uita că mâne nu voiî mai fi nimic pentru tine ; nu voiî avea puterea să te privesc ca metresa ta... Vai, pentru ce nu ai venit când mâna mea era liberă ? pentru ce ai întîrziat ?... Dumnezeu te va pedepsi în moartea mea... Dar spune mie, Alexandru meu, amantul meu, regele meu, spune vei păstra oare o suvenire plăcută despre mine ? vei scuza amorul meu ?

— Pentru ce îmi faci aceste întrebări, Elena ?... vai tu rămâi melancolică în orele cele mai rîzitoare ale amorului !... Lasă-mă mai bine să admir tesaurii frumusețelor tale.

— Îți plac aceste frumuseți, ele sunt ale tale, admiră-le sufletul meu ! ochii mei îți place să 'i privești ? buzele mele îți place să le săruți ? sînul meu îți place să 'l descoperi ? tu ești domnul și împăratul lor, precum ești domnul și împăratul inimei mele Știu că sunt frumoasă ; sunt ferice că sunt frumoasă, ferice zic pentru că pocîu cu frumusețile mele a'ți crea momente de fericire.

— O suflete sublim de femeie ! strigă Alexandru. Este adevărat dar, că tu ești o flacără de amor sub o formă gracioasă, destinată să consume ! consumă dar forma și arde tot-d'odată șirul zilelor mele !.. o Elena mea. Tu vei să mori și vei să mori pentru că vei fi a mea, onoarea și viața ta le sacrifici de o dată. Ei bine ! ascultă. Eu însumi voiî muri ! oh ! tu ai treptate... când am gustat

odată o fericire atât de dulce, viața ce mai rămâne nu poate să mai păstreze în sînul ei fericiri atât de dulci. Viața este tristă și restul ei e agonia morții. Omul nu este făcut pentru lungile suferinți, ci pentru o zi de mulțumire. Amar acelaia ce nu poate să înțeleagă acest secret. El va fi pedepsit prin suferință fără repaos.

Elena era răpită. Corpul ei se bătea sub acțiunea fiorului rece și focului ce o învingea. Jumătate leșinată, buzele ei șopteau vorbe de patima și de tinerețe. Părul ei tresărea de voluptate sub răsfațările amantului ei și buzele sale, primind și evitând sărutările înfocate, semănau cu rozele de primăvară ce se deschid la razele soarelui arzător; ochii ei inundați de un rîu de voluptate păreau streini acestui pământ.

— Alexandre ! șopti amanta transportată. Alexandre ! lumea de va fi justă, caută să respecte o femeie ce iubește și cade. O sufletul meu ! nici o virtute nu poate să reziste flăcărilor ce mă consumă ! Plângi pe femeia ce iubește dar nu o blama ! Aș voi ca această lume ce critică, să simță, dacă ea ar simți ce simț eu, atunci aș fi absolvată... Dar tu devii gânditor... o lacrămă luce în genele tale !.. este o lacrimă de fericire ?.. pe cursul vieții noastre orele plutesc încununate de roze ; mâne se vor ascunde în vîlul lor de doliu... pentru ce inima ta se refuză la fericire ?.. Tu taci ?.. Ziceai că sunt frumoasă, frumusețele mele se aprind ca un cer într'o noapte senină. Tesaurii sufletului meu ce nu s'au deschis încă pentru nici un muritor, se revarsă și cură pentru tine... tu ești fericitul învingător al inimei mele !..

— Elena mea, repetă aceste vorve divine ! ele mă încântă precum altă dată parfumul ambrozii îmbată zeii din

Stafia în casa postelnicului

Olimp... oh ! tu vei depune pământului țărîna ce pămîntul ți-a împrumutat ! dar sufletul nu va peri : el e prea sublim ca să nu fie o reflecțiune din Dumnezeire ! dară, tu ești o parte a Dumnezeirei, căci inima ta este divină, generoasă, nobilă : căci nici odată inimă de femeie nu a iubit cum iubești...

— Ași voi ca fruntea mea să odihnească pe sînul tău în eternitate... cât de dulce cură viața pentru mine !... ar zice cine va că toate fericirile se adună împrejurul meu și mă leagănă pe brațele lor ; dar ele nu vor sta pe lângă mine mult timp !... Spune, amantul meu, spune, domnul meu, tu nu ești ferice ca mine ?.

— Sunt ferice, Elena mea... și cine poate fi mai ferice de cât mine ?... Cine este mai frumoasă, mai poetică, mai amoroasă, mai sublimă de cât tine ! nu sunt eu domnul acestor comori cu care nici o frumusețe nu poate să rivalize ?...

— Crez că cele ce zici le crezi... și sunt ferice, îmbătată de farmecele ce te încântă !... Părul meu ce îl admirî este al tău, fă să tresara fie-care fir sub o sărutare arzîndă !... oh ! dar aceasta nu s'ar termina în toată viața și mâne trebuie să ne despărțim. Să murim poate !... o-rele nu ne ascultă : ele revarsă deliciile lor sublime, și sboară neîncetat !...

— Inima mea ! Elena mea, doamna mea, o sărutare încă ! dar o sărutare al cărei termen să fie moartea !... buzele tale tresar de voluptate ; sînul tău palpită sub rozele și sub criniî săi și esală parfumul primăverilor !... Să murim !...

Ourgeți ore fugătoare ! amoare, revarsă torente de voluptate ! Noaptea era frumoasă, păsările prin cântecele lor îngânau mugirea rîului, zorile se revărsa și Alexandru se înturna în camera sa de culcare.

Iar la București

D-na Zoe era în budoriul său unde priimea visita intimilor. Principesa Lordache cea din urmă persoană ce veni aici pe când ducem pe cititorii noștri în budoriul Zoiei, și alți patru bărbați, cunoscuți prin viața lor bizară, formați cu cele două dame cercul de intimi.

Conversațiunea alerga asupra ministeriului cel nou ce era să se formeze și mai ales asupra arestării patrioților la Bosel.

— Ciudată istorie, zise Zoe, îmi pare rău însă că nu au fost cazuri de moarte...

— Pentru ce? întrebă principesa.

— Lupta pusă între doi inimiți ai noștri, ori ce conflict de această natură servă cauza noastră.

— Dar erau acolo chiar de ai noștri.

— Este adevărat, zise Sonelescu, un domnișor pierdut într'o mare cătățime de grăsime și cu o sticlă atârnată la ochi. Istoria principelui Odoric, ce a fugit pe tereastră de spaima dorobanților, lăsând într'un cui al ferestrei o mică parte din pantalonul său, este o dovadă.

— În fine, cum privești d-ta acest fapt? întrebă Zoe pe Sonelescu.

— Minunat, dar nesăvârșit... speram ceva, măcar câte-va ucideri, dar au scăpat.

— Acest conflict va face să cază ministerul ?

— Neapărat.

— Ce minister o să avem ? întrebă încă Zoe.

— Se vorbește că a chemat pe bărbatu-meu să compue noul minister, zise principesa Iordache.

— Glumești ? zise Zoe, e rău cu curtea.

— Dar e bine cu consiliu... ambasadorul E.... eră încă i-a scris o carte....

— Eu cred că roșii or să vie la minister, zise un domnișor pleșuv.

— Ce oroare ! strigă principesa.

— Nici de cum, urmă aceasta. Aș crede o mare nefericire pentru partida noastră conservatoare, dacă astăzi ar lua puterea în mână. Oamenii cei noi ca și ideile noi au prestigiu în opiniunea țării; câtă mai întâiu să se uzeze toți prin trecerea lor la minister. Ei, orî care ar fi meritele lor, se vor uza : nu vor putea să organizeze nimic. Majoritatea în adunare este a noastră; pe de o parte îi vom opri de a lucra ; iar pe de alta vom răsturna neconținut toate ministerele lor. Și când timpul va fi priincios vom arăta țerei și puterilor că acești oameni nu sunt în stare a face nimic; atunci și numai atunci ne vom arăta noi.

— Planul este minunat, zise Zoe. Dar câtă răbdare ne trebuie ! oamenii noștri au început a se descuragia ; mulți au trecut dincolo... Stările noastre se ruină !...

— Le vom repara toate cu uzură, răspunse diplomatul pleșuv.

— Apropo de stare, zise principesa, ce avere are Elescu ?

— Și apropo de Elescu, zise domnișorul cel gras, am aflat ceva curios. El este înamorat de Elena. Se zice că ea i-a scris să se ducă la Fănești în lipsa sociului și că el s'a dus în noaptea trecută.

— Nu este de mirare, răspunse principesa.

— Să vedem! zise Zoe... iată o femeie care se bucură de o reputare nemerită.

— Se zice că este virtuoasă, răspunse diplomatul pleșuv; meritul ar fi cu atât mai mare, căci în adevăr este frumoasă.

Zoe își mușcă buzele.

— Nu mă mai mir dacă o găsiți virtuoasă, din momentul ce o găsiți frumoasă; ce frumusețe vedeți într'însa?

— Este frumoasă, ziseră cei doi bărbați ce tăcuseră până atunci.

Zoe aruncă o căutătură fulgerătoare unuia dintre dâșii, un om ca de trei-zeci și șase de ani, blond și cu plete lungi.

— Cât pentru virtutea ei, eu pociu mărturi, zise cel alt, un june ca de vr'o trei-zeci de ani, o adevărată figură de tabachere... Nu sunt fat; dar cată a spune adevărul, am făcut multe conquiste; dar cu Elena m'am pierdut timpul; deci pentru mine, o femeie ce îmi resistă, o numesc o femeie virtuoasă.

— Veți avea o încredințare din contra. Mâne seară vă dau rendez-vous la Fănești.

— Să fie! ziseră cei patru bărbați.

— Veți cunoaște atunci prin dovezi positive că Elena este o ipocrită.

— Bine! ziseră ei, și luând pălăriile se retraseră spre a se prepara pentru călătoria de a doua zi.

Zoe rămase cu principesa Iordache.

Ea sună clopoțelul, un lacheu intră.

— Să meargă să-mi cheme îndată pe femeia ce a venit de la Ploești.

— Ce vei să faci? întrebă principesa.

— Nu ai înțeles?... voi să pierz această rivală; voi să o demasc.

Ea petrece cu Elescu... Voi, prin ajutorul acestei femei, ținuta postelnicului, să o surprinză bărbatu-său în brațele Elescului în același timp ce vom ajunge acolo.

— Proiectele tale sunt demne de un mare diplomat.

Femeea de la Ploești veni. Ea era tinără și cu o figură curată; dar fisionomia ei lăsa să se ghicească un caracter plin de răutate. Patimile sa și lungi privațiuni trăsese pe fruntea ei urme de suferință. Sub coperemîntul ei modest se ascundea un suflet ambițios pe care nici modestia poziției, nici obstacolul urșitei nu îl spăimînta. Ea se credea chemată a deveni consoarta amantului ei.

— Știi pentru ce te-am chemat? o întrebă Zoe.

— Nu știu, răspunse ea cu oare care mândrie.

— Ursita când te a născut, a precugetat să-ți facă o condițiune mai bună; eu sunt sigură că are să vie o zi când vei fi în societatea noastră, amica noastră. Acea zi va fi ziua când postelnicul te va recunoaște de socia sa. Însă te-ai gândit oare că spre a ajunge acolo, caută să-și lase femeia lui, și, ca să-și lase femeia lui, caută să aibă un cuvânt? Acest cuvânt eu pociu ca să ți-l dau.

— Cum!... întrebă Tudora cu mirare.

— Cum? lesne de tot. Ascultă. Vei ști că d. Elescu. o iubește și este iubit. El este acum la Fănești, lucru-

rile sunt înaintate; mâne seară, vino acolo și caută să aduci și pe postelnicul, o veți surprinde în brațele amantului ei. Noi vom veni acolo : iată cuvântul de despărțire...

— Ceea ce zici mi se pare bine gândit, zise Tudora. Eu voi să sbura îndată la Ploești; mâne seară voi veni la Fănești cu postelnicul.

— Atunci pleacă îndată ! zise Zoe.

— Așa dar să ne revedem la Fănești.

Tudora se înturnă la casa unde trăsesese. Ea era plină de speranță că va reuși și va deveni damă mare, prin acest mijloc infam. Acasă întâlni o cunoștință de țară, o femeie tânără, Maria de la Brebu ce, venise în capitală cu bărbatul său, ca să târguiască pentru nunta sororii sale; văzând pe Tudora pe care o cunoștea, voi să o consulte asupra obiectelor ce era să cumpere și o urmă pînă la casa unde se opri. În bucuria ei, Tudora spuse Mariei că și nunta ei este aproape, că are să ia pe postelnicul ; că Elena femeia lui trăiește la țară cu Elescu...

— Nu se poate, zise Maria.

— Nu se poate ? ești neroadă, răspunse Tudora... mâne seară vei zice că a fost cum am zis eu...

— Pentru ce ?

— Mâne seară Postelnicul îi va prinde în fața martorilor.

— Atâta mai bine ! răspunse Maria, surizînd și ascunzîndu-și toată spaima ce coprinse inima sa. Apoi schimbînd vorba, o consultă despre târguielile sale. Tudora îi dete oare care explicații și Maria, mulțumindu-î, eși ; pe stradă regăsi pe bărbatu-său cărui îi spuse secretul Tudorei.

— Femeie ! zise bărbatul, o fi saă nu vinovată, Elena este bine făcătoarea noastră. Fără dânsa, fără d. Elescu, eă aș fi mort. Socotesc că ar fi bine să le dăm de știre.

— Acesta era și gândul meă, răspunse Maria.

— Atunci lasă cârpeturile și la Fănești ! căruța e ușoară și caii meă odihniți... o să sburăm ca vântul.

Astfel vorbiră și fără să se mai gândească purceseră la Fănești.

M A R I A

A doua zi Caterina se miră de venirea lui Alexandru.

— În fine ai venit? îi zise ea. Știu, ai petrecut toată vara în capitală și acum vii să fii față la căderea frunzelor ca să te consolî cu arborii de perderea iluziunilor d-tale.

— Ceea ce zici este adevărat, răspunse Alexandru, am pierdut multe iluziuni; dar nu mă voi consola privind căderea frunzelor; frunzele cad și arborii rămân desvețiți. Eu cea ce am pierdut în iluziuni asupra unor persoane am câștigat asupra altora... Știi că ești o fată plină de inimă? urmă el, amicia ce am pentru Elena mă face să te admir.

— Ai văzut pe Elena? întrebă ea.

— Am văzut'o.

— E schimbată... tristă...

— O găsesc așa cum zici, dar cată să sperăm că urșita sa se va ameliora.

La gustare ei se întâlniră câte trei. Scurtul timp ce sezură la masă, Caterina nu înceta a vorbi; dar Elena era gânditoare, gravă.

Toate vorbele sale semănau ca ale unui om ce este

sigur să moară în curînd.

După masă se închise în camera sa.

— Ce faci acolo singură? îi zise Caterina.

— Testamentul meu moral, răspunse ea cu serioşitate.

— Eşti nebună! zise Caterina şi plecă rîzînd.

În cursul zilei Elena rămase cu Alexandru în salon.

— Caută să pleci, îi zise ea.

— Aşa curînd?

— 'Mi-e teamă să te mai ţin aici... acum mai ales..

— Elena mea, ai uitat că o să murim?

— Ai dreptate, zise ea gînditoare. Dar nu spune să murim!... Eu singură voi muri... tu să trăeşti, asta este voinţa mea.

— Va fi greu să trăesc când tu nu vei mai fi.

— Dumnezeu care a creiat moartea, 'i-a dat pentru soaţă uitarea. Uitarea este bunul suprem al vieţii noastre. Ea vindecă rănilor inimilor. Nu te îngrijii despre mine, Alexandre. Voi fi uitată de oameni; urmele mele pe pămînt, mîne nu se vor mai cunoaşte; numele meu timpul îl va şterge după mormîntu-mi!... Nimeni nu 'şi va aduce aminte de mine.

Alexandru lăcrăma.

— Plîngi? eşti copil!...

— Eu nu voi să mor!...

E târziu... nu se mai poate... Mîne caută cu orî ce preţ să ne despărţim poate spre a nu ne mai vedea; îmbată-te de farmecul tinereţii mele! beţia va fi scurtă şi trezirea amară.

Alexandru ascundea fruntea sa în sînul ei.

— Te iubesc! strigă el, te iubesc cum cel ce moare iubeşte lumina soarelui vieţii! Căci o! Elena mea, tu şi

viața sunteți acum același lucru. Timpul nu este lung de când tu ai devenit o parte din existența mea, este adevărat: dar nu este numărul anilor care dispune de puterea simțimintelor: o zi, o oră, un minut sunt spațiile care produc evenimentele cele mari: Apoi vrei tu să crezi? Sufletul tău ce înviețuește acest prețios coperămint de argil este o bună cunoștință a cugetărilor mele de trei-zeci de ani, voiți zice ce alții au zis de mine: tu ești idealul meu, acel vis de frumusețe și de fericire ce venea din paradis legănat pe o horă de dorinți și îmi ștergea ochii de lacrimi.

— Când voiți fi și când nu voiți mai fi, răspunse Elena, acest vis va veni ca tot-d'auna a te răsfăța în durerile tale!...

— Ceea ce zici, e frumos, dar din nefericire este o poezie....

— Ursita a voit să fie astfel. Cine știe dacă nu este o favoare pentru amantul meu adorat!.. Cine știe dacă nu este un bine?...

Astăzi tu privești în mine idolul tău. Paradisul nu are nici o frumusețe mai dulce de cât mine pentru imaginația ta poetică. Cel puțin astfel crez că crezi tu. Dacă eram soția ta, oare nu aș fi pierdut farmecul ce te răpește astăzi? Sunt tânără, frumoasă astăzi încă; dar aceste calități sunt espuse la asprimea anilor ca florile la schimbarea timpului, această frunte se va încreți, acești ochii vor perde vioiciunea lor; această gură va înceta să aibă frăgezimea, rumeneala, parfumul ce te îmbată astăzi. Acest suflet, obosit el însuși de loviturile ursitei, se va esprima într-o zi ca clopotul ce sună de moarte. Acea zi nu va fi departe: o văz alergând, sosind. Iată viața reală!

viața poetică diferă : acolo nimic nu obosește, nimic nu se veștejește. Anii și suferințele nu au nici o putere. Eu voi muri : dar în inima ta voi lăsa o suveniră plăcută nu zic pentru toată viața ; dar pentru un timp voi rămânea tineră, frumoasă, dulce, poetică ca visele tale... 'Ți-am dat tot ce ai voit, misiunea mea dar e împlinită ; cupa este deșertată până în fund. Te ții încă astăzi aici, dar ca să aduni cele din urmă rămăsură de plăcere, pentru cea din urmă oară.

— Ce zici tu, sufletul meu ? acel timp în care amorul perde cununile sale este încă departe și tu ești încă atât de frumoasă !... Ursita are pentru noi multe zile de fericire. Dacă am băut odată dintr'o fântână apa sa delicioasă, nu trebuie să mai bem ? ea este încă plină : apa ei nu și-a pierdut calitatea ; vom înceta de a bea când apele sale vor seca.

Elena surise cu melancolie.

— O femeie nu este o fântână, zise ea ; Alexandre, eu nu îmi fac iluziuni ca cele alte femei : ca dănsa nu voi a mă înșela singură. Sunt o femeie criminală înaintea oamenilor, înaintea conștiinței mele, ce zic, înaintea ta chiar !... Pentru tine ce sunt astăzi dacă nu o femeie căzută ?... nu voi să te auz pretestând, căci nu voi să te auz mințind : aș muri cu durerea că tu însuși nu ai fost mai mult de cât comunul oamenilor. Cea ce este scris se va împlini.

— Este dar serios că ești decisă să te sinucizi ?

— Am zis-o înainte, tu ai priimit... acum nici o putere omenescă nu mai poate înlătura lovitura...

— Dar eu sunt ucigătorul tău ?...

— Nu !... tu nu m'ai forțat a o face : tu nu ai nici o

respondere... Dar să lăsăm subiectul acesta, amantul meu ; de astăzi până mâne, să nu ne gândim de cât la amorul nostru. Este dulce acest amor, o sufletul meu ! nici odată om nu a fost mai iubit de cât tine !... turturica nu este mai amoroasă de cât amanta ta. Amorul nostru ! durerile lui încă ierau niște fermece divine ! lacrimile ce am vărsat erau atât de curate, de tinere, de amoroase, că dacă ele au sburât spre ceruri, au trebuit să formeze mărgăritarele ce împodobesc tronul providenței. Sunt încă tânără, încă frumoasă, îmi zici tu ? Ei bine ! zi, zi încă ; aceste vorbe mă fac ferice ; da, da sunt tânără : dar pentru tine, numai pentru tine ; aş voi ca tinereţele, frumuseţele mele să fie în adevăr farmecele ce îţi îmbată viaţa de fericire ! zici că buzele mele sunt curate ca florile ? Aş dori ca parfumul lor să desmerde simţurile tale până la mormânt ! zici că sînul meu e fraged ? şi gracios ? ast-fel aş voi să fie calea pe care cură zilele vieţii tale.

— Repetează aceste vorbe !... Strigă Alexandru cu e-saltare... Ele au puterea să mă omoare şi iată singura fericire ce mai aştept pe pământ ! — Nu ! nu !... Eă nu trebuie să mai trăiesc !... farmecul ce ne îmbată în viaţă este prea sublim ca viaţa din urmă să poată a mai avea ceva plăcut !... nu ! nimeni alţii nu au gustat mai multă fericire pe pământ de cât noi. E prea mult, şi poate că cerul ne face această rară favoare în vederea unor mari dureri ce ne aşteaptă... ne vom iubi în altă viaţă ? crezi tu, sufletul meu, că este o altă viaţă ? Eă cred, sau cel puţin nu cred că omul încetează la mormânt... Am fost, deci putem încă a fi ! nimeni nu poate a mă [combate pe acest tărîm !... defiez pe toţi aceşti disecători ai spi-

ritului și ai materii sa dovedească din contra ! Sărmanii oameni ! Ei învață toată viața ca să afle secretul amar că nu pot să știe nimic !... Dar sunt nebun !... Elena mea ! mă întorc la tine, dară amorul nostru este atât de dulce ! dulcii sunt ochii tăi ; dulce este fața ta ; pleacă fruntea pe sînul meu precum paserea își pune capul pe ramura înflorită, și visează la fericire !... Dar cupa plăcerilor este plină : Ea ne apare curonată de roze ; orele cură dulce ;... o sărutare te deșteaptă ; tu tresări de voluptate ; buzele tale murmură vorbe ce numai...

Elena îi pune mâna mică și albă pe gura lui ca să-l oprească de a vorbi. El o încarcă de sărutări.

— Tac ! îi zise ea...

— Să tac ? aceste vorbe nu 'ți mai fac plăcere ?

Cei doi se adoară sunt niște adevărați copii : pentru nimic se turbură, se mâniă.

— Ce zici, Alexandre ? urmă Elena, aceste vorbe mă răpesc, mă încântă, mă transportă, mă ucig prin impresiunea de plăcere ce îmi fac... Zi, spune, sfârșește prin a mă învinge, a mă sdrobi !... Ea zise și se aruncă la picioarele amantului ei. Ochii săi sunt plini de lacrimi, buzele sale se lipsesc de mâna lui Alexandru.

— Mă iartă, domnul meu, iubitul meu.

Brațul ei rotund și alb înconjură gâtul amantului ; buzele ei caută pe cel ce iubește... apoi tot de o dată va să se depărteze ; se apără, murmură, plânge ; revine amoroasă, tânără. Dar amândoi cautară să revie din dulcea lor beție.

Caterina se arată la ușă.

— Astă noapte, zise Alexandru.

— Va fi cum vei ! răspunse Elena.

*
* *

Să ne depărtăm un moment ca să întâlnim pe postelnicul și ținuta sa. Această din urmă venise repede în Ploești. Acolo întâlnise pe postelnicul căruia îi repetase acuzarea ce Zoe făcuse Elenei precum și planul de surprindere pentru noaptea ce urma zilei în care descrierăm cea din urmă scenă de la Fânești.

Postelnicul deveni furios la astfel de știri. Tudora contribui mult ca să 'i aprinză și mai tare mânia lui. El decise a merge la Fânești cu vre-o câți-va martori, noaptea, să calce casa. El și plecă dar.

Unde erau Maria și bărbatul său ce plecaseră să vie a da de știre Elenei despre ceia ce i-se prepara? Ei porniseră mai nainte din București și merseră cu repejune până la Săftica, acolo voind să stea să odihnească caii, auziră în urmă strigătul unui domnișor, dintr'o cabrioletă, din care mâna caii singur, să abată. Bărbatul Mariei, George, nu avu timp să abată, domnișorul trecu, și după datina ciocoilor, ținuu caii și aplică o duzină de lovituri de bice lui George și Mariei. Cămașa subțire a acelei din urmă plesni împreună cu pielea și sângele se revărsă pe cămașă. George, văzând sângele cuteză, să zică domnișorului: „oare nu se va uita Dumnezeu într'o zi pe această țară?“ Aceste vorbe fură destule ca să se supere și mai mult domnișorul. El stătu și trimise să cheme pe suprefect.

Convenția a făcut pe români de o potrivă înaintea legii; Camera a făcut pe boeri de o potrivă înaintea legii: țărani nu se bucură de principii de civilizare din convențiune. Ei sunt încă priviți ca o clasă de servi; bătaia există încă pentru dînșii.

Suprefectul veni; martorii spuseră cele întâmplate. Domnișorul cu lornionul la ochi se arătă. Suprefectul, văzându-l,

eși înainte cu căciula în mână, și cu umilință făcu scuse domnișorului, și îi promise că va trimete pe acești doi la închisoare la ploești. Domnișorul plecă.

Suprefectul chemă pe Maria și pe George.

„Ați insultat un deputat, zise el, un boer, o beizade; o să vă trimit la Ploești la cărmuire să vă închiză.“

Maria ce ținea să ajungă la Fănești cât mai curînd, văzînd că este amenințată de închisoare, începu să țipe.

— Ia să-î tragă câte-va bice ! zise suprefectul.

George auzi și tremură de mânie.

— Nu face una ca asta, domnule.

— Mă ameninți ! strigă suprefectul, luați-l ! zise către jandarmi, și așterneți-l.

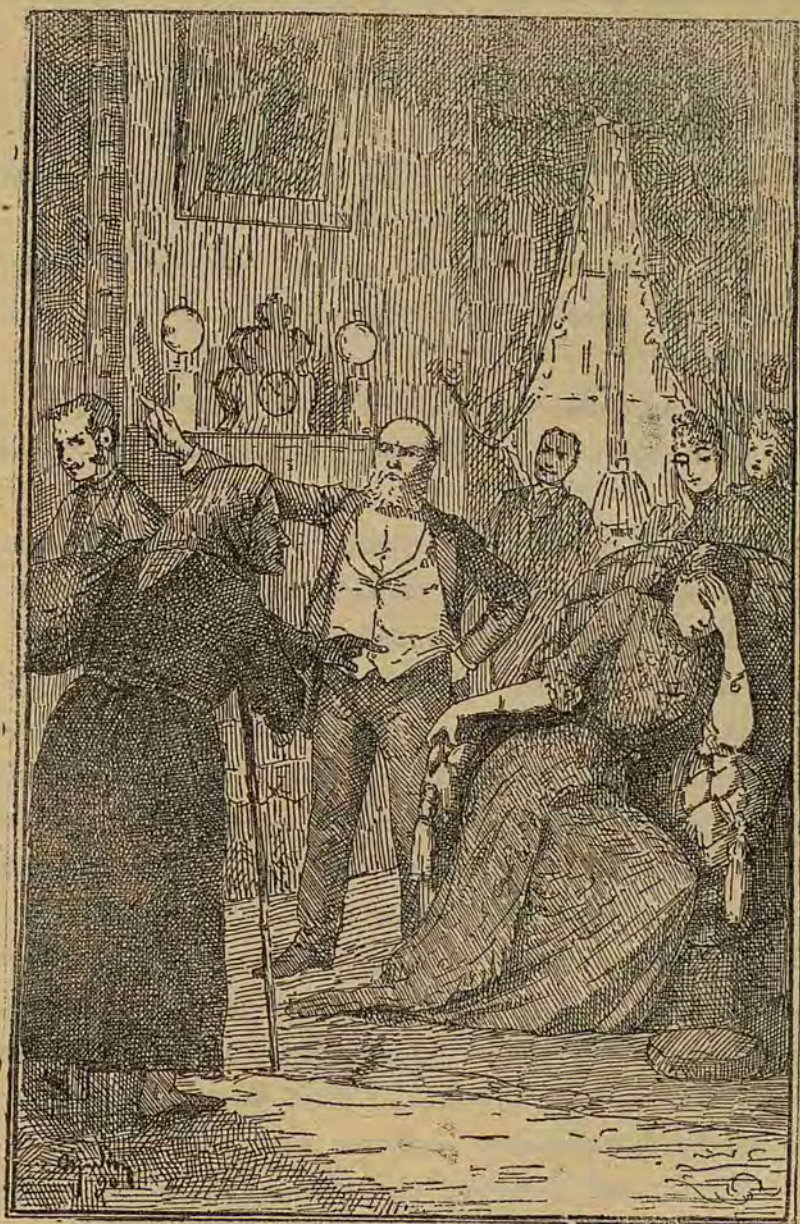
Nenorocitul bărbat primi zece lovituri de sabie pe spinare. Suprefectul dăte ordin să-î ducă la Ploești pe jos, jandarmii porniră cu dîșșii și suprefectul se prepara a pleca în trăsura lui George.

— Arhonda ! strigă un arendaș grec, arhonda ! iacă un țaran, clăcaș pe moșia ce ții în posesie ; are să-mi facă trei zile de lucru, și în loc să fie acolo, să plimbă fugit.... l'am prins aici.

— Așa este bre ? întrebă suprefectul pe țaran.

— Am plecat, boerule, din satul meu să mă duc la Satul Văii și mi-a murit copilul pe drum. Mă duceam cu carul cu fin, când un poștaș ce ducea în olac un curier rus ori neamț, îl lovi cu biciul ca să abată ; bietul, când să se ferească, căzu sub roată și îl spintecă cât muri pe loc.. Azi îl îngropaiū la satul Postir unde îl aruncaseră pe gunoiū mort.

— Așa este ! ziseră mai mulți țaranī.

Scétau! sfat! pe această beivă! — strigă Postelnicul.

— Legea este lege, răspuse suprefectul. Ea nu vrea să știe de morți și tu ești vinovat. Să-l ducă să-l închiză la tact!

Țăranul vorbi cu căprarul încet, căprarul cu suprefectul. Suprefectul dete din cap în semn de aprobare.

— Să-l duci tu, căprare! zise suprefectul, apoi întorcându-se către grec, îi zise:

— Veți fi mulțumit... în loc de trei zile care a lipsit, îți va munci șase, dar nici ă-ta nu o să uiți că'ți fac acest bine?

— Nu, arhonda, vai-de-mine!

Și alăturându-se de suprefect, îi lunecă doi napoleoni în mână.

Țăranul ce se duse cu căprarul la închisoare, o dată departe, lăsă un galben în mâna căprarului și fuse liber.

— Ai luat galbenu? îl întreabă suprefectul.

— Iată-l! răspuse căprarul.

— Astăzi am avut apă la moară, zise suprefectul, toate merg bine, numai, mi-e teamă să nu mă scoată liberalii ca unul ce am fost ciocoiu în casa lui B...

Cine poate să 'și facă idee de neodihna Mariei mergând la închisoare la Ploești! sărmana femeie uitase rănile ce avea pe spate pe lângă temerea că nu va putea servi pe făcătoarea sa de bine. Ei ajunseră la sub-prefectură seara, aici nu era nimeni, jandarmii îi închiseră într'un fel de casă de gard învelită cu paie. Ei trecură jumătate din noapte în suferințele cele mai mari.

— Știi tu una, George? zise Maria, am găsit un mijloc să eșim de aici, gardul din fund e spart de vre-un câne, spărtura e destul de mare, ca mai rupând din nuele, să eșim câte unul; dorobanții nu păzesc într'acolo.

— Să vedem ! zise George, și se duse să viziteze spărtura. Apoi, gândul tău e bun, să fugim, apoi Dumnezeu nu ne va lăsa.

În acel timp Zoe și principesa Iordache și amicii săi erau pe drumul Ploestilor. Postelnicul pleca la Fănești.

Peste două ore Maria, cu spatele sângerat, cu ochii plini de lacrimi era în brațele protectriței sale care îi procura toate îngrijirile. Alexandru plecase spre București, fără sgomot. El aflase de la Maria planul infernal al Zoei, și găsi puterea a se despărți de Elena chiar în amorul ce avea pentru dînsa.

Erau zece ore din noapte.

Maria spunea celor două dame cum se întîmplase cu loviturile ce primise de la domnișorul cu lornionul la ochi.

— Am auzit, zicea ea, că s'ați schimbat lucrurile în bine ; că toți suntem români și legile sunt pentru toți : dar se vede că au fost numai vorbe. Zile de muncă pentru arendaș, zile de muncă pentru țară și nu se mai sfârșesc ! bărbatu-meu a fost luat la uciderea lăcustelor, la un sat șease poștii de la Brebu ; l-a ținut două săptămâni, și l'a silit să lucreze cu alți zece români la facearea unui gard al arendașului moșii de acolo. Ei au cam cârtit ; dar sub-cârmuitorul i-a amenințat cu închisoare și bătae.

— Vă plâng, Mario, zise Elena dar caută să mai suferiți. Se vor schimba lucrurile.

— Nu se mai schimbă, cuconiță ! Domnii se schimbă, cârmuitorii se schimbă, sub-cârmuitorii se schimbă ; dar ursita noastră rămâne tot cea veche ! Se zice că împărații lumii au luat în mâinile lor ursita acestor țări ; dar noi nu vedem nici o schimbare în bine.

Se vede că Dumnezeu ne-a uitat!

— Nu vorbi așa, copilă, zise Elena, pe cât timp noi vom fi cu Dumnezeu, Dumnezeu va fi cu noi...

Strigarea unor postași puse termen acestii conversării.

— Auzi... vin!... zise Maria.

— Tu ești bolnavă copilă, îi zise Elena, ai friguri de spaimă și de osteneală, vino și te culcă în patul meu.

Maria refuză; dar Elena stăruie atât în cât fu ascultată. I se dete în pat o tizănă ferbinte, ore care îngrijiri și Maria adormi.

Către acestea noaptea era la jumătate. Toată casa se afla într-o liniște adâncă, în toată casa numai Elena veghea încă. Ea cugeta atunci la Alexandru.

— Sărmanul om! el mă iubește cu inima, și va fi nefericit, căci a cutezat a iubi o ființă destinată a suferi!... Ei vor să mă surprinză... Zoe este care face aceste intrigă... Ea mă urasce, și eu nu'i am făcut nici o dată nici un rău..... este geloasă poate..... Oh! ce fericire pentru dânsa dacă cei ce au să vie astă noapte ar fi găsit pe Alexandru în brațele mele!... cum ar fi triumfat această femeie!... cât de mulțumit ar fi fost bărbatu-meu să aibă un cuvânt de despărțire... gracie acestii copile, cel puțin voiți muri fără să fi suferit scandalul; acum să aștept scena ce o să vie!...

Astfel vorbea Elena culcată pe o canapea.

Orologiul sună o oră. Un zgomot se auzi în camerele vecine. Sgomot surd de pași, de vorbe. Ușa se mișcă, se deschise. Postelnicul apărură cu un fanar într-o mână și cu un pistol într'altă mână, urmat de trei servitori.

— Ce însemnează toate acestea? zise Elena bărbatu-său, sculându-se și înaintând către dânsul.

— Nu mă aşaptaî, nu este aşa ?

— Nicî odată în starea în care te prezenţi... dar orî care ar fi ideia bizară ce te aduce aici sub o formă atât de condamnabilă, fă bine de ai oare-care blîndeţe pentru o persoană bolnavă lângă care veghez.

— Unde este acea persoană ? strigă postelnicul. Apoi adresându-se către uşă : „veniţi ! vedeţi ! 'i am suprius...”

La aceste vorbe camera se umplu de lume. Zoe, pîncipesa Iordache, şi cei patru boeri ce 'i vîzurăm acasă la Zoe. Postelnicul se apropie de pat cu pistolul în mînă.

— Aici este tâlharul, strigă el.

Toţi se apropiară să privească. Postelnicul rădică perdeaua de la pat. Maria apăru la vederea lor. Ea se deşteptă atunci de sgomotul ce se făcea. Oaspeţii rămaseră uimiţi.

— Iată domnişorul ce m'a bătut cu biciul ! strigă Maria, vîzînd între alţii pe domnişoru cu lornionul la ochi, el este ; îl cunosc.

Elena găsi în resemnarea sa puterea de a nu cădea leşinată.

— Ei bine ! domnilor, zise ea, aţi venit să asistaţi la o scenă scandaloasă, aţi crezut să mă surprindeţi în braţele unui amant. Soarta nu a voit să vî facă această mulţumire. Acum simţiţi ridiculul la care v'aţi dat ? Aţi profitat de puţinul respect ce acest om are pentru familia sa şi v'aţi lăsat să vî deschiză santuarul unei femei !... retrăgeţi-vă, domnilor, căci îmi este ruşine de ruşinea voastră. Zoe, nu este aşa că ai fi fost ferice să fi găsit lucrurile ast-fel ?... de domnia ta nu mă mir, că ai făcut aceasta, zise ea domnişorului cu lornionul, dacă o

dată ai avut curagiul să bați o femeie până să o rănești.

— Suntem bătute și astă dată, șopti Zoe principeser Iordache.

— La a treia oară, vom fi mai fericite poate.

Postelnicul era rușinat, în confusiunea sa nu știu nici ce va zice, nici ce va face: se retrase înjurând cu furie.

Toți martorii se retraseră rușinați.

— Nu v'am spus eu că era o calomnie? zise omul care la Zoe sprijinise pe Elena.

BANCHETUL

Elescu era la București. El chiasmase pe George și-i comunicase toate câte erau să se petreacă la Fănești. El știu atât de bine să plede cauza Elenei, încât atrase pe George în ideile sale de a o răsbuna.

— Trebuie să o răsbunăm! zise George, dar mijlocul?

— Mijlocul? lasă-mi mie să-l aleg; promite însă că mă vei secunda; află de acum că va fi teribil și ridicol tot-d'odată.

— Promit tot.

Și George plecă lăsând pe Elescu a se gândi la cel mai bun mijloc de răsbunare.

Petru se arătă.

— Un serv te caută cu un bilet, zise el.

— Un bilet... de la Elena... dă-mi'l...

— Iată-l.

Elescu citi biletul.

„Timpul deschide și mai mari rănilile inimii mele; dar „pe cât te iubesc, pe atât aceste răni cresc, pe atât tu „pari că devii indiferent... Ai făcut din mine o Sato... „vorbește și voi fi a ta, când? unde? decide.

„Zoe.“

„P. S. renunță la E... Sunt trei zile, bărbatu-său a surprins-o în brațele unui țăran“.

— Ah! ce infamă calomnie !... acest bilet îmi trebuia, Elena va fi acum răsbunată cu uzură. El răspunde :

„Duminecă la zece ore seara, la mine acasă“.

A. Elescu.

„Dară, urmă el vorbindu-și, voiți da un banchet ca acela al lui Baltazar... toată junimea elegantă va asista... Vom avea locuri pentru cele mai frumoase sclave ale Venerei... răsbunarea va fi teribilă...“

Ast-fel vorbi Alexandru și dând biletul servului, chemă mai mulți antreprenori pentru ca să decidă despre banchet.“

Duminică seara toate erau preparate. El avea o casă mare și mobilată cu gustul cel mai rar.

La 9 ore amicii săi erau adunați, fie-care din ei erau înștiințați că are să se treacă un fapt estra-ordinar în acea casă; o pepinieră din cele mai grațioase întreținute erau să asiste la această sărbătoare.

Zoe primise biletul lui Alexandru și răspunse îndată că va veni la el acasă Duminică seara. Ea nu știa nimic despre banchet.

Casa lui Elescu era fondată spre fundul unei curți mari, între curte și între o grădină minunată. Părintele său avusese gustul frumoaselor arți. Pe la 1820 erau în București niște emigrați italieni, din care unii artiști remarcabili în arhitectură, pictură, sculptură ; acești oșpeți fii ai poeticei Italiei, lăsară românilor mai multe case mari cu arhitectură care până azi fac ornămîntul Bucureștilor. Unele din aceste case sunt casa Vilara, casa Filip, casa

Grigore Ghica etc, însă casa Elescu se distingea prin lucrurile de artă, arhitectură, sculptură, pictură. Copii după tablourile celor mai mari maisteri ornaă apartamentul Elescului, vase de marmoră de cararu; amfore antice cu mozaic incrustat în pânțele și cu ansele albe; busturi de marmoră albe și lucrate cu artă; busturi de bronzul cel mai curat. Statue de marmoră, în grădină, bazine de marmură albe cu sărituri de ape, le trecem în revistă repede ca să le descriem în urmă cu amăruntul.

Casa lui Elescu este singură în România unde arta are un altar alături cu lăcomia. Iconoclastia a ucis frumoasele arte, la români, și la toți popoli ce urmează acest rit precum în vechime le ucisese la ebrei. Artele în secolii trecuți nu se puteau cultiva de cât în biserici, și ele erau gonite de aici. Către acestea românii sunt simțualiști! un simțualism ce nu are nici facultatea de a forma gustul! Ei sunt datori aceasta relațiilor cu Fanarioții și oștirilor streine, doctrinelor filosofice ale ocidentului trecute aici într'un secol de criză și rău înțeles. Caracterul național s'a plecat; morala șovaie, virtutea nu mai este o fericire omenească! ferice e acela care poate să desmerde mai mult simțurile. Credința românilor în ei înșiși, pare atât de slabă, încât viitorul cade în îndoială: prezentele este tot; mâine nimeni nu știe ce va fi. Certe neîncetate de partide, resbele civile, intervențiuni de armate streine; neconținute schimbări de regim, de domni, contribuie asupra lor, spre a sorbi cu voluptate plăcerile. Filosofia Epicuriană le împrumută partea sa materială. Gloria, mărirea, onoarea, virtutea, sunt niște ficțiuni: este nebunie a pune meritul în abnegație și sacrifice. Plăcerile sunt create de Dumnezeu pentru oameni, pentru ce ne

vom priva de dênsele și ne vom născoci noi înșine griji ucigătoare? viața este scurtă și supusă durerii: aceasta ne spune că trebuie să ne bucurăm neîncetat... omul nu trăește de cât odată.

Currit mortalibus aevum

Nec nesci bis posse datur.

zicea Silius Italicus.

Salonul lui Elescu era raritate; pereții erau coperiți de stuc și marmură și arabescuri; spaciul unde se termină pereții și începe plafondul, era coperit cu figuri de marmură, reprezentând diverse zeități antice. Intre aceste figuri se vedeau niște mosaice de cristal cu diverse colorii, formând diverse figuri de fantasmă. Plafondul de lemn sculptat cu artă și aurit pe margini, la mijloc lăsa spaciul liber picturei care crease tablouri rechemând scene mitologice. În patru colțuri ale salonului, pe patru pedestale de granit roșu se înălțau patru statue în mărime naturală, reprezentând patru idoli. Zece candalabre de bronz de o înălțime de mai multe picioare, resfrângându-se asupra lor prin diverse ramuri purtând diverse figuri, se odihneau în fața a zece oglinzi mari și țineau mulțime de lumină. Șase mese de lemn de palisandru lucrate cu artă, erau așezate în fața a șase canapele de palisandru care erau îmbrăcate cu o stofă de mătase prețioasă.

În cele două părți ale lungimei salonului, veneau alte camere, camera de culcare, camera de îmbrăcare, camera de lucrare, camera de bibliotecă, de recepțiune, camera pentru amici. În toate aceste camere luxul se arăta lângă artă; marmura cu diverse fețe, porfira, agata, reprezintă diverse paseri, naiade, nimfe, animale. Lemnul cel mai

precios pare că a voit să rivalizeze cu piatra și să arate că el poate să fie mai docil sub mâna artei; ivoriul se vede pe marginile ușilor și ferestrelor, ebenul se impletește cu lemn de roze pe mese, pe jețuri; tapete de Turcia coperă planșetul, pereții sunt decorați cu bas reliefe de stuc, vase de marmură de diverse colori.

Sala de mâncare din etajul de jos, era atât de mare ca salonul, plafondul ei se odihnea pe două-spre-zece coloane de granit, două-spre-zece statue reprezentând atâtea persoane mitologice apăreau aici, candelabre mari așezate pe pedestale de granit și încă atâtea oglinzi mari lipite de pereți; plafonul reprezintă un consiliu de zei în Olimp.

Toate aceste obiecte precioase veneau de la părinții săi. Elescu le păstrase poate chiar prin lipsa lui de mulți ani din țară. Cina fuse splendidă, bucatele, vinurile și fructele cele mai rare încântară pe oaspeți. Nu vom întârzia la cină: oșpeții se urcară în salon și în patru camere ce comunica cu salonul.

Acești oaspeți erau mai mulți tineri, amici, și cunoscuți ai Elescului, luați din toate clasele societății. Damele erau pintre ținutele cele mai tinere, mai frumoase și mai puțin respândite în lume. Un piano, o harpă, vioră, formau instrumentele ce trebuiau să joace șeșe bărbați și șeșe femei, esersate de trei zile asupra ariilor și cântecelor date de Alexandru și care erau destinate să le eșecute anume.

Servii purtară tăvi de argint pe care străluceau cupe de cristal aurit, și carafe cu lichiorile cele mai rare, alții destupară butilci de vinuri streine. Muzica începuse să eșecute o arie voioasă ce invita la desfătare.

Oaspeții rămaseră uimiți, bărbații se așezară pe lângă

câte una din damele de față. Banchetul amenința a deveni o orgie romană ; o femeie însoți sunetul instrumentelor cu aceste vorbe :

Timpul doruri ne ursește,
O amantul meu sublim !
Ora trece, se topește,
Și ne zice ! *Să iubim !*
Vin, te-mbată cu delicii
P'acest sin deschis acum,
D'ale graciilor capricii,
D'al amorului parfum !
Dar mai spune încă mie,
O fericire-vingător !
Că-n arzînda lui beție
Nu s'o stinge al tău amor !

Acest cântec făcu să tresară de voluptate oaspeții ; fie care își luase câte o femeie alături pe care o urma cu res-fățări amoroase. Pudoarea și rezistența nu erau primite aici. Femeile ce formați acest cerc se credeați născute pentru satisfacerea simțurilor oamenilor. Câte-va dame din societatea mare, din banda voiasă cu care făcuserăm cunoștință la Fănești, între care Tudorina și altele, veniseră aici cu amanții lor, ne voind să i lase singuri ; câte va alte dame bogate și cunoscute, dar de o vîrstă matoră ce veniră să găsească aici un nou sorginte de plăceri, luați parte activă la această orgie. Pe stradă trăsurrele veneau și reveneau, femeile bărbaților ce se aflau aici sau amantele ce sciau că amanți lor sunt aici, geloase, neastămpărate, necutezând să intre în acest locaș, se mulțumeau să alerge pe stradă. Acest banchet făcuse o revoluțiune în familii.

Elescu adresa vorbe tuturor bărbaților, tuturor damelor.

El se așeză lângă o femeie ținută, una din cele mai frumoase ce erau în sală.

— Ți place aceste petreceri? o întrebă el.

— N'am văzut nimic mai frumos, răspunse aceasta, mi se pare că visez... Cine este stăpânul acestor case?

— Nu îl cunoști?

— Nu! mi-s'a zis să vii, am venit. Pentru noi nu se cere a cunoaște persoana care ne chiamă. Suntem ale tuturilor ce vor să se desmerde cu noi, nu putem alege, nici refuza, pe nimeni: aurul dă drept celui d'întâiu venit a cere favoarea noastră.

— Nu ai iubit nici odată? întrebă Alexandru.

— Dacă iubim?.. da, da, răspunse ea, aceasta se întâmplă câte odată, dar nu cunoaștem patima. Amorul cel tare se formează din piedecile ce întâmpină; aceste piedici nouă ne sunt necunoscute. Amorul caută să fie încă hrănit de stimă, de admirare, noi nu putem nici să stimăm, nici să admirăm oamenii ce ne desprețuiesc, cari ne cumpără cu o bucată de aur, afară de aceasta, escesul slăbește simțurile noastre.

— Mi-se pare, zise Alexandru, că nu ai o bună opinie de meseria ce profesezi?

— Ai dreptate, eu cel puțin roșesc de multe ori de mine însămi...

— Renunță atunci la această meserie!

— Nu se poate, zise ea, este târziu.

— Târziu?

— Da, nu mai este nimic în corpul și sufletul nostru apoi lumea nu ne dă pace, ascultă cântecul ce începe acum.

Un bărbat cântă următoarea odă pe o arie tristă și voioasă tot-d'odată:

Ce-î amorul ? o beție ;
Dar sublimă-n al ei sbor !
Dulce-î a sa bucurie !
Dulce este al lui dor !
Vaî ! în viața fugătoare
Nu mai știu ce să doresc.
Zilele strălucitoare ?
Noptile ce răcoresc ?
O morală ! te închină...
Doctrinari, tăceți acum !
Voi vreți foc fără lumină,
Rose fără de parfum !
Daca legături ce place,
M'aū oprit să iubesc, eū,
Legătura omu o face,
Pe amoare Dumnezeū.
Să-nceteze să iubească,
Muritorul obosit
Ce în calea omenească
Inima i-a vestejit !
Eū voiū celebra amorul
Și în parfumul lui ceresc,
Beat, uitând ferice dorul,
Zilele voiū să sfârșesc !

— Putem rezista la vocea plăcerilor ? urmă ea...

Vinul spuma în cupele de cristal. El contribuia să aprinză imaginațiunea oaspeților ca picăturile de spirit aruncate în foc; niște femei elegante cu tot atâți bărbați executară danțuri naționale cu o artă rară în sunetul muzicii. Plăcerile ele înseși semănau că se îmbată.

— Voiū o orgie romană ! zise un oaspet.

— Ce zice ? întrebă Tudorina pe amantul ei.

— Zice, răspunse el, să se desbrace toți, bărbați și femei.

Damele scoaseră un țipet.

— Ideea este minunată, zise o damă din banda voioasă...

Să deșertăm cupa plăcerilor până în fund !...

— Noi plecăm ! ziseră Tudorina și amica sa.

— Rămâneți încă ! le ziseră amănți

Trei femei ce reprezintă ursitele cântară atunci însoțite de harpă !

Vin la noi, streine june,
Să te îmbeți de dăsfătări ;
Vin să'ți împletim cunune,
Din angelici desmădări !
Vin, cu rose împletește
Anii tăi cei grăbitori,
Pân'ce timpul nu cosește
Ale tinereții flori !
N'amânați plăcerea dulce !
Timpul e amăgitor,
Ce răpește, nu aduce
Fragetului muritor.
Astăzi toate pentru tine
Jos în viață strălucesc
Și dorințele divine
P'al tău sân se rătăcesc ;
Mâne se vor stinge toate
Ca parfumul seri-n vânt.
Mâne sufletul tău poate
S'o prefacă în mormînt.
Timpul fuge... vin mai tare !
Toate câte în lume plac,
Trec cum trece-o sărutare
Toate lacrimi se fac.

— Bravo ! strigară oaspeții.

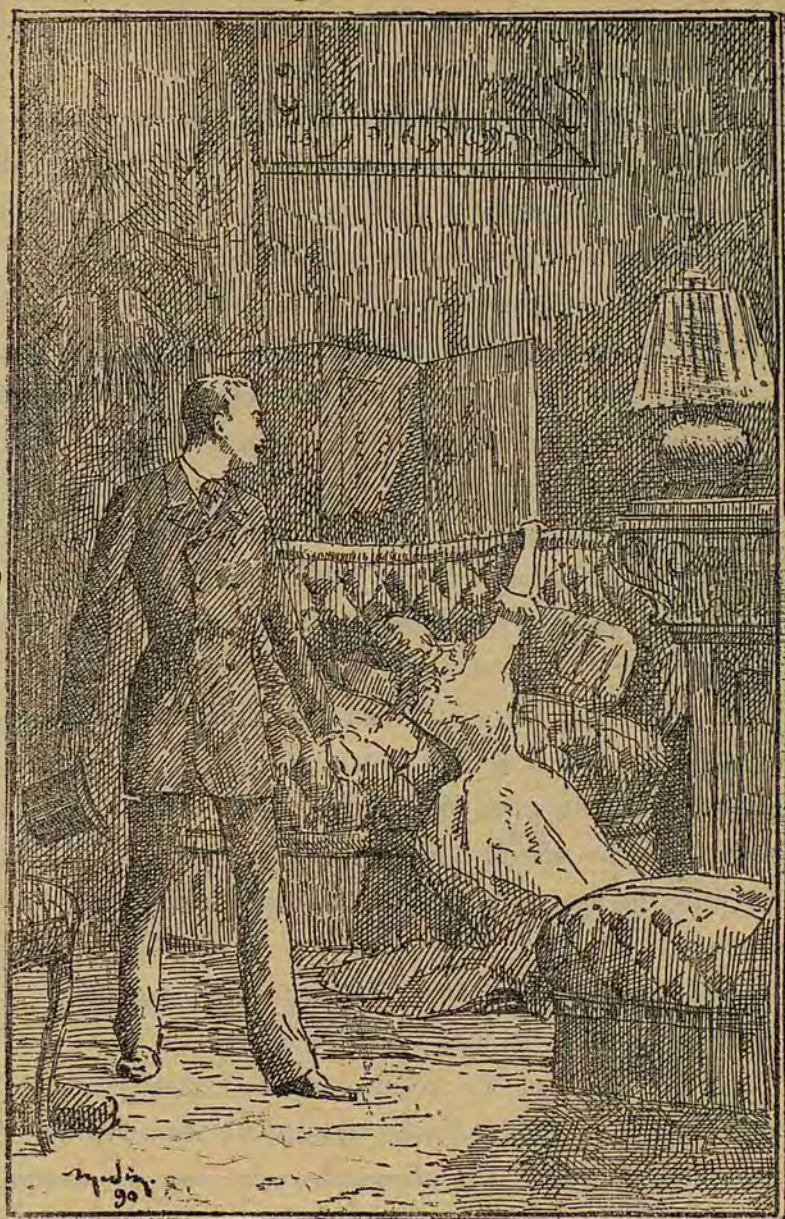
— Vă place această filosofie ? întrebă Elescu. Vai ! pare-mi se că este tot ce iubiți în lume ! o virtuți ! morală, voi nu mai sunteți !... o străbuni ! vedeți pe următorii voștri !... nici o inimă nu locuiește aceste corpuri !... voi nu căutați de cât plăcerile ; ei bine ! desmîrdați-vă și sfârșiți prin a perde cea din urmă rază divină din inimile voastre !...

— Cine vorbește aici de morală și de virtute!... zise o voce. Și două zeci de voci se auziră rîzînd cu hohot.

— Să cînte încă! strigă Alecsandru. Ceea ce este scris caută să se împlinească. Această generațiune este perdută, pe cenușa ei va răsări un popol mare și generos.

O femeie jună și frumoasă cînta oda următoare, reze-mată gracios pe brațele unui june:

Vinui curge în cupe pline,
Și se varsă spumător.
Astfel inima în mine
Plină, varsă al ei amor.
Amețeală el aduce,
O amantul meu plăcut;
Voiu să lupt; dar fața-ți dulce
Cum o văz, m'am și pierdut.
Vino! sînu-mî astă dată
Ți-e deschis... tu mă iubești?
Vino iute și-te îmbată
De tesaurii cerești.
Te grăbește, dulce soare!
Orele se schimbă-n sbor;
O femeie e o floare,
E o floare al ei amor.
Astăzi ne surîde nouă;
Dar se-ntoarce despre vînt;
Vin pe sînul meu de roă
Și îți fă al tău mormînt.
Cum în cupe strălucește
Spuma pe suavul vin,
Ah! amorul meu plutește
Peste sufletu-ți sublim.
Însă spuma de plăcere
Se topește ne-nțetă...
Soarbe-o până ce nu piere,
O fericite adorat.
Sîni mei sunt dulci grădine
Ce amorul, numai el
Le deschide pentru tine
Pentru tine singurel.

Alexandru profită de ocazie și pleacă.

Zoe era într'una din camerele rezervate ale casei unde aştepta cu nerăbdare.

Elescu îşi aduse aminte de dânsa... El lăsase un bilet pe o masă, cu următoarea coprire: „O treabă grabnică mă ţine încă afară... voi veni însă... până atunci desbracă-te şi ia posesiune de patul meu.

Zoe urmasse coprirea biletului întocmai.

Camera în care se afla Zoe era alături cu cea din urmă cameră deschisă oaspeţilor. Ea adormise aşteptând venirea lui Elescu; în timpul somnului său o umbră se strecură aici, luase toate vestmintele Zoei şi dispăruse cu ele. Pe la 2 ore din zi, Zoe se deşteptase. Ea caută orologiul.

— M'a înşelat, zise ea, mă voi duce !...

Se scoală, caută vestmintele, nu le află la locul unde le pusese.

— Ciudat ! îşi zise ea. Nu află veşmintele... mi se pare că o femeie a venit şi le-a luat... pentru ce ?... încep a crede că a râs de mine Alexandru.... că voiesce să mă insulte... dar în adevăr nu înţeleg...

Se duce la uşa pe unde intrase, uşa era închisă pe din afară.

— De sigur că este ceva, îşi zise ea cu spaimă.

Sună clopoţelul de mai multe ori... tăcere.

Vede o altă uşă în partea opusă, aleargă acolc... cearcă să o deschiză... uşa se deschide... Zoe se află de o dată faţă în faţă cu o adunare numeroasă de bărbaţi şi de femei. Ea apărură într-o cămaşă de batistă fină, pentru tot vestmîntul.

La această apariţiune, oaspeţii strigară : orgia romană ! orgia romană !... toate femeile să rămîie în cămaşi ! libere acelea care vor voi să meargă mai departe !...

— Înțeleg acum ! zise Zoe ; oh ! îmi voi răbuna amar !... și căzu leșinată în brațele unor tineri.

— Nevasta mea aici ! nevasta mea în cămașă !... strigă Seni bărbatu-său.

Elescu se retrase în camera sa de culcare.

— Elena e răsbunată mai mult de cât am voit, își zise el, acum esplice-se cu bărbatu său cât va voi !... Iar voi, reprezentanți ai generațiunei de astăzi, rușinea națiunei, rămâneți de vă desmierdați până mâne, atâta numai că la plecare, să nu furați obiectele precioase din camere !... Inima noastră e moartă, moliciunea s'a așezat la focarul românilor. Nimic mare, generos, sublim, nu mai mișcă aceste inimi putrede ! sclavia nu mai face să roșească fi românilor. Dacă ei ar simte rușinea soartei lor, ar fi încă o speranță pentru viitor !... străinii au călcat acest pământ, au insultat părul alb al părinților voștri, onoarea națiunei, a familiilor și voi ați purces înainte-le cu capetele plecate, cu cununii de flori : le-ați deschis sînul familiei voastre, și ați dat lor pe frații voștri care aveau încă inimă pentru țara lor, ca să-i închiză și să-i muncească !...

Alexandru vorbind ast-fel, adormi.

A doua zi el scrise Zoei următorul bilet :

Doamnă !

„Am făcut o lașitate care va rămânea ca o pată pe viața mea ; dar nu mă căesc. Veninul ce verși pe această trista societate, a picat pe mâna celor ce iubesc... ai căutat, fără mustrare de cuget, să smulgi onoarea unei femei prin născocirea intrigii căreia acel mincinos Ranu a fost instrumentul miser ; ai căzut. În urmă ai făcut pe bărbatul acestii femei să creadă că petrece nopțile în

brațele mele, ai preparat o călcare îmfamă, și ai dus acolo o parte din societatea din București... ai căzut încă o dată, dar această femeie e prea delicată, ca să mai poată trăi după acest scandal. Ea este astăzi o femeie desonorată în ochii societății; cel puțin nu a perit fără o amară răsbunare.

„Elescu“.

Zoe citi biletul și îl rupse.

— Acest om e nebun! zise ea, îl iubesc însă și sunt fericite că am vestejit pe aceea ce iubesc, dar aceasta nu este destul: îl voi uide și pe dânsul!...

În seara de banchet Zoe căzuse leșinată în brațele unor junii; când se deșteptă era în trăsura cu bărbatu-său care o ducea acasă, bărbatu-său îi aruncase, ca să o ducă, mantela sa pe dânsa. Acasă se întâmplă o scenă furtunoasă între dânsii.

— Rușine! zise el, ce ai căutat acolo? cum ai apărut îmbrăcată numai într-o cămașă fină?...

— O parte din mustrea ce o faci ar trebui să-ți o fac eu însămi; dar rămân credincioasă tractatului nostru. Sunt cinci ani... îți aduci aminte... cinci ani de când tu nu mai ești... eu am rămas femeie... ai douăzeci de ani mai mult de cât mine... am cerut divorțul, tu ai refuzat, dar ai propus că pociu să am totdeauna câte un amant, cu această condițiune, am rămas nevasta ta, cel puțin în ochii lumii, aseasta s'a urmat prin scirea ta... cum vii astăzi să mă mustri că am fost la amantul meu?

Zoe îi spuse atunci toate câte i se întâmplaseră și care precedară aparițiunea sa în camerele banchetului.

Bărbatu-său păru mai liniștit...

— Însă, draga mea, zise el, altă dată cantă de-ți alege mai bine amanții.

— Ceia ce voiŭ să fac acum, am nevoie de concursul tău ca să pedepsesc pe acest laş...

— Bani îŭi dau cât veŭi voi ; dar nu mă amesteca în certele voastre... aceşti bonjurişti te ameninţă cu dueluri şi nu-şi a găsit omul. Eu nu mă bat în duel nici cu acele de cusut.

El zise şi speriat de ideea unui duel, se retrase în camera sa de culcare.

— Laş ! strigă Zoe... zioa era aproape. Ea se aruncă pe pat, şi adormi gândindu-se la chipul cu care ar face un mare rău Elescului.

A doua zi de dimineată ea primi vizita unui oficer strein, care venise să viziteze România de mai multe luni. Acest om era de 45 la 50 de ani ; urît, ciupit de vĕrsat ; cu părul roşatec, cu ochii albaştrii, dar un albastru mai mult alb ; mai fără gene şi sprâncene, gras şi gros, manieră gosolană, tip de cafenea ; dar era bine primit în saloanele Bucureştilor, căci purta titlul de baron Honferburg, titlu luat la hotarele ţării, intrînd.

Nici o dată Zoe nu fusese mai amabilă ca în acea dimineată cu baronul, ceia ce făcu să se mire mult acest din urmă.

— Bine ai venit, baroane ! îi zise ea, ne ai părăsit cu totul.

— Viu aici la fie-care două zile, doamnă.

— La fie care două zile ? parcă ai zice la fie-care două ore... două zile vi să par foarte aproape ; mie mi se par foarte departe... este o crimă a priva pe amicii sĕi de plăcerea de a te vedea... când cine-va are simpatiile amicilor sĕi cum le ai d-ta, face o crimă făcându-i să-l dorească.

— Nu știu, doamnă, cum am meritat această bună opiniune ?...

— Fără a te gândi poate, acesta este un merit mai mult...

Baronul se confunda în mulțumiri de tot felul.

Zoe îl invită să șează și ea singură îi trase un jeț lângă dînsa.

— Negreșit, că soarta s'a schimbat, își zise baronul.

— Cum ai petrecut aceste zile ? îl întrebă Zoe, pe la noi nu ai venit... cel puțin cred că nu ne ai pierdut din memorie ?

— Un singur minut...

— Adevărat ?... dacă altă dată aveam motive a nu pleca urechea la oare-care vorbe amabile ce îmi ziceai, astăzi nu mai am puterea a nu crede...

Baronul voi să se încredințeze despre adevăratul simț al vorbelor Zoei, și căută să o facă a pune punctul pe i.

— Cred că ai uitat natura acelor amabilități ? zise el... eu însă nu am putut să le uit : simțimintele ce v'am exprimat atunci trăiesc și astăzi în inima mea... ori cum, vi le aduc aminte, cel puțin în extract; ziceam că ești adorabilă, că te...

— Destul ! zise Zoe, puindu-i mâna pe gură, pe care baronul o sărută de mai multe ori crezî, că o femeie are nevoie de o declarațiune ca să afle că este iubită ?...

— Ești încântătoare ! ești sublimă ! Schiller și Goethe nu ar vorbi mai bine !... zise el cu transport, lasă-mă să-ți spun cât ești de frumoasă, de nobilă, de divină ! cât te admir, te respect, cât te... precum Verter admira, respecta pe Șarlota.

— Baroane ! ai zis că mă respecți ?

— Oh !...

— Ei bine !.... atunci moderă aceste expresiuni.... adu-ți aminte că o femeie care iubește trebuie lăsată a se amăgi singură asupra simțimintelor sale : nu siliți femeile de a se declara învinse, căci vor privi atunci în voi niște învingători, și conștiința slăbiciunei, va face să vă privească ca tiranî.

— Oh ! cât de adîncă ! cât de sublimă este această idee... ô Bürger ! o Hofman, cât de fericiți ați fi fost voi să cugetați ast-fel !

Zoe surise.

— E prins !... își zise ea, să începem ; și adresându-se către acest adorator :

— Se zice că Germanii sunt cei dintâi amatori de vinuri bune ?

— Adevăr este.

— Bărbatu-meu a priimit patru butilei de vin dintr'o insulă descoperită acum cinci-spre-zece ani, în partea occidentală a noii Olande... voești să încerci ?

— Cu mare plăcere.

Zoe chemă un serv și îi zise să aducă o butelie de vin din cele patru. Aceasta se făcu îndată. Zoe turnă într'un pahar și îl oferi baronului. Era vin vechiu de Drăgășani.

— Minunat ! strigă baronul.

— Îți pare bine, răspuse Zoe, l'am păstrat în adins pentru d-ta.

— Ai gândit la mine ?

— Mai des de cât poți să-ți imagini...

— Oh ! fericire ! o sublimitate !

— Se fac dueluri multe în țara d-tale, întrebă Zoe.

— La Eidelberg, răspunse el.

— D-ta ai avut multe?

— Am fost student în acest oraș... douăzeci și două...

— La noi această datină nu există... eu cred însă că este necesară: duelul face pe oameni să fie cuviincioși.

— Negreșit.

— Ah! că nu sunt bărbat...

— Ca să te bați în duel?

— Când aş fi insultată.

— Sublim! sublim! strigă baronul, deșertând pentru a patra oară paharul.

— Dar sunt femeie și nevoită a suferi o insultă...

— Ești insultată?

— Eă? nu!...

— Ai zis'o...

— Și dacă ar fi nu aş spune... bărbații noștri, amicii noștri nu se bat în duel sunt... lași!...

— Eă mă bat... Cine a cutezat să te insulte, spune-mi și nu va mai trăi!... îl voi fărîma ast-fel!

Baronul trânti paharul pe masă și îl sparse în bucăți.

— Nu e nimic, zise Zoe.

— Cine a cutezat să insulte o ființă atât de perfectă, de nobilă?...

— Un om...

— Numele lui?

— Iartă a'l trece sub tăcere... ești capabil să te bați cu el,...

Să-ți pui în pericol pentru mine o existență precioasă... și acest om este celebru în tot felul de duele...

— Trebuie să mi-l spui, doamnă! îți mulțumesc de grija ce porți pentru viața mea... voi să'î arăt cine sunt eu...

— Ar fi teribil pentru mine... să mori pentru mine..

— Ar fi o fericire să mor pentru ceea ce iubesc...

— Mă iubești dar, în adevăr ?

— Vai ! răspunse baronul, dacă te iubesc ? nu ! nu este amor ceea ce simț... este o patimă adâncă, turbată ce mă arde, mă sdrobește, mă ucide...

— Se chiamă Elescu, zise ea.

— Elescu ?... fie ! îl voi ucide sau îl voi aduce să se închine la picioare-ți...

— Nu, răspunse Zoe, nu voi să te bați... poți să te pui în pericol...

— Il voi ucide !

— Este foarte tare.

— Il voi fărîma !...

Baronul se scoală să plece... ia mâna Zoei și o sărută.

— Adio, mărgăritarul acesti lumii !...

— Eu voi ruga cerul să'ți fie favoritor... voi invoca amorul să împletească cu mâinile sale de roze, cununa triumfului...

— Ah !... femeie sublimă ! adorată !... Doroteia ! Șarlota, Margarita ! plecați-vă genuchii înaintea reginei voastre !

Baronul pleacă beat de amor și de vin, să provóce pe Alexandru.

Trecuse trei zile de când cu banchetul.

Alexandru începuse să sufere de lipsa Elenei, el o iubea cu seriositate, nu cuteza să se înturne la Fănești de temere să nu o compromită. Apoi, își zicea el, Elena e un caracter serios și decis : ea își va ține cuvântul, va face tot ca să moară. Dacă voi merge, este capabilă, să nu mă primească !... poate a și decis o eternă despărțire...

Oraşul i se părea că cade pe dînsul, ori unde se ducea nu afla nici o mulţumire, căzuse într'un fel de spleen : vedea acum toate în rău, naţiunea română ce fusese idolul inimei sale, i să părea acum un obiect nedemn de simpatiile lui. Ea este, zicea el lui însuşi, o ficţiune, un fum care se va risipi la suflarea vîntului ; acest arbor nu mai ţine prin nici o vînă cu rădăcinele arborului bătrîn. Acel arbore era România care trăia pe câmpul de resbel ; România care învinse furia otomanilor şi Tătarilor şi scăpă creştinătatea de islamism ; care fulgera pretenţiunile Ungurilor. Arbor de viaţă, ale cărui fructe pline de viaţă erau cei nobili Români tot-d'a-una gata a face sacrifice de avere, de viaţă pentru patrie ! Ce mai este de un neam care a pierdut credinţele, în sine ? nu dă un singur om capabil să facă un sacrificiū pentru dînsul ?... care roşeşte la ideia de a fi ne atârnat şi tremura la ideea sacrificelor spre a ajunge la libertate ?... este un fapt trist, dureros ! De mult timp inima avuţilor nu se mai înturnă către Patrie... Românii nu au mai făcut nici un dar patriotic... această rătăcire trebuie să se impute cu amărăciune : Grecii au simţit ruşinea Românilor şi-au rădicat'o ; ei au adus daruri pe altarul patriei, daruri răpite din Patria românilor ! ei singuri au zis românilor : voi sunteţi morţi ; noi vă deschidem calea la viaţă ! Această societate, formată din elemente streine, îmbogăţită din abuzuri cu pierderea elementului român, prin tradiţiune, prin condiţiunea ei, nu poate nici să simţă, nici să cugete cu România ! Ea va servi mult timp încă în ţară ca avan-garda streinilor ce caută să o supuiе lor. Ideile şcolei Ioniane, trecute moştenire la popoli orientului, au pătruns sînul acestor societăţi, şi găsind germul putrejunei,

și-a făcut cu inlesnire un element de viață. Tu nu mai crezi în nimic, o Românie! în deșert viitorul tău îți suride în grațioasele versuri ale nobililor tăi poeți, istorici, ziariști ce mai au inimă pentru tine!... tu întorci capul către mormânt ca un bolnav ce lovit de moarte, și chemat să respire aerul, se înturnă către patul său de durere! Mâne vei trimite în esil pe cei ce te chiamă la viață, se espie faptele lor generoase alături cu criminalul. Giziți tăi, în numele fericirii tale, vor veni în fața ta să hulească pe cei ce și-ar da viața lor pentru tine, și tu nu vei avea curajul a fulgera pe ucigătorii tăi! vei crede sau nu vei crede, tu vei lăsa pe fii tăi în prada enemicilor! Nicădată streinii nu te-au învins, o țară a luptelor. Ei nu au trebuință de arme ca să te supuie. Ei se servă pentru aceasta chiar cu fii tăi cei vitregi. România nu pere sub loviturile streinilor: ea se sinucide, ast-fel este opiniunea lumei. Aurul, o putere ce însăși ea este aservită, nume ce strălucesc de eră, singure fac de surid aceste grupe de oameni ce se chiamă fii Români. Aurul ca să poată mulțumi dorințele materiale; puterea ca să strângă aurul, numele ca să aibă privilegiul a-l strânge; religiunea a rămas o formă, ca toate virtuțile, ea se practică de oameni fără tendințe, fără scop, ezersițiul ei sacru este un mijloc de a se îmbogăți o parte din oameni. Ei o ucig din zi în zi și sapă ast-fel fundamentul societății.

Către acestea, o Românie, tu erai odată frumoasă, strălucită, plină de viață, de frăgezime, ca o dimineată ce se ridică, oh! câte vise de fericire nu făceam eu pentru tine!... astfel un părinte admirând pruncul său ce suride la viață cu părul încărcat de aur, cu buzele coprinse de roze, câtă speranță nu pune el pe dânsul; dar vine o zi

când moartea lovesce această fragedă ființă, și cu dânsul dispar visele ferice ale celor ce-l admiră.

Tu mai ai însă două vine în care a mai rămas energie! Una este desperarea popoului tău, cea-l altă amorul pândărit al celor mari; desperarea întărește sufletul: popoul poate găsi într'însa o nouă viață. Plăcerea slăbește inima. Cei mari ai tăi sunt amenințați să piară. Ei vor peri neapărat, căci astfel au pierit toate societățile ce au căzut în moliciune.

Este însă o speranță pentru tine, o Românie! este o viață nouă, este un viitor... Aceste bunuri sunt ascunse chiar în fundul cupei tale cu amărăciuni. Ca să o găsești, trebuie să bei cupa amărăciunilor până în fund. Astfel cugeta Elescu.

Ministerul se schimbă. Noul cap al cabinetului propune lui Alexandru să ia un minister, acesta surise și zise :

— Propune-mi să dau averea și viața pentru țară, o voi face... Nu sunt ministerele voastre care au să dea o altă viață acestui popor...

— Un minister bun poate scăpa țara, dacă domnitorul și adunarea îl vor sprijini, ziceau ei.

— Nu vă plângeți de domnitor, el va fi cum va fi societatea! nu vă plângeți de adunare, ea e expresiunea clasei ce posedă această țară, plângeți-vă de societate.... voi veți intra în luptă cu inima plină de speranță și de curaj; dar retragerea voastră va fi tristă... aflați odată pentru tot-d'auna, amorul patriei nu este în sînul acestei generații.

Orî carî ar fi forma unui guvern, fie o republică democratică, aflați că tot-d'auna ideile unei mîi majorități

vor da ori ce mișcare de acțiune. Astă-zî o mică minoritate face asta la noi, însă care minoritate? este oare aceea mică pepinieră de inimi generoase și nobile ce au răsărit pe ici pe colo pe aste pământuri mai din toate clasele? nu, negreșit. Ei sunt excluși și înlăturați. Ce așteptați dar?

Sub impresiunea acestor idei triste, Alexandru primi o scrisoare de la Elena.

„Am auzit cele ce s'au făcut la banchet, Alexandre, ai făcut o faptă nedemnă de un om superior. Cunosce cunvîntul ce ai avut. Sunt mișcată de interesul ce ai luat; dar nu mă pociu opri a'ți zice că ai comis o lașitate! o lașitate din partea lui Alexandru, pentru mine este un cuțit ce 'mi a pătruns inima!... cu ce se va șterge?... câte fapte generoase trebuie ca să o faci să dispară?... Eu însă-mi am eugetat lung la rola omului pe pământ. Imi place a crede că venirea noastră aici are o țintă pentru altă viață, dar aceasta poate să fie creațiunea slăbiciunei omeneshi ce tremură în față cu moartea: minciuna este rău numită; dar omul o primește tot-d'auna cu plăcere. El știe de multe ori trista realitate și cu toate acestea îi place a se minți singur. Ne simțim murind în noi sau în cei ce iubim, și ne zicem: „vom trăi! nemurirea cea reală, pentru noi, este pe pămînt, vom trăi; dar vom trăi în memoria urmașilor. Acest simțimînt de nemurire este mult mai nobil, nemurirea despre care vorbesc teologii este egoistă, interesantă. Orientalii mai materialisti de cât noi, visează riuri de șerbet și munți de pilaf. Cum vor ajunge dar la nemurirea reală, sufletele delicate, nobile, suave ca sufletul tău, dacă nu prin fapte generoase?... Iată adevărata morală a vieții, iată scopul

ei cel sublim. Soarta nu a păstrat un loc pentru numele meu în lumea nemurirei. Ea a voit să pier înainte de a face o faptă; tu însă, ești june, o largă carieră ți-se deschide în lume, fii generos, vei fi nemuritor, și bine-cuvântările oamenilor, venite până în mormîntul meu, vor face să tresară de fericire țărâna mea. Nu'ți voi vorbi de banquet... Eă oare îți voi face morală?... eă o femeie căzută!.. plângi, Alexandre, slăbicunile mele.

„Te conjur să nu vii aici până nu'ți voi scrie să vii... iar atunci să nu perzi nici un moment.

„Cantă să fii voios, desmeardă-te! lucrează!... iată voința mea sau mai bine dorințele mele. Când tu vei fi ferice, voi fi ferice.

„*Elena.*“

Această scrisoare făcu să cure lacrimi lui Elescu.

D U E L U L

Servul anunță lui Alecsandru doi bărbați ce veneau să'l vadă.

Ei fură introduși.

Unul era un ofițer român ; cel alt un doctor german ; amândoi se presintară cu politeță. Elescu le oferă locuri să șează.

— Suntem mânăniți că soarta a voit ca să fim noi anunțatorii unei provocațiuni din partea baronului... cu toate acestea, cunoaștem simțimintele...

— Destul, un duel, înțeleg.. Cine este acest baron ?

— Nu 'l cunoști ? întreabă ofițerul.

— Nu ! nici de cum.

— Mi-se pare ciudat atunci ca baronul să vă provoace...

— Nu este nimic... răspunse Elescu. Baronul cere satisfacere pentru o insultă făcută altei persoane ; nu este treaba noastră să știm cine este. Mă provoacă, îi voi face această plăcere... astă seară martorii mei vor veni să se înțeleagă cu d-v., vor fi George... și colonelul P...

Cei doi martori se retraseră cu multă politeță.

Adoazi la șase ore dimineața șase persoane în două trăsură se îndreptau către Herăstrău. Trăsurile se opriră la pavilionul lui Costache. Cei șase înși coborîră și se în-

dreptară spre casa Poenaru. Herăstrăul este un loc unde locuitorii din București se duc vara să răspire aerul câmpului și să bea apă curată dintr'o sorgintă ce să află în capul dealului. În vale, spre nord, cură un riuleț, Colintina, cu apă noroioasă și formează în aceste locuri un fel de lac cu stufuri de trestie. Timpul era rece. Era în începutul lui Noembrie.

Nimeni strein nu se vedea în aceste locuri.

Era convenit a se bate cu spada. Martorii presintară armele și tot de odată se adresară către cei doi adversari, invitându-i a se împăca.

Baronul răspunse că este cu neputință.

Ei iaă pozițiune. Se salută, încep. Baronul atacă neînțet și pe tot minutul se înfierbântă mai mult. Elescu pară loviturile cu sînge rece ; martorii sperimentați prevăzură sfârșitul acestui duel. Elescu avea două avantaje : esercițiunea de maestru de arme și un sînge rece, ce rare ori se poate vedea. El era sigur acum de omul său ; voia însă să-l rănească, fără să-i ridice viața, pară o lovitură și atacă... spada baronului cade din mână.

— Asta nu să ține seamă, zise el.

Și lupta începu din nou.

— Trebuie sînge, ziseră martorii.

— Veți avea îndată, răspunse Elescu, și spada lui pătrunse brațul drept al baronului ; spada îi căzu din mână.

— Să fim amici, zise baronul întinzând mâna lui Elescu.

— Să fim amici ! zise el, îmi plac oamenii de inimă.

Medicul dete concursul său baronului. El declară că plaga e profundă ; dar că baronul va fi cuit cu câte-va

...Ai ora-care blândete pentru o persoană bolnavă lângă care veghez.

zile pe pat. Se puseră în trăsuri și pleară.

Ei merseră la Elescu, unde se puseră să consume un dejun minunat și câte-va butilii de vinuri streine.

— Spune-mi, zise baronul, cum ai insultat această onorabilă damă?

— Baroane! zise Elescu, stim simțimîntul care ți-a dictat datoria de a apara o damă. Mă iartă însă a-ți observa, că te-ai grăbit a espune viața d-tale. Atunci Elescu spuse o parte din intrigile Zoei față cu Elena.

Baronul clătină din cap.

— Ești un caracter nobil, zise el, te cred..., regret că am luat partea unei intrigante...

Ei se despărțiră cei mai buni amici.

Adoa zi baronul se prezintă la Zoe cu brațul în eșarpă. El intrînd, văzu pe Zoe prin fereastră. Când se presintă la scară, servii spuseră că doamna e la țară.

— Am înțeles, zise el. Elescu are dreptate...

Baronul se întoarse acasă furios.

Baronul nostru fuse nevoit să șeară o săptămână pe pat din cauză că plaga de la braț întârzia a se închide; după o lună, fuse mai bine. Elescu îl visita în toate zilele. Baronul zicea: o să-î taiu coada!

În acest interval Elena scrisese Elescului de mai multe ori. Iată cea din urmă scrisoare.

„Îți sunt recunoscătoare că nu ai venit aici contra dorințelor mele! Caterina m'a lăsat, sunt singură... singură este o vorbă, sunt cu sufletul tău. Ce companie mai plăcută pociu să am?... bărbatu-meu nu mai vine pe acasă. Toți mă părăsesc!... în zilele din urmă, niște fete exprimînd mamei lor dorința să vie să mă vază, aceasta le răspunse că nu se poate să le ducă la o femeie percută... Zoe m'a

făcut această reputațiune. Nu crede însă că nu am puterea a suferi toate aceste vorbe !... După o lună voi veni la București, la maică-mea; atunci îți voi spune tot ce am suferit, tot ce sufer, că nu pot să te văz în toate zilele, în toate orele. Dar această fericire nu este lăsată mie. Dumnezeu mă-a ascuns tot-d'auna tot ce 'mă-a făcut plăcere. Poate că plăcerile mele au fost esagerate?... pentru mine nu mai este nici o speranță în fericire, suferințele au devenit elementul ce hrănește viața mea; simț că durerile îmi fac bine, ele sunt de mult timp companiile mele; m'am dat cu ele; a me despărți astă-zi le-aș regreta. Ca profetul Iudei pociu a zice celor ce vor căuta să mă console: *oh ! lăsați-mă durerile mele !*

„Viața de durere are ea însăși partea de fericire: în toate nopțile când somnul vine de închide ochii mei în lacrimi, îmi pare că ești lângă mine... câte vorbe amabile, câte resfățări tinere, câte suspine amoroase nu ți se oferă, o sufletul meu !... absența ta le dă mai multă putere, mai multă căldură, mai multă patimă... oh ! de câte ori aștept acest timp de singurătate ca să visez la tine cu aceiași emoțiune, cu aceiași fericire, cu aceiași voluptate cu care amanta așteaptă ora în care buzele sale au să sărute fruntea amantului său !...

„Nu văz și nu voi să văz pe nimeni, de temere să nu-mi răpească nici unul din momentele în care mă gândesc la tine. Viața mea nu va fi lungă, ast-fel sunt avară de acele momente. În amorul tău găsesc puterea de a muri, când cuget că ochii tăi vor riura lacrimi pe mormântul meu, doresc să mor îndată. Soarta mea este a fi pizmuită, nu este așa ?... E frumos a muri înaintea celui ce iubim !... Scrie-mi ce faci în fie care zi ! nu-mi ascunde nimic !...

„Grădina noastră este tristă acum, vîntul toamnei suflă frunzele veștejite ale arborilor. Eu nu am curagiul a mai merge acolo. Tot îmi rechiamă timpuri ce nu mai sunt, și acest regret se unește cu tristețea naturei ca să sfășie cu cruzime sufletul meu.

„Elena.“

Aceste scrisori sdrobeau inima lui Alexandru și hrăneau simțimentul său pentru dînsa. Ar fi voit să sboare în Fănești; dar Elena îl conjurase să nu vie. El promisese. Ast-fel se consola cu ideea să o vază în București. Carnavalul veni și fuse voios în acest an. Alexandru mergea la toate balurile mascate, ca să se distreze. Baronul îl urma pretutindeni; de câte ori era vorba de Zoe el repeta: *o să-ți taiu coadă!*

Zoe auzise că baronul o sfășie în toată lumea; tremura și căuta un mijloc ca să se împace. Ea invită pe baron să vie la dînsa la reveilonul anului nou. El nu se arăta, dar zise lui Alexandru: *o să-ți taiu coadă!*

După cât va timp Zoe îi scrisese următorul bilet:

„Nu vei să vii la mine, voiu veni eu, căci caută să ne împăcăm. Află-te în sala de bal de la Slătineanu astă noapte“.

Zoe.

Baronul citi biletul.

— Bravo! bravissimo! strigă el, o să-ți tai coadă!...

Schimbarea de Coafură.

Măscile furnicău pe strada Mogoșoaie, în cupele, săniș și pe jos și se îndreptau spre sala Slătineanu. Capitala era în sărbătoare pentru ziua de 24 Genariu; partida ce era atunci la putere luminase pentru această sărbătoare: partida reacționară, prefera să lase casele în întunec, așteptând să ilumine când va veni rîndul ei să fie chemată la minister. Mulți au zis că Bucureștii este o cetate dată la desmerdări. Se poate, dar mărturim, că starea ei pitorescă nu armoniază mult cu dorința desfătărilor. Starea stradelor, pline de pulbere vara, noroiă toamna, "paveul miser ce face de scrințește picioarele pietonilor, de rupe roatele trăsurilor, de sdruncină oasele locuitorilor, nu sunt oare niște pedici pentru plăceri? plăcerile, cu galoși în picioare și stropite de tină, sunt niște plăceri grosolane... Capitala României nu are nimic pentru dînsa; fondatorul ei a trebuit să fie orb. Acest oraș se întinde pe lunca umedă a Dâmboviței, un rîu ce descrește din zi în zi ca și speranța în inima acestor locuitori; lăcomia proprietarilor de mori pe dînsul este cauza principală a scăderii lui. Regulamentul organic prevăzuse lărgirea rîului prin tăierea acestor mori; dar este în România o voință mai mare de cât a legilor, voința favoa-

relor. Acest oraș este mai atât de întins cât și Parisul de și are o populațiune mică, din cauza grădinilor și curților sale. El rechiamă orașele din timpii patriarhilor. Capitala întinsă, veniturile municipale mici, sunt cauza mizeriei acestui oraș. El nu poate să fie Capitala României, căci n'are nici o calitate, nici pozițiuni pitorești ! nici punct strategic ; nu poate să fie nici un centru de comerț.

Astă dată căzuse multă nea pe strade, săniile puteau să alerge fără să simță inconvenientele pavagiului !

O sanie cu două măști stătu la casa Slătineanu : cele două măști coborîră aici, și intrară în sală. Costumul lor elegant și simplu, manierele lor rezervate lăsaū să se ghicească două persoane de distincțiune. Ele atraseră atențiunea mai multor bărbați.

— Sunt perdută, zise una.

— Eū tremur...

— Să ne întoarcem ?

— După ce am venit..

— Nu vîz nici o cunoștință... Alexandru poate că nu va veni ?

— Vine tot-d'a-una...

— Ce va să zică acest om ce se ține după noi ?

— Curiozitate ..

— Măsculiță, zise omul curios, dulci îți sunt ochii ! fumoasă îți este talia....

— Ce zice ?

— Ai auzit...

— Cine îi dă dreptul ?

— Ești copilă, Eleno, astfel este limbagiul lor aici...

— Nu-mi place... dar eu o să-l întreb despre Alec-

sandru... Domnule, ai văzut pe Alexandru ?

— Aici este, răspuse omul curios, veniți să vă duc.

Cele două femei se luară după el. Acesta le arătă pe Alexandru șezând pe o canapea.

Cititorii au ghicit că aceste două măști sunt Elena și Caterina ; ele șezură lângă Elescu.

— La ce te gândești ? îl întrebă Elena cu vocea schimbata.

— La nimic, răspuse el.

— Ești știu... un amor ?...

— Poate...

— O iubești încă ?..

Alexandru se uită la dânsa cu indiferență și voi să se scoale ca să plece. Elena îl opri de braț.

— Șezi, Alexandre ! îi zise ea cu vocea sa... nu cunoști pe Elena ta ?

— Elena !- Elena ! zise el cu vocea astupată... tu aici, sufletul meu ?... amorul meu... când ai venit ?... o Dumnezeu !... cât sunt de fericite...

— Am venit astăzi, îi șopti ea, ardeam de a te... vedea ; până mâine timpul era lung... am luat pe Caterina și am venit aici astăzi seară cu speranță că te voi întâlni, inima nu m'a înșelat...

Domnișorul cel curios șezu lângă Caterina și conversa cu dânsa.

— Pentru ce m'ar oprit de a veni acolo ? întrebă Elescu, vai ! cât am suferit din aceasta !...

— Ai suferit ? Alexandre !... eu însămi am suferit..... crede că sacrificiul acesta era tot atât de mare din parte-mi : dar puteam face altfel ?... Caută să uiți, sufletul meu !.., să te dedai cu ideea de a nu ne mai vedea.

Elena tușea din când în când.

— Ai răcit, îi zise Alexandru.

— Nu, răspuse ea, cu tristeță... apoi, gândind că nu trebuie să atriste pe Alexandru urmă: nu este nimic, va trece; mâne să vii să mă vezi la maica mea. Ea te iubește... își aduce aminte de amicia ce avea în copilărie cu fiul său... va să te vază... sărmană mamă!... și ea a fost nefericită!...

— La miezul nopți, zise atunci baronul lui Alexandru, să vii în camera mea No. 6; acolo vei vedea ceea ce nu ai mai văzut nici odată.

— Ce lucru? întrebă Alexandru.

— Promite că vii; ado și pe alții... fie chiar dame...

— Promite! zise Elena. Sunt curioasă să știu... și fiind că domnul te invită cu alții, te vom însoți noi.

— Voiți veni, zise Alecsandru.

— Ha! ha!... Elescu face curte!... strigă o voce. Era un domino roz care se opri lângă dînșii; ai uitat muza de la Fănești!... Ea nu era mai stabilă de cât tine...

— Zoe!... își zise Elena cu spaimă. Alexandre, să lăsăm acest loc!...

— N'ai frică! răspuse el.

Elena se refugia pe brațul amantului e tremurând.

— Această femeie îmi face spaimă.

— Nu zici nimic?... urmă Zoe. Se vede că ești prea ocupat cu domino? îl inviți poate la un nou banchet?...

— Poate, răspuse Elescu; dar nu va apărea în sală numai în cămașă.

Zoe își mușcă buzele.

— Oare nu va fi patima de la țară? urmă Zoe... alaturându-se spre a smulge masca Elenei.

Alecsandru, prevézînd această mişcare, se scoală şi aco-
peră pe Elena cu corpul său.

— Indărăt!... zise el.

Zoe plecă ameninţând. La câţi-va paşi întâlneşte pe
baronul, îi ia braţul.

— Sunt Zoe... zise ea... cunosc impoliteţele mele în
faţă cu domnia ta; îţi cer pardon sincer...

— Pardon? răspunse baronul, nu-l primesc.

— Mă desperi; urmă ea... prevéz că o să fii cauza
nefericirei mele!... dar eşti un ingrat!..

— Ingrat!... pentru ce?

— Pentru că nu se răspunde astfel unei dame care se
încrede a'ţi scri un bilet ce poate să o pearză.

Baronul surîse.

— Să schimb rolul, îşi zise ei, cu acest mijloc voiţi
reuşi mai curând.

— Este adevărat, zise baronul, ceea ce ai făcut e un
mare sacrificiū.. sunt un ingrat dar mă căesc...

— Aşa mai merge... oh! bărbăţii! ei nu ţin în sémă
datoriile femeilor care îi iubesc!...

— Mă iubeşti?..

— Mai este întrebare?

— Eşti un înger..

— Vezi acel domino albastru ce vorbeşte cu Elescu?

— Il văz.

Mai multe măşti vin şi-i întrerup.

— Nu putem vorbi într'un loc unde să fim singuri?
zise Zoe...

— Aceasta era să 'ţi propui.... dacă vrei, vino în ca-
mera mea, în acest edificiu...

— În camera d-tale?... glumeşti... ce va zice lumea?.

— Ești sub mască.

— Mi-e teamă...

— Pentru ce ?

— Dacă îmi erai indiferent, se putea... dar...

— Atâta mai bine !

— Îmi jurî pe onoare că nu vei cere.....

— Pentru aceasta pociu să jur... zise baronul.

— Ei bine ! să mergem ! zise Zoe.

Ei purceseră în camera baronului în acest edificiu...

Baronul aprinse mai multe lumini ! alături cu acea cameră mai era încă una, de culcare. Zoe scoase mască.

— Răsufli acum !.. Aici pociu să vorbesc liber... șezi baroane, șezi aproape de mine ; dar fii înțelept... numai astfel mă vei încredința că mă iubești.

Baronul îngenuchie înaintea ei.

— Iată locul meu, zise el.

— Ai văzut pe Elescu cu un domino albastru ? acest domino este amanta lui, Elena X... această femeie a venit la bal numai pentru dânsul, această femeie o urâsc.. îți cer un serviciu.

— Mie ?

— Da.

— Ce serviciu ?

— Lesne... Ei se iubesc, se adoară, nu este nici un sacrificiu ce nu ar face pentru dânsul. Ard să se întâlnească în secret ; dar mijloacele lipsesc : Caterina este cu dânsa ; nu pot dar să se rătăcească un minut... ești amic cu Elescu ; propune'î camera d-tale, d-ta vei ține de vorbă pe Caterina... Ei se vor furișa de dânsa, vor intra aici... îmi vei da mie cheia...

— Ceea ce îmi propui, mi se pare infam...

— Te iubesc și o voi!... trebuie să mă ascuți... te congiur în genuchi... fii bun, amicul meu! amantul meu...

Vorbind ast-fel, ea îl răsfăța cu mâna pe față, pe păr; o lungă sărutare ce dete baronului fuse triumful ei.

— Promit, zise baronul că voi! aduce aici pe Elescu cu domino cel roz.

— Mersi! zise Zoe, și acum voi face ori ce sacrificiu.

Baronul se uita la orologi; două-spre-zece ore fără douăzeci de minute, zise el. Este timp să înceapă operațiunea... fisionomia lui se schimbă; deveni severă.

— Ascultă, doamnă, zise baronul, am promis că Elescu va veni aici cu dominul său; aceasta va fi... Am zis că te iubesc: aceasta e o minciună: te desprețuesc!... știu toate intrigele fără gust ce ai făcut acestor femei... le-am trecut cu vederea, dar ai căutat să rîzi de mine cu istoria duelului... mi-ai închis ușa, m'ai umilit... și ora a sosit ca să te pedepsesc...

— Ce sunt aceste vorbe, amantul meu, zise Zoe...

— Lasă-mă să vorbesc... astăzi vii și cerci să mă faci complicele unei noi infamii... să mă degradezi înaintea mea însuși... Ei bine nu-ți voi! face această plăcere.

Veniți aici! strigă el. Ușa camerei vecină se deschise, trei oameni cu măști apărură, cu niște bende și foarfeci mari: Tăieți coada acestor femei!

Zoe începu să amenințe.

— Trădare! zise ea. Ia seama baroane! sunt puternică aici în țară... Pociu să te perz!... și voi, blestemați sbiri, nu vă apropiați!... ori veți fi trimiși la ocnă!...

— Faceți vă datoria! zise baronul.

Cei trei oameni mascați puseră mâna pe dânsa, îi legară brațele în bende. Ea se sbătea.

— Preferi oare să-ți torn un fer roșu pe sân? zise baronul.

Zoe începu să se roage.

— Gracie! striga ea, ucide-mă; dar nu mă face ridicolă!... Baroane! ai pietate de mine?... Cel puțin de rudele mele care vor suferi pentru mine!... gracie! și de acum, mă voiî retrage din lume... voiî merge la mănăstire să espiu erorile ce am făcut... gracie! pietate!...

Cei trei oameni îi desfăcură coafura. Părul ei neguros, încrețit și bogat căzu rîurind pe umerii albi. O mână îi strînse într'un mănuchi spre spate, foarfecelă apar, se deschid, operă, coada a căzut...

Baronul căuta orologiul, ușa se deschide.

— Ți am promis să aduc aici pe Elescu și domino roz, mi-am ținut parola, zise baronul, arătînd pe Elescu care intră cu Elena și cu Caterina.

— 'I-am tăiat coada căci voia să mă facă complice la o nouă infamie.

Cele două domine se apropiară de dânsa și scot măscile.

— Elena! Caterina!... strigă Zoe, și căzu leșinată.

A doua zi în toate saloanele din București nu se vorbea de cât de tăierea coadei Zoei, numai bărbatu-său nu scia nimic. Zoe zise bărbatu-său că și-a tăiat părul, căci ast-fel este acum moda.

Către acestea toți bărbații, toate femeile ce sfășiau pe Zoe, atacând-o sub toate raporturile, în toate saloanele, se credeaî onorați să o priîmească sau să o viziteze! Ei adoraî aceea ce criticaî! acest fapt poate să vie din slăbiciunea societăței Bucureștene? pôte asemenea din indiferința despre onoare? poate să vie din amândoă de o po-

trivă. Zoe este o femeie vicioasă ; dar Zoe e bogată, dă serate, baluri. Conștiința este vândută pe dreptul de a figura la un bal. Iată o parte din viciul acestor societăți. Ceea ce se face pe tărîmul saloanelor, se întâmplă și pe alte tărîme, ascultați în saloanele damelor de a doua clasă. Ele fac resbel celor de clasa întâi. Tot ce este mai corupt, mai fals, mai ridicul, sunt damele de clasa întâi, zic ele, una din aceste dame să le invite la o serată, ele se duc, se înclină, se târăsc, fără rușine înaintea celor alte ! oamenii nu sunt mai buni.

Zoe simți pozițiunea sa în societate ; dar ea cunoștea slăbiciunile societății. Un bal ! își zise ea, și toate aceste femei vor veni la picioarele mele.

Dete un bal splendid, și tot scandalul încetă îndată.

Baronul după, scandalul ce făcuse, fuse consiliat de autoritatea sa, să părăsească țara.

El plecă neregretând de cât pe Elescu.

INTOARCEREA

A doua zi de la tăierea coadei Zoei, Elena presintă pe Alexandru maicei sale. Bătrâna îndată ce îl văzu, își aduse aminte de fiul său și se înecă de plâns.

Elena simțea în inima ei o satisfacere că a văzut femeia ce i făcuse atâta rău, umilită în gradul cel mai mare. Văzându-se în casa părinților cu Alexandru, ea își formă vise dulci de fericire.

— Sociul meu voește să mă lase, își zise ea.. atunci Alexandru ar putea să devie băbatul meu... aş putea fi încă ferice... adevărată fericire... a'l iubi fără mustrare de cuget... o Dumnezeule, poate fi mai mare bine în viață? Dar nu!... zise ea... Cerul nu a voit aceasta!...

Vorbind ast-fel, începu sa tușească, apoi deveni melancolică.

Muma Elenei trebuia să iasă de acasă. Ea rugă pe Alexandru să aștepte până se va întoarce, și zise Elenei să cheme pe Caterina, dacă îi face plăcere, apoi plecă.

Cei doi amanți rămaseră singuri. Ei uitară pe Caterina. Alexandru îngenunchiă la picioarele Elenei.

— Pentru ce ești tristă, Elena mea, o întrebă el. Nu lăsa imaginațiunea să se esalte în suferințe!... Știi tu, sufletul meu adorat, știi tu, că pe fie-care din lacrimile tale cură o scânteie din viața mea, din bucuria mea?...

scrisorile tale îmi deșirau inima !... acum mă faci să tremur prin această descuragiare ce îți gădesc... vorbești de moarte ?... Elena, Elena îți jur că de vei muri, voi muri !.. sunt certat cu viața, certat cu omenirea. Tu singură mă împăcaseși cu una și cu alta... Fluturii mor cu florile când vântul de toamnă le vestejește; misiunea lor înce-tează atunci pe pământ ; amorul meu nu va peri nici o dată...

— Ast-fel ar fi trebuit să fie, zise Elena ; dar nu este, amorul este o boală, trece...

— Tu vei înceta a mă iubi ? strigă Alexandru.

— Poate ?... dar timpul nu-mi va permite... răspunse ea.

— Iară această idee tristă !... zise Alexandru, știi tu, iubita tinereții mele, că pământul s'a scuturat de flori, aerul de parfum, de când mânil tale divine nu au res-fățat fața mea ?... fruntea s'a încrețit și s'a întristat de atunci !...

Elena surise și amândoa mânil le trecu pe fruntea amantului său.

— Daca aş putea să'i redați strălucirea ei ! zise Elescu.
Elena înclină capul pe sînul lui.

— O sărutare ! zise ea.

Buzele lor arzânde se lipiră ; Elena tresări.

— Pleacă ! zise ea, pentru amorul ce îți port, pleacă !.. sunt nebună... nu ! nu trebuie să te mai îmbrățișez...

— Mă gonești ?

— Te gonesc, căci te iubesc, și puterile mele mă lasă, Alexandre, dovedește-mi că mă iubești, retrăgându-te !... fii mai tare de cât mine, Dumnezeuule, ai pietate ! sprij-i-nă-mă !... dragul meu, domnul meu ! ascultă pe Elena ta, ce te roagă, te imploră, apără-mă contra ta, contra mea chiar !...

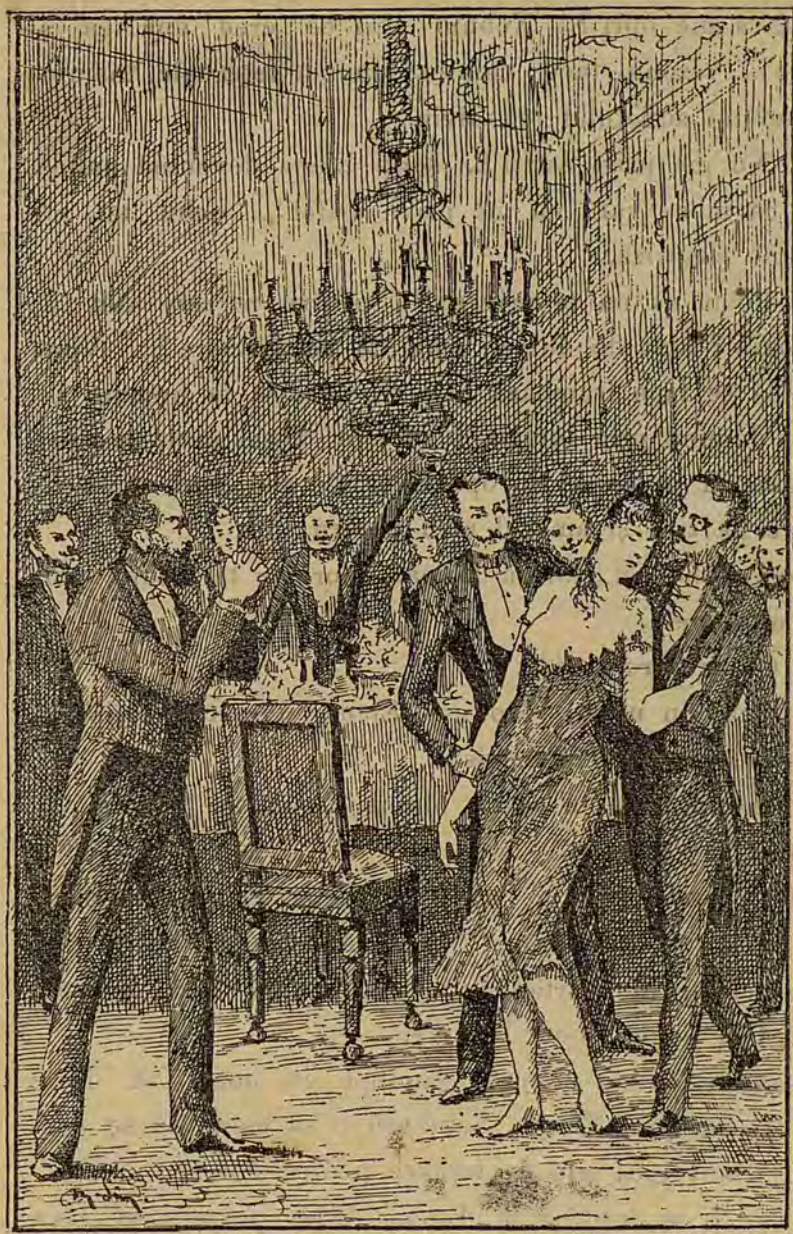
— O suflet nobil și delicat, strigă Alexandru, pentru ce tremuri pe sînul celui ce te adoară?... Oare ai încetat d'a'l iubi?... acea flacără ce indivina inima ta, este stinsă și a lăsat locul recelui rezon?... un altul domnește acum în această inimă? spune, și atunci îți jur că mă voi retrace!

— Am auzit bine? zise Elena, te îndoești de amorul meu?... spune tu, o sufletul meu, de ce te consumi durerea! Spuneți voi suspine, voi lacrimi, companiile vieții mele de toate zilele, de toate orele, spuneți dacă îl iubesc încă!... Noaptea, orele, confidente durerilor ascunse ale inimei mele, pentru ce nu pot să vorbească? Dacă ele ar putea vorbi, ar spune lucruri atât de tinere încât inima ta s'ar topi în lacrimi, o amantul meu adorat! acest amor crește din zi în zi, din oră în oră, din moment în moment. Pe atât slăbește sîrmanul meu rezon... am conștiință de slăbiciunea mea și iată pentru ce te chiem ajutor pe tine contra ta...

— Dacă tu ești slabă, crezi că eu sunt mai puțin slab?... Elena, mea sunt capabil de mari sacrifice, cere-mi orî-ce vei voi: ca să 'ți facă plăcere, este trebuință a muri, a arunca o pată pe numele meu? o voi face cu fericire... cere tot ce vrei, dar nu 'mi cere a nu te mai iubi: aceasta nu se poate... te iubesc cu o patimă adîncă... numai moartea poate să schimbe inima mea... te iubesc și sufer; pentru ce vei să nu cunosc de cît partea de amărăciuni a amorului meu?...

— Pentru ce m'ai iubit? zise Elena.

— Pentru ce te am iubit? vai! dar ți-am mai spus altă-dată: Dumnezeu a vrut astfel. El a pus în ființa ta materială și morală, acel farmec a cărui origină era a-

— Nevasta mea aci ! Nevasta mea în cămașă ! strigă Șeni.

tributul său. Pociu a mă opri de a te iubi? pociu eă însămi a mă opri?... Nebuni acei ce cred una ca aceasta!... rezonul tace naintea luminei feței tale, înaintea parfumului sufletului tău divin.

— Nu mă privi astfel!... șopti Elena devenind palidă. Simț că mor! vai! nu mă privi astfel!... ochii tăi mă ard, mă electrizează...

— Pociu să nu te privesc?... pentru ce ești atât de frumoasă? atât de dulce, atât de amăgitoare?... Viața pare că se face frumoasă prin frumusețea ta precum aerul se luminează prin lumina planșetelor. Dacă orele ce sboră pe lume ar putea să se oprească, ele s'ar opri ca să te admire pe tine și amorul meu pentru tine.

— Tac! Tac! strigă Elena... Vorbele tale sunt vorbele unui nebun....

— O sărutare încă!...

— Cea din urmă, răspunse Elena, jumătate leșinată; gura lor se atinse încă odată.

O trăsură trase la scară. Muma Elenei se înturna.

Elena ese înainte.

Toată ziua Elescu o trecu cu Elena. Toată ziua Elena păru abătută, gânditoare. Când Alecsandru se retrase ea se închise în apartamentul său, și acolo fără martori se rugă și plânse până la ziuă.

Alexandru trecu noaptea gândind că poate să devie într-o zi bărbatul Elenei. Soțul său o să caute să se despartă... Sunt încă zile de fericire pentru noi!...

A doua zi se înturnă la Elena. Cine poate să-și facă ideie de durerea ce simți, auzind că Elena plecase repede la Fănești?

— Nu mă mai iubește; nu va fi ea care va muri, a-

dăogă el, voiu fi eu !..

Stăruința Elenei de a șede la Fănești deschidea lui Alexandru poarta bănelilor celor mai injuste. El își închipuia că Elena are vre-un amant. Nu cuteza să meargă singur, ca să nu o compromită ; nu cuteza asemenea să trimită un om credincios să o inspecte : faptul acesta îi părea o insultă adusă ei. Astfel se chinuia cu nehotărârea gândurilor sale. El descoperi mumei Elenei amorul lui pentru fica ei, îi vorbi despre speranțele sale în viitor. Această bătrână păru încântată. Ea stima și iubea pe Elescu.

— Nu se poate decide nimic înainte de divors, zise ea.

— Să se ceară divorsul!...

— Nu pociu răspunde nimic, înainte de a mă înțelege cu fie-mea, urmă bătrîna.

Muma scrise fie-sei atunci :

„Pentru ce nu ceri divorsul?... Soțul tău trăește cu o concubină, nu mai e un secret. Alexandru 'mă-a spus că te iubește și te va lua de soție... Acest om îmi place : El are în sufletul său acea flacără de generozitate ce vine de la Dumnezeu și care are drept scop a se sacrifica pe sine pentru cei alți. Tu poți să fii ferică, o fata mea, făcând tot-d'odată fericirea unui om.“

Elena nu întârzie a răspunde. Negreșit vă închipuiți că primi bucuros propunerile măică-sei? vă înșelați : iată ce răspunde :

Mamă,

„Nu pociu să fiu socia lui Elescu, căci m'am dat acestui om !... Imi vei zice că tocmai pentru acest cuvânt caută să deviu socia lui. Eu răspunz că tocmai pentru

acest cuvânt nu pociu să fiu; am pierdut dreptul la stima acestui om: nu mă acuza de idei escentrice! Ceea ce zic din contra este realitatea.“

Bătrîna mumă rămase uimită la citirea acestui bilet cinic pe care îl comunică Elescului. Abnegarea cu care Elena declara că se dase lui îl atinse. Se căesce ea oare? sau un cinism amar îi inspiră aceste vorbe?... Iubește pe altul?... voi afla.

Gelozia deveni putintă; atunci ori ce scrupul tăcu în sufletul lui; trimise pe Petru servitorul lui credincios să se așeze în Fănești și să vegheze asupra mișcărilor Elenei. Tot o dată el scrisese următorul bilet:

„Cunosc ce ai scris maică-tei, nu mai este dar nici o îndoială: un nou amor se ascunde astăzi sub vorbele de abnegațiune cu care te exprimi în acel bilet...”

Scrisoarea lui Alexandru făcu să tremure Elena; nu pentru dânsa, timpul era să o reabilite în ochii lui Alexandru; dar pentru el. Ea își închipui că îndoiala lui poate să-i fărîme inima. Ce voi face întrebă ea? în fine scrisese lui Alexandru:

„Refuzul meu, ți-a făcut mare durere... și astăzi bănuiești sinceritatea mea, oh! de ce nu am murit înainte de a putea fără voia mea, să fiu cauza unui nou noroc ce coprinde fruntea amantului meu!... am refuzat, pentru că o dată nevasta ta, amantul complice al unei fapte va deveni bărbatul scrupulos, odată bărbatul meu, tu nu vei avea pentru mine nici o stimă...”

„Mă insultă când bănuiești... dar această insultă ar trece sub tăcere, dacă ea nu ar fi pentru mine o încunoaștințare că tu suferi sub această funestă idee. Eu nu voi să suferi!... Voiu mai face și acest sacrificiu: adevărat mă voi

decide a mă expune a fi obiectul disprețului tău prin cununie, precum îți am sacrificat însăși onoarea mea!... numai să pot risipi horul grijelor ce plutesc pe fruntea ta... Mă resemnez chiar la puțina stimă ce vei avea pentru femeia care a trădat înainte datoriile sale; fă dar ori ce vei voi! mă voi supune...

Elena.

Alexandru citi acest bilet printre lacrimi.

— Sunt un caracter rău! își zise el.

După câte-va zile raporturile agentului său secret din Fănești îi anunțară că Elena nu primește pe nimeni, că trece zilele în faceri de bine, în rugăciune și în lacrimi, dar că sănătatea sa suferă mult. Această din urmă scire îngrijii pe Alexandru. El crezu de datorie să o vază sau să-i scrie; îi scrise dar atunci o carte plină de tinereță.

„Îți mulțumesc pentru noul sacrificiu, de și nu voiam să aibă un asemenea nume!... El mi-a redat tinerețea, bucuria, elanul inimei mele. Acum mi se pare că soarele are și pentru mine o parte de lumină: pamântul nu mai îmi este strein... A trăi cu tine, prin tine, pentru tine, o sufletul meu, iată ce pociu numi încă fericirea. De acum îmi închipuiesc noua viață ce îmi surîde, mi se pare că numai eu sunt fericite, că numai în noua căsătorie se află fericirea! de câte ori văz ființe omenesti ce se zic fericite, mă întreb însumi, acești oameni ce nu sunt iubiți de Elena mea, ce nu speră să formeze o căsătorie cu dânsa, cum pot să fie fericiți?... am aflat că ești tristă... tristă când o nouă viață îți surîde? când eu sunt voios ca un copil? viața ce ne surîde, Elena mea, va fi o viață de tinerețe, de amor, de serinătate. Fericirea noastră va

fi un exemplu în lume și lumea ce a uitat că maritagiul are farmece, își va întineri credințele sale în familie. Tu nu vei fi femeia ei amanta mea... Pentru ce îmi zici tot-d'a-una că o dată bărbatul tău, nu voi mai avea stimă pentru tine? pentru că ai făcut pentru mine cel mai mare sacrificiu ce o femeie poate să facă? aceia ce nu-mești dispreț, va fi considerat ca un mare merit de mine; voi zice și mai mult ca o mare virtute. Știi ce costă pe o femeie ca să sacrifice celui ce iubește onoarea sa: sacrificiul acesta este mai mare de cât sacrificiul vieții sale: între o femeie care se dă amantului său și o femeie ce nu are putere a o face (doă suflete superioare înțeleg), în care parte se cere mai multă abnegațiune? la cea ce sacrifică un moment de plăcere ca să se laude de lume, sau la cea ce sacrifică, cu onoarea, viața, fericierea, liniștea?... oh! Elena mea: știi tu că nici o dată nu te-am stimat, nu te-am admirat, nu te am respectat mai mult de cât din ziua când m-ai sacrificat totul!... încetează dar a mai avea asemenea îndoieli! tu ai în ochii mei un merit mai mult. Dacă într-o zi sufletul tău va fi întrebat înaintea judecătorului suprem despre amorul tău, o Elena mea, acest amor va face gloria celui ce a creat omul și amorul, este parfumul unei abnegațiuni divine“.

Această scrisoare fuse ca un balsam pentru sufletul Elenei. Ea o citi de mai multe ori și o udă cu lacrimile sale.

— Sărmanul meu amic! își zise ea. El se hrănește de speranță și nu știe că ursita a voit alt fel. Ori ce am iubit în viață, a dispărut; ori ce s'a atașat de sôrta mea s'a vestejit!... pentru ce m'ai iubit tu, o sufletul meu?...

În timpul acesta, postelnicul dete o petițiune la mitopolie, cerând divorsul. Ținuta sa îi făcea vieața amară orin repetatele cereri de a se însura cu dânsa. De aici urmă cearta de toată zioa, de toată ora. Această femeie ordinară sub toate raporturile era la înălțimea spiritului, inimei, manierilor postelnicului... acesta avea slăbiciune pentru dânsa : nici o dată nu putuse să înțeleagă mai bine o femeie. Simpatia ce-i inspirase deveni mai are de cât avariția lui, ast-fel decise a cere divorsul cu Elena; i se observă că nu poate să-și lase socia, ne având nici un motiv. Elena fuse chemată la consistoriū : Ea nu veni. Maică-sa se presintă pentru dânsa. Elescu lucră prin toate mijloacele sale puternice în modul de a se decide divorsul; în fine el reuși. După câte-va zile Postelnicul se însură.

Elena era încă la Fănești. Făneștii era moșia sa de zestre, locul unde odihnea țărîna părintelui ei și fratele ei.

Lumea vorbea despre nunta Elenei cu Alexandru. Muma Elenei era ferice. Alexandru se pre para a deveni sociul celui ce iubea mai mult în viață. Ei deciseră a face cununile la Fănești, în ziua de maiu întâiu. Alexandru comandă un trusou splendid la Paris.

Însă într'o zi muma Elenei primi de la Elena următorul bilet :

„Sunt bolnavă în pat. Poți să vii aici cu Caterina, fără să spui nimic lui Alexandru ?...

Maică-sa și Căterina plecară îndată la Făneșt. Ele găsiră pe Elena prinsă de friguri, palidă și slabă. Ea tușea neconținut, o tuse seacă ; pometele obrajilor săi erau neîncetat rumene. Ele găsiră aici un doctor din Ploestî.

— Nu aveți frică ! le zise Elena văzându-le, niște friguri trecătoare... cel puțin ast-fel pretinde medicul.

— Da, da ! zise medicul cletinând capul cu întristare, friguri trecătoare.

A doua zi Elena păru mai bine. Se sculă din pat ; dar slabă, suferindă ; tusea nu o părăsea. Ea se informă despre Alexandru de la Caterina și de la maică-sa.

— Cât a suferit pentru mine ! zise ea Caterinei, și cât are să sufere încă în viitor !...

— În viitor, Eleno ? dar cred că o să te ia...

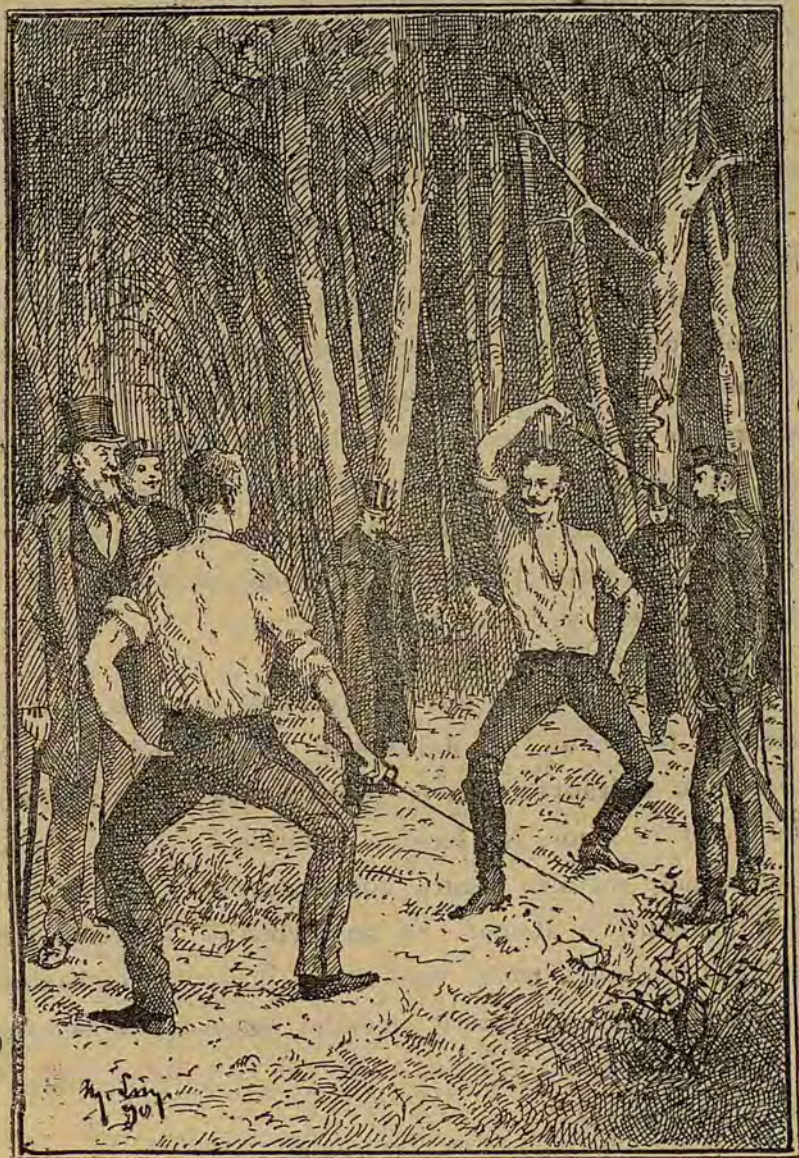
— Da, da, zise Elena gânditoare... ai dreptate... orî ce suferinți ai un termen... dar viitorul cine poate să-l prevadă ?...

— Să nu vorbim de viitor ! el este o carte închisă și pe care zilele noastre sunt însemnate cu lacrimi și roze... când această carte se va deschide, vom vedea care a fost voința ursitei.

— Eă cunosc de acum pentru mine această voință. Partea mea va fi lacrimile, și cei ce mă iubesc le vor împărtăși cu mine...

— Nicî o dată nu te-am găsit mai tristă, Eleno, și acum mi-se pare că trebuie să fii mai voioasă...

— Ar fi trebuit, ai dreptate ; dar nu se poate, oh ! tu cată să mă ferești, nu este așa, Caterino ? dorințele mele vor să se realizeze... Sărmană copilă ! eă sunt ca drumașul obosit ce întîlnind fântăna dorită și apropiindu-se să-și ude buzele arzēnde, simte tărîmul pe care își pune picioarele căzēnd și tărîndu'l în adîncurile rîpei. Caterino, nimic nu'ți spune că am să mor înainte de a gusta o zi de fericire ?... vei zice orî ce vei voi ; dar eă simț moartea în sînul meu. Amarăciunile ce m'aă a-

DUELUL

dăpată a întrerupt sborul zilelor mele; a vestejit floarea vieții mele, o drăguța mea; și nimeni nu va putea să-i dea tinerețea ce a pierdut...

Elena tuși și arată Caterinei batista ei picată de sânge.

— Organismul este atacat, îi zise ea; la Maiu întâi va fi nunta... va fi o nuntă tristă nunta mea, Caterino!

— Și eu am scuipat sânge, pentru ce îți faci aceste idei...

— Veți să mă consolă? crezi tu că am trebuință de consolațiune? crezi tu că regret viața și mă sperii de moarte?... Nu mă consola pe mine, ci pe mamă-mea. Ea să nu auză nimic despre cele ce ți-am zis... oh! faceți ca Alexandru să nu știe că sunt bolnavă... Când voi muri, el va muri asemenea; Alexandru meu mi-a zis-o și îl cred... cel puțin lăsați-l să fie fericit cât-va timp încă!... Astăzi voi să-i scriu un bilet.

Vorbind astfel ea îi scrisese:

„Nici odată nu am fost mai voioasă ca astăzi, sunt sănătoasă, fericit, oh! ce dulce este viața când totul ne surâde cu speranță!... ca o fecioară de cinci-spre-zece ani, cred în amor, în fericire... Viitorul va fi frumos pentru noi, am ales pentru nunta noastră luna lui Mai: este un capriciu al meu. Ea ne rechemă tinerețea, frăgezimea, amorul; astfel voi să fie începutul menajului nostru! Destul am suferit amândoi în trecut, ca să avem dreptul a uita ori ce dureri. Fii voios, sufletul meu, eu sunt încântată...”

— Iată cum minți! zise Caterina...

— Minciuna este necesară când poate face bine.

— Sărmana Elena.

După trei zile, câți-va vecini veniseră să viziteze pe mama Elenei.

Erau doi proprietari cu femeile lor.

Ei deteră nuvele de la București. Camera se disolvase și acum proprietarii alergau în toate părțile țării cu propaganda ideilor și cu trăsurile încărcate de bijuterii.—O casă bogată, ziseră ei, s'a decis a face pensionate de fete în toate orașele; fetele se vor primi aici gratis și vor avea mulțime de avantaje.

— Gratis, zise cel-alt vizitator, pentru glasuri, la alegeri; ast-fel de va fi alegător părintele, se primește fata în pension, dacă nu, sănătate.

— Așa au mers lucrurile în această țară, zise cel-alt.

— Convențiunea nu a îmbunătățit nimic... zise amicul său, lucrurile merg ca în trecut... Ea stipulează principii de libertate și egalitate, nimeni nu le-a pus în practică, s'a executat numai articolii în care clasa privilegiată își află interesele ei: Camera dă voturi de neîncredere miniștrilor tot-d'a-una în privința elecțiunilor care o privesc de aproape; puțin îi pasă de libertățile publice. Ast-fel a fost și cu regulamentul organic: ce a fost aici în interesul unei clase, a pus în practică; ce a fost în interesele publice le-a înlăturat. Vedeți dar că legile bune nu sunt destulătoare când oamenii ce le aplică sunt mai pe jos de dînsele...

— Mult te-ai schimbat în opiniunile politice? întrebă Elena pe cel din urmă, ar zice cineva că ești roșu?...

— Toată țara este roșie cum sunt eu, răspunse el.

— Ceia ce zici este un adevăr, urmă Elena, convenția nu are de scop a reforma societatea ci a o polei. Dar trebuia să așteptăm toate de la streini? acolo unde încetă rola Europei, începu rola noastră; dacă nu se face nimic, noi singuri suntem culpabili. Îți primesc că

această șartă are părți vicioase, legea electorală spre exemplu. Convențiunea fărâma clasele și face pe toți Românii egali; legea electorală dă însă puterea legislativă în mâna unei clase privilegiate ca să aplice principii de civilizațiune; este o contradicție în adevăr, însă alegătorii proprietari nu au o parte de răspundere pentru cele ce se întâmplă? pentru ce alegeți deputați oameni regi-mului trecut? Imi vei zice că se întrebuințează mijloace de seducțiune; că oamenii au trebuințe, că trebuie să trăiască, dar atunci afirmi singur că alegătorii sunt corupți și abuză de dreptul ce li s'a dat, crede-mă că nu sunt streinii cauza mizeriei noastre, ci noi înșine.

Această discuțiune făcu pe Elena să tușească; batista ei se sângera din nou.

— Are cuvânt, zise unul din proprietari. Eu însumi am căzut în această eroare generală și am dat votul pentru un om vechi, în speranța de a mă numi președinte la tribunal.

— Francheța d-tale îți face onoare, zise Elena, dar nu este destul, trebuie a te corigia.

— Această femeie căta să fie un bărbat, zise acesta amicului său când eșiră.

— Păcat, sărmana! zise cel-lalt, nunta ei pare-mi-se că are să se schimbe în moarte.

— Doctorul zice că e bolnavă de piept și nu este vindecare, zise una din dame.

— Nastasio, îi zise soțul său, să nu mai vii pe aici, ca să nu ia boala! se ia. Morții cu morții, vii cu vii...

— Se poate? zise Nastasia a cărei inima de femeie sacrifica aceste temeri mișcărilor ei. Voi veni în toate zilele și-i voi da mână de ajutor.

Ei se depărtară.

— Ai vorbit prea mult, zise Caterina Elenei, ți-a făcut rău discuțiunea... tușești mai mult.

— Acésta va fi tot ast-fel, răspunse Elena în genele căria strălucia o lacrimă.

Elena priimi o scrisoare de la Alexandru. El crezu că Elena este sănătoasă, fericită; astă dată îi scrisese într'un stil cu totul comic.

„București, zicea el, este unicul oraș în lume prin stravanțele sale. Amicul nostru B... are un fiu, ce seamănă lui George ca două picături de lapte. Amicii săi îi spun că seamănă lui, el le mulțumește la toți. Ciliu își adoară nevasta mai mult de cât tot-d'a-una și gelozia îi crește neîncetat. În zilele trecute a fost o masă mare la X; el era invitat cu nevasta. Până a nu se pune la masă el se strecură în sala de mâncare, citi numele oaspeților pe talere; văzând că numele nevastă era pe un taler lângă altul cu numele unui june, el schimbă biletul și îl puse lângă talerul său. Aceasta îmi rechemă altă întâmplare, de aicea, când se duse la bal un adiotant care prezintă brațul nevastă lui să o introducă în sală. El avu un abur de gelozie care îl făcu să se uite și să intre în bal cu șoșonii de păslă! și cu toate acestea femeia sa îl iubește atât de mult! Zoe urmează seratele. Ea pare indiferentă la vorbele ce se destășură în contra ei; erî seară deveni subiectul unui nou scandal... iartă a'l trece în tăcere. Pare în lume cu părul tăiat și zice fără pudoare că este moda. Mai multe dame crezură să-i facă plăcere imitând'o. Principesa Iordache este o adevărată caricatură cu pletele tăiate: un câne lășos! Sunt trei zile de când Șer era să aibă un duel cu un atașat la

un consulat. Se zice că asemenea lui Ercule la picioarele Dejanirei, el toarce mătasea amorului lângă spirituala doamna N... Această din urmă întâmpină pe atașatul de consolat care începuse a'i zice vorbe galante asupra unui eventualiu de paie fine, o lucrare de artă. Ea ascunse eventualiul.

„— Pentru ce îl ascunzi ? întrebă acesta.

„— Este de paie, răspunse ea.

„Scandalul se făcu, Șer îi luă apărarea, dar se împăcară.

„Un bărbat și-a sărutat nevasta la operă în logia. Aceasta a făcut aici mai mult scandal de cât taierea coardei Zoei.

„Șapte nunți s'aun făcut în aceste zile cu Moldavi. Această unire va fi mai temeinică de cât unirea politică.

„Am făcut cunoștință cu d-na A.. un tip de pedantism de bas bleu; vorbește numai din carte; este vorba de a trece peste un șiruleț de apă ce se scură. Ea îți va zice : „să trecem Rubiconul.“ Este vorba de o cameră care nu se încălzește, îți va zise că trebuie o vestală să întrețină focul.

„Dar să lăsăm aceste bagatele și să vorbim de nunta noastră, de fericirea noastră. Sufletul meu e însetat de fericire; am mobilat un mic apartament pentru compania vieții mele. Este cel mai elegant ce se poate vedea. Lesbia în lăcașul lui Catul la Sarmione, nu avea camere mai elegante. Tot este în gustul roman antic. Timpul mi se pare lung până la Mai, dacă aș avea puterea, aș precipita cursul soarelui ; dar vai !... trebuie să sufer numărând zilele“.

Elena cletenă din cap.

— Apartamentul meu, zise ea, va fi un mormânt.

A doua zi un nou acces de friguri se declară. Elena vîrșă sînge. Se observă că ea deperea pe fie ce zi: puterile i se imputinau.

— Nu voi putea saluta soarele de mai, își zise ea. Și Alexandru, sărmanul Alexandru !...

Ochii i se umplură de lacrimi.

Din acea zi Elena nu mai părăsi patul, medicul declară maică-sei și Caterinei că ftizia era repede și că numai este nici o speranță. Aceste două femei nu puteau să-și oprească lacrimile : erau silite să se ascundă ca să plîngă ; ftizia este boala cea mai poetică. Elena era încântătoare sub acțiunea unor friguri ușoare ce-i înflăcărau imaginațiunea sa romanescă, ea era sublimă ; cele mai dulci iluziuni pluteau pe viața sa ce se stîngea neîncetat. Era o plăcere să o auză cine-va conversând.

— Maică ! iubită măicuță ! zise ea într'o zi. Ochii tăi păstrează urma lacrimilor. Plîngi ? nu este așa ?... Ai dreptate... perzi singura fată ce ai avut... o fată ce iubea și te iubea... o fată tînără, frumoasă... tînără mai ales !... nu era încă timpul... grații, frumuseți, aș să se închiză într'un mormânt... Cine m'a cunoscut, va vîrșa lacrimi auzind că nu mai sunt, pentru ce maica mea nu va plînge asemenea ?... când mă legăna mică pe sînul ei, câte vise de fericire nu făcea pentru mine ?... Ea nu credea să mă vădă în floarea juneței întinsă pe patul de durere... Sărmană mumă, cât trebuie să suferi !...

Biata bătrână se înecă de plîns.

Elena avu pietate de densă.

— Maică, urmă ea. Iată ce zic sub impresiunea unei idei triste... dar vorbele mele fac atîta autoritate în cât

să nu ne mai rămâie de cât a pune să tragă clopotele ? cele ce am zis sunt nisce răsfățări ale unei fice către maică-sa, ele nu trebuie să te atriste ; știți că tot-d'a-una am fost o fată resfățată. Mâne voi fi mai bine... sunt sigură, puterile mele nu m'au părăsit ; natura boalei mele nu mă disperă... medicii se înșală singuri asupra boalei... Este ceva care îmi spune, că voi fi în curând bine ; îmi promit să fiu voioasă, ferice... zioa de mai va fi zioa nunței mele... oh ! cum Alexandru mai are să te iubească !...

Aici Elena își ascunse capul în mâini și plânse. Apoi urmă :

— Cât simț că o să te iubim !... Copiii noștri vor fi frumoși ca îngerii... Ei vor veni să se joace cu ochelarii tăi, să ți'i strice, tu te vei supăra... Sărmanele mici creaturi !... vor plânge și te vor ruga să nu'i urești... și tu cu ochii în lacrimi, vei răsfăța bucele lor de aur ! Crezi tu că aceasta nu va fi ? pentru că tușesc astăzi ?... Șterge lacrimile și speră !...

Alexandru Elescu voi să comande singur obiectele de care avea trebuință. Se prepară să plece în persoană la Paris. Timpul îi permitea aceasta. El scrisese intențiunile sale.

— Se duce să comande necesarele nunții, zise Elena. Un giulgiu și un sieriță, iată ce îmi va trebui !... mă va regăsi încă în viață la întoarcerea lui ?...

Dar când te vei înturna, vei găsi toate la locul lor precum le-ai lăsat la plecare... toate afară de mine... atunci ochii tăi mă vor căuta și nu vor putea să mă vadă și ochii tăi se vor îneca în lacrimi !

Alexandru se duce ? mai bine ! nu voi să fie martor agoniei mele... pentru ce să sufere ?... Nefericirile nu e-

Mitropolitul cununând pe George cu Maria, fata Banului C*.

sistă pentru om de cât din momentul ce le cunoaște... Pentru ce să le cunoască de acum?...

Elena răspunse lui Elescu că face bine să plece. Între altele ea trase, cu ochii înecați de lacrimi, aceste rînduri:

„Mă report la gustu'ți pentru obiectele ce veți comanda pentru mine; voi simți îndoita plăcere a le purta, alese de tine... voi fi mîndră și fericire mireasa ta; rog cerul ca zioa de maiu să ajungă mai repede. Nu întîrzia afară din țară. Sufletul meu te va învoca să te îmbrățișeze...”

Elescu priimi acest bilet cu bucurie: viața pentru dînsul luase colorii mai fragede; cu toate aceste un presimțimânt trist îl oprea de a lăsa inima să sboare la bucurie. El plecă repede la Paris, după ce scrisese Elenii un bilet plin de tinereță și amabilitate.

„Sînt în pozițiunea aceluia, zicea el între altele, care se culcă să doarmă, gîndindu-se cu fericire la ora deșteptărei, menită să-i aducă o mare bucurie. Aci voi ca spaciul de timp ce desparte momentul așteptat să se scurteze repede, aci voi ca să se lungească spre a mă bucura mai mult de suprema fericire ce îmi suride: emoțiunile ce încerc mă țin într'un fel de beție divină... încerc același simțimânt ca omul ce sapă să găsească un tesaur: el stă și se repaosă și se îmbată de speranță că va găsi și nu cutează a urma, de temere că nu va găsi ce dorește. Tesaurul meu ești tu, sufletul meu, dar veți fi oare al meu! în momentul când voi crede că te-am priimit, nici un nuor nu va veni să te acopere înaintea ochilor mei?... ”

Elena fuse mai bine cîte va zile. Tusea începuse să se împutîne; sânge nu mai vîrsea; figura ei păru însuflețită de mai multă frăgezime. Nici odată Elena nu avu-

sese mai multă îngrijire pentru toaleta sa. Maică-sa su-
rîdea de fericire, văzînd dorinţele ficei sale pentru ele-
ganţa toaletei. Ea lua aceste manifestări pentru semne
de ameliorare a sănătăţii. Medicul declară că are mare
speranţă. Elena ea însăşi începu să aibă iluziuni.

Dar această asigurnare în sănătatea ei îi da idei pline
de tinereţe, de răsfaţare. Crezînd pericolul depărtat ea
vorbea de dînsul mai des. Spunea celor ce o încongiurau
cugetări ce fac să se umple ochii de lacrimi.

— Maică, zise ea într'o zi. Nu este așa că viaţa este
dulce?... că este trist a muri plină de frumuseţi, de gracii,
de juneţe, de iluziuni atât de plăcute?... Cel ce rămîne
încă în viaţă, în urma celui ce iubeşte şi moare, suferă
în adevăr, e demn de plâns, dar orî ce acţiune are reac-
ţiunea sa: uitarea şterge lacrămile, timpul şterge durerile.
Dar cel ce moare este mai demn de plâns, mai ales
când viaţa avea pentru dînsul atâtea plăceri încă. Acest
din urmă singur nu poate să fie mîngăiat... El a plecat
şi nu se va mai întoarce. Ochii săi nu vor mai vedea pe
cei ce au iubit; urechile sale nu vor mai auzi vocea unei
mumi zicându-i: copilul meu!

Aceste vorbe erau crude pentru sărmana mumă.

— Vai! îşi zicea ea, oare Dumnezeu m'a ținut până
acum în viaţă ca să auz asemenea cuvinte şi să încerc
asemenea dureri!...

Elena avu nişte friguri cu delir. Speranţele mumeşti
periră încă o dată. Elena în delirul ei vorbea de Ale-
xandru.

— Alexandru... Cine este acel om?... nu, el nu poate
să fie un om... un zeu poate?... am cunoscut oamenii şi
nici unul nu'mi a atins inima mea... a plecat?... unde?...

Ah ! știu... să cumpere cu ce să fermece ochii miresei sale... Mireasa sa !... Sărmana Elena !... Ea va fi mireasa mormântului... Oamenii ai zis'o... oh ! bestem neamului omenesc !... Alexandru rătăcește prin lume... cum trebuie să cugete el la Elena !... el nu iubește altă femeie ?... Cine știe ?... acolo pare că buzele lui șoptesc vorbe tinere unei femei frumoase ?... ochii mi se întunecă... mor ! moartea e dulce pentru cei ce suferă... dacă el mă uită, pentru ce îl voi iubi ? Eu însămi voi să mă desfățez... voi să cânt... Caterina, dați-mi harpa ! nu ! ține acompanyment cu piano ! voi să cânt o odă.

Caterina se puse la piano.

— Ce odă vei să cânti ?

— Ce odă ? tu știi...

Elena, sculându-se puțin, cântă cu voce dulce și melancolică acest cântec :

Multe frumuseți te-adoară !
Soarbe dragă, 'n sînul lor
Farmecul ce-l înconjoară
Pân' ce orele nu sbor !
Dar când sațiul ce vine
Îți va zice : e destul !
Și cu inima 'n suspine
Tu de viață-î fi sătul,
Vino la nefericire,
Vino la iubita ta ;
Prin cereasca mea iubire,
Noă viață îți voi da,
Căci, amantul vieții mele !
Eu nu'ți cer p'acest pămînt,
De cât lacrimile tele
Pe tăcutul meu mormînt.

Elena tăcu obosită; două lacrimi curară din genele sale lungi și crețe, ca două stele ce se coboară dintr'un spațiu umbros. Frumusețele ei se esaltaseră prin accesul de friguri, buzele străluceau ca rubinele încuadrate cu artă în ivoriu, părul său cădea în unde pe umeri.

— Acum să cânt și eu o odă, zise Caterina, de același poet... Și Caterina cântă ast-fel, cu o voce tragedă ce părea că revarsă plăcerile :

Tu rechemi prin frumusețe,
Rozele de primăveră,
Și prin dulcea-ți tinerețe
Roa fragedelor seri.
Prin parfumul gurii tele
Ambrozia ne vestești,
Și pe graci tinerele
În Olimp tu ne răpești.
Oh ! nimic nu pi re în lume !
Astă-zî suntem, deci vom fi !
Cu altă formă, cu alt nume
Poate făr'a ne aminti ?
Când a vieții tale floare
Vîntul o va scutura,
Și l'al ei ferice soare
Altă formă vei lua,
Voiți să fii, a mea frumoasă,
Roa cerului senin ;
Eu o floare amoroasă,
Să te bea într'un suspin !

— Fii bine-cuvîntată, fata mea ! zise Elena, cântați ! cântați ! mă dezmierdați ! înconjurați patul meu cu roze ! ca

plecarea să fie o sărbătoare !...

Un somn dulce și bine-făcător coborî pe genele Elenei. Ea dormi. Când se deșteptă era răcorită, părăsi patul.

Din acea zi fuse mai bine, medicul nu mai apăru.

Era pe la Aprilie, fața pământului tresărea sub suflarea caldă și parfumată a primăverii, pământul coperit de velură verde, surîdea ochilor obosiți de monotonia erneli, aerul era dulce și bine-făcător. Elena se plimba prin grădină sprijinită pe brațul Caterinei..

— Când ar veni acum Alexandru ? zise Caterina.

Elena tresări, deveni palidă.

— Voiu să-l văz și să mor ! zise Elena, eu voiu afla puterea să 'l văz... nu voiu avea însă puterea a vedea durerile sale.

— Ești mai bine, Eleno... vei fi în curînd mult mai bine...

Elena surîse.

— Cum aş voi să pot să mă înşel ! dar realitatea mă opreşte !...

În acel moment se auziră strigătele poștaşilor.

— O trăsură cu cai de poște ! strigă Caterina. Poate Alexandru.... Elena deveni mai palidă și se lăsă să cază îngenunchi pe iarbă.

— Nu mai pociu, zise ea.

După o oră Elena și Caterina erau în salon în prezența lui George, Șer și Bar.

Ei le spuneau știri de la București, și se apostrofau unii pe alții.

Elena se distrase, părea mai voioasă.

— Ce fac oaspetițiile noastre din anul trecut ? întrebă Elena.

— Zoe, răspunse George, urmează misiunea sa de a moralisa societatea din București. Toate junele menage sunt croite pe doctrina ei.

— Cât pentru principesa Iordache, zise Șer, desperată, căci să vorbia ceva asupra vieții sale, s'a retras la moșie. Nu va să se mai miște de acolo. Se zice că așteaptă să mai îmbătrânească, ca să nu 'i mai fie teamă de seducțiunile capitalei : n'are încredere în sine.

— D-na Bar este sănătoasă ? întrebă Elena pe Bar.

— Ca o dropie, răspunse Bar. Grație cerului, n'are să se plângă de sănătate... îi cresc mustățile !...

— Ce fel... zise Caterina, rîzî de de dama d-tale ?

— Dama mea ! răspunse Bar, așa se zice...

— Ce fel, se zice ?..

— Este iarnă în casa lui Bar, zise Șer ! Turturica nu-mai cântă pentru soțior...

— Așa, așa, zise Bar, trecând mâna pe frunte.

— Ce ? ieî fruntea de martoră ? zise George.

Șer rîse cu hohot.

— Idei !... zise Elena.

— Idei ! idei ! răspunse Bar. Inchipuiți-vă că mă deștept într'o noapte... Femeia mea nu era în patul ei, mă inform, deștept servii, întreb... cameriera îmi mărturisî tremurînd că doamna se dusesse la balul mascat, de la teatru. Mă îmbrac și alerg acolo, mă inform, ce aflu, dama mea era în logie la X... mă presint la ușa logei, niște indivizi mă opresc de a intra... Iată-mă în pozițiunea bufonului din Rigolet, strig, gem, plâng, nimic, mă întorc acasă. Despre zioă veni dama mea cu masca pe ochi.

— Unde ai fost ?

— Ce-ți pasă !.

— Nu voiŭ să faci acestea.

— Eŭ voiŭ ! dacă îți place... dacă nu, cer divorŭsul !..
Asta se chiamă noua generațiune ! o liberaliŭ ! liberaliŭ !
bine zice *Unirea*, că liberaliŭ aŭ perdut familia, căci ei
aŭ perdut'o.

— Cum ? zise Elena în ironie, amantul era un liberal ?

— Nu ! răspunse el, un boer...

— Acest carnaval a scos toate ridicolele de față, zise
George. Aflați o anectodă ; d nu N. T... scrie la *Reforma* :
Domnule redactor, a eșit vorba că un N. T. s'a sinucis..
Se va sci, domnul meŭ, că nu sunt eŭ N. T. care a
murit.

Iată ziarul ! urmă George.

— Cine este acest N. T. ? întrebă Caterina.

— A fost altă dată ministru... astă-zî deputat.

— Me îndoiam, zise Caterina.

— Apropo, mai zise ea, nu 'mî spuneți nimic de banda
voioasă.

— Ha ! ha ! zise Șer, în tot carnavalul aŭ cinat dame
și cavaleri la D... acasă.

— Dar, D... este flăcău... zise Caterina. D-na P... care
voia să aibă pretest a petrece toate nopțile acolo, târa
toată banda.

— Dar N.... întrebă Elena.

— A fost bolnavă, răspunse Șer ; nu 'i cunosc bine
simptomele, dar iudina o vindică...

Și câte trei începură să rîză.

— Și d-ta rîzi ? zise Caterina lui Bar.

— De ce nu ? răspunse ei, nu sunt nici cel dintâi
nici cel din urmă.

Ei șezură aici trei ore, rîseră mult și plecară în-

Grăție ! strigă ea.

nainte, după dînsii acest lăcaş redeveni liniştit şi tăcut.

Această vizită distrahă pe Elena deocamdată; dar mai târziu, noutăţile ce îi deteră despre starea societăţii din capitală, o întristară.

— Încă o generaţiune percută, zise ea.

După trei zile Elena se simţi din nou rău, batista ei se sîngeră.

— Alexandru întârzie! zise ea.

A doua zi avea un acces de friguri.

În delirul ei ea chema pe Alexandru cu expresunile cele mai tinere.

— Măne, zicea ea, Elena ta va înceta din viaţă şi tu întârzii a veni, o frumosul meu amant!... Ce vei zice tu când vei veni şi nu mă vei găsi? Adînci vor fi durerile tale, nu mai este bucurie pentru noi pe pămînt... tu vei fi pedepsit căci ai iubit o fiinţă ursită să sufere... o sufletul meu! pentru ce a trebuit să mă cunoşti? până atunci tu erai liniştit şi fericit... de atunci întristarea a intrat în lăcaşul tău şi s'a aşezat cu lacrămile în ochii la căpătâiul tău!... Tu nu mă vei mai vedea... Cine va şterge încă de nori fruntea ta? cine va face să se oprească lacrămile tale... O Alecsandre! tu eşti care m'ai ucis: mi-ai cerut prea mult, 'ţi-am acordat prea mult... trebuie dar să mor... Cu toate astea te iubesc!... De aş mai avea onoarea şi viaţa nu aş întârzia a ţi-le sacrifica.

Accesul trecu, dar astă dată Elena rămase slabă de puteri. Ea nu mai putu să părăsească patul. O mare schimbare se operase în sine, deveni serioasă, liniştită, resemnată: ea se deprinsese acum cu ideia morţii. În tot-d'auna căuta să console pe maică-sa prin vorbe de speranţă, cerca să o dedea cu ideea morţii.

— Ce este viața ? zicea ea, o stare de tranziție, un pas către mormînt. Toate elementele, tot ce poate să atingă simțurile noastre sunt agenții distrucțiunii ce se luptă neîncetat să ne ucigă suferințele și plăcerile își dau mâna pentru distrucțiunea noastră, omul cade învins curînd orî mai târziu, dar ade tot-d'a-una. Pentru ce vom regreta că viața e atît de scurtă, de plăpîndă, de supusă la suferinți ? cine poate zice că este fericit ?...

La 20 Aprilii o trăsura intră în curte. Era Alexandru, dar în acea zi Elena era mai rău de cât în tot-d'a-una. Ea auzi sgomotul ce se făcea afară. Inima ei îi spuse că era Alexandru, toaleta ei de bolnavă era curată și elegantă; era frumoasă, de o frumusețe divină, poetică.

Alexandru intră în camera ei, fără să se anunțe. El îngălbeni și vorbele înghețară pe buzele lui, văzîndu-l Elena se înecă de lăcrămî o lungă tăcere urmă, în fine Alexandru se apropie de pat și o sărută pe frunte.

— Ești bolnavă ? zise el.

— Bolnavă, răspunse Elena, o boală trecătoare...

— Trecătoare, zise Alexandru într'un lung suspin.

— Șezu lângă căpătâiul patului.

— Mulțumesc că ai venit, zise Elena... Eram sigură... Inima mea nici o dată nu m'a înșelat... nu este așa că mă găsești schimbată, slabă, palidă ? sufer de friguri... dar acum, mă voi face bine : tu ai venit... Simț că sunt mai bine !... dar tu taci ?...

— Te găsesc schimbată, zise Alexandru, adică de o mie de orî mai frumoasă, mai poetică !... dar aceasta nu este destul, voi să te faci bine !... zioa de nuntă se apropie...

— Să mă fac bine ? dar mă simț bine...

Elena cercă să se ridice, și căzu obosită.

Cele două dame veniră atunci. Ele căutară să convingă pe Elescu că boala Elenei este ușoară. Alexandru eși și se duse să vorbească cu medicul.

— În ce stare este peptul, doctore? organismul e atacat?

— Atacat, răspunse el.

— Atunci nu mai este nici o speranță...

— Nici una.

Elescu se ascunse și lăsă să cure lacrămile sale.

Seara Elena chemă pe Alexandru.

Niște friguri ușoare rumeniseră obrajii ei, toaleta îi era îngrijită.

— Șezi aici lângă mine, îi zise Elena. Este timp a scutura vâlul minciunei... Alexandre, eu mă simț prea slabă... nunta nu se va putea face la timpul hotărât...

— Am înțeles toate, răspunse Elescu cu sânge rece.

— Toate! poate nu toate... zise Elena... o să vă părăsesc...

— Nu vorbi ast-fel, Elena mea!...

— Nu voi vorbi către aceste dame, urmă ea; dar către tine o să vorbesc. Ascultă, Alexandre, și fi bărbat, nu femeie. Pieptul meu este atacat și vindecare nu mai este... voi muri... dar voi să trăești tu, cel puțin... Imi rămîne o fetiță fără nici un protector pe pământ, o las îngrijirei tale.

— Elena, zise Alexandru, vorbește despre alte lucruri!... lasă moartea să umble singură... Ți-am comandat multe și frumoase lucruri pentru nuntă!... în gustul tău!.

Elescu îi înșiră numele tuturilor acelor obiecte destinate să satisfacă simțurile iubitei sale.

Elena ascultă și un lung suspin eși din pieptul ei. Mâna sa mică, palidă, slabă acum, răsfăța părul aman-
tului său.

— Ai gândit la mine ? întrebă ea.

— Dacă am gândit ?... mă întrebî încă !.

— Nu credeaî să mă găsești atât de slabă, de urîță ?...

— Urîță, tu, Elena mea ?... admir frumusețea ta ! sufe-
rința î-a dat un parfum de poezie și de suavitățe... cor-
pul și sufletul tău au luat o culoare mai cerească...

— Mă iubești ? șopti Elena.

— Te ai îndoit ?... indispozițiunea ta a dat mai multă
putere amorului meu...

— Lasă-mă să mă odihnesc capul pe sînul tău.

Ea înclină fruntea pe sînul lui Elescu.

— Așa tu nu crezi că oi să mor ? întrebă Elena. —
Ftizia s'a mai vindecat vre-o dată ?

— Ftizia ?... nu e boala ta, Elena mea.

— Ba ea este... și încă se zice contagioasă... O ! cât
sunt de egoista... am pus capul pe sînul tău...

Ea își trase capul.

— Ce zici și ce faci ? zise Alexandru, îți spui că te
amăgești... lasă capul tău cel gracios să se odihnească pe
sînul meu !... lasă gura mea să bea suflarea sînului tău !..

Alexandru vorbind ast-fel, lipi buzele de buzele aman-
tei sale și aspira suflarea ei cu voluptate.

— Iată, zise el.

— Ca să mă convingî că nu crezi în natura boalei
mele, te espui a peri cu mine. Eu nu voi să mor !... Ea
zise și buzele ei arzînde arseră fruntea lui Alexandru.
Corpul ei tresărea de voluptate ; rămase nemișcată mai
multe minute.

— Nu, răspunse Elescu.

— Alexandre, îi zise ea, simț o beție voluptuoasă ce mă coprinde !... frigurile negreșit. Aș voi să cânt, pe brațele tale, cele din urmă suspinuri ale inimei !... vocea mea nu s'a stins încă...

— Un cântec, te va osteni...

— Voi să cânt, sufletul meu, pune-te la piano și mă însoțește !... voi să'ți cânt ție... și dacă cântecul meu va atinge inima ta, plângi atunci cu lacrimi.

Elescu se puse la piano, Elena cântă cântecul lebedei de care vorbesc poezi:

Soarele de dimineată
Poate nu mă va afla !
Pe această dulce față
Moartea vâlul va lăsa !

Tu vei plânge dupe mine,
O amantul meu plăcut ;
Dar arzîndele-ți suspine
Nu'mi vor da ce am pierdut !

Elena se înecă de plâns și nu mai putu urma.

— Destul ! destul ! strigă Alexandru, suspinele tale îmi deșiră inima !...

— Am trebuință de lacrimi, zise Elena și urmă :

Astăzi sunt frumoasă, jună,
Cine nu m'a lăudat ?...
Măne o să fiu țărină
Numele'mi va fi uitat..

— Destul ! strigă Alexandru, care acum plângea ca un copil, ascunzându-și fața în mâini.

— Ai dreptate, zise Elena, acest cântec este trist... voi cânta altul.

Ea cântă două strofe ce semănau să fie cea din urmă visare de fericire și de amor.

Când din viață te vei duce,
Când vei fi tu întrebă,
Ce ai făcut parfumul dulce
Al anilor ce ai sburăt?

Caută a face știre
C'ast parfum desfătător
L'a băut cu fericire
Gura dulcelui amor:

— Dar, zise Elena, întrerupând cântecul, Eu pociu zice aceasta, și căzu într'un fel de letargie.

Caterina veni urmată de muma Elenei.

— Ce faci? o întrebă ea.

— Visez la fericire, răspuse Elena. . sărmană copilă!... tu m'ai iubit... erai pentru mine mai mult de cât o soră.., fortuna nu a fost cu tine... dar tu vei fi ferice, vei avea o zestre asupra moșii mele de zece mii de galbeni...

— Ai o fată, zise Elescu, tot este al ei.

— Așa este! urmă Elena cu părere de rău.

— Voința ta este voința mea, zise Elescu, plecându-se spre Elena. Caterina va avea zece mii de galbeni zestre din rămasele mele...

— Mulțumesc, zise Elena... dar ce înțelegi *din rămasele mele*?

— Nu voi întârzia dupe tine...

— Iată poezi!... Iată spiritul de romanuri!... Maică! Caterina, lăsați-ne singuri... voi să vorbesc.

Cele două dame eşiră.

— Eu voi să trăieşti ! îi zise Elena... ascultă, aman-
tul meu, frăţiorul meu... legile naturei au voit ca cei ce
mor să fie uitaţi şi cei ce rămân încă în viaţă să'i uite.
Fără aceasta lumea nu ar fi putut esista... nu numai
atâta... să fii ferice. Doresc să ieşi pe Caterina de soaţă a
vieţii tale. Ea te va iubi, te va stima, te va face ferice.
E frumoasă de corp şi de suflet...

— Aceasta nu se poate zise Elescu... ursita a decis
alt-fel.

— Ast-fel nu mă ascuţi?

— Intru aceasta, nu !...

Elena pleca ochii ; o bucurie naturală omului plecă
din fundul inimei sale şi i se răvărsă în ochi.

— Alexandre, zise ea. Tu m'ai iubit... nu mă călesc de
sacrificiul ce ţi am făcut... vei face cum vei voi...

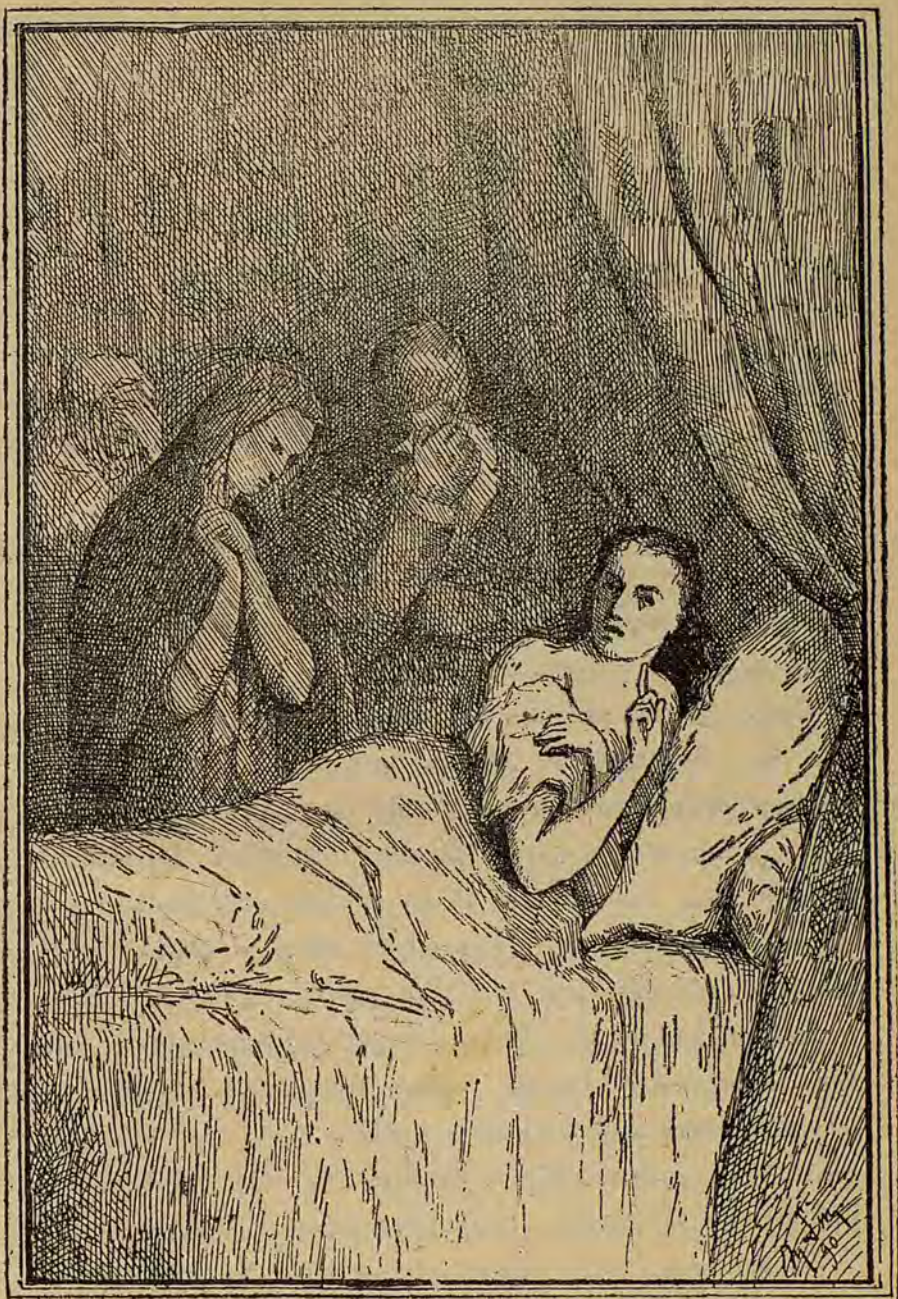
Elena părea încinsă de o nouă putere ; această putere
era cea din urmă lumină a candelii ce se stinge.

— Simţ că sângele se grămădeşte în inimă, zise ea,
şi un somn dulce mă împovăară... nu este aceasta mór-
tea ?... nu mă părăsi iubitul meu... lasă-mă să depui ca-
pul meu pe sînul tău ; moartea va fi dulce astfel...

Şi ea depuse capul pe sînul lui Alexandru.

— Acum... pociu muri, urmă Elena... tu vei închide
genele mele... încălzeşte mâna mea rece în mâna ta... oh !
cât sunt de ferice !... te iubesc !... o sărutare !

Alecsandru îi sărută gura ei rece, ar fi zis cine-va că
el adună după buzele ei cea din urmă suflare. Elena
murise. Ea părea că doarme, faţa sa avea espresiune de
blândeţe şi de fericire. Elescu închise genele ei şi îi de-
puse capul pe perină. Nu putea nici să plângă, nici să
geamă. Căzu în genuchi lângă patul ei, scoase în fine un
gemet şi căzu leşinat. Caterina alergă cu bătrâna.

Elena murind.

DUPĂ MOARTE

Apartamentele se înveliră în negru și întristarea cu ochii plini de lacrimi veni și se așeză în acest lăcaș pentru tot-d'auna.

Alexandru reveni din leșinul său.

Cele două dame plângeau cu lacrimi pe patul moartei; ele rechemau din viața Elenei, scene plăcute, cu vorbe tinere, care răpeau inimele ascultătorilor. Servii toți plângeau și curtea răsună de gemete.

Corpul se luă de femei, se scaldă, și îmbrăcat ca în zile de sărbători, se depuse pe masă în salon. Elena păstrase frumusețea formelor sale cu espresiunea de fericire a figurei. Pe cap îi pusese o cunună delicată de camelii albe din florărie, o cruce mare de briliante odihnea pe pieptul său; împrejurul mesei așezaseră glastre cu florile cele mai rare. Doi preoți citeau lângă dînsa.

Era miezul nopții. Toată lumea, înșiiși preoții, se duseră. Moarta era singură. Atunci Alexandru se duse să o vază pentru cea din urmă oară; o sută de faciți de ceară erau aprinse. El merse drept la masă, alături capul său de al ei, fața lui de fața ei, și o sărută.

— Eu te-am ucis, Eleno... tu ai zis: „să mor pentru ca Alecsandru să fie fericit“ și ți-ai ținut vorba. Fii si-

gură, că te voiŭ urma în curînd... Te-am ucis, suflet nobil... și de acum viața pentru mine este o greutate..., e o ființă moartă!... o singură fericire îmi mai rămâne, ca țărînele noastre să odihnească în acelaș mormînt, iată pentru ce am să mai trăiesc! iată ce mă ține încă în viață!... ziua nunței este mîne, și mireasa doarme pe patul morței!... scoală, amorul meu, totul e preparat pentru serbarea cununilor noastre... oaspeții așteaptă... Tu ești îmbrăcată în costumul de mireasă... pentru ce dormi încă, Elena mea? ești oare supărată pe sclavul tău, o regina vieții mele? am făcut ceva care nu ți place, îți cer iertare... Altă dată când tu erai supărată, și amantul tău se ruga să-l ierți, tu îi întindeai mîna, îi surîdea cu fericire! acum mîna ta nu se întinde, buzele tale rămân nemîșcate! vai! vai!... Ce crimă ai făcut tu ca acela ce te iubea mai mult de cît viața, să te omoare, dulcea și grațioasa mea adorație!. tu erai tînără și frumoasă, dar mîne nu vei mai fi nimic! pentru ce s'a născut atâtea frumuseți, atâtea graci, dacă a doua zi erau ursite să se scuture?... o creațiune! care este scopul tău!... Spiritul nostru nu poate pătrunde misterele tale!... oare aceste mistere există? oare le înțelegi tu, cel puțin!... unde este acea suflare dulce ce anima corpul ei gracios?... viața! viața!... nu a fost oare de cît rezultatul unei organizații materiale?... aruncați cărțile! închideți scoalele! și voi doctori în cugetări, spînzurați-vă! sunteți niște șarlatani!... ferice încă acela ce poate crede! minciuna este uricioasă: însă omul el însuși este o minciună...

Alecsandru auzi afară un sgomot. El tăcu și sărută gura Elenei.

— Iată cea din urmă sărutare! zise el, casa se învîrt

cu dânsul... căzu în genuchi...

Intr'acest timp o femeie apăru în sală.

— Este un vis, zise Alecsandru, nu poate fi Zoe !...

— Te înșeli, eu sunt, răspuse Zoe... vii să 'mă cer ertare de la acest corp...

— Tu aici?... fugi ! fugi ! nu te atinge de acest loc sacru !... prezența ta aici insultă acest corp nobil... fugi !

— Alexandre ! zise Zoe. Dumnezeu primește pe cel ce s'a căit ! însuși crimile le iartă... tu ești mai sever decât providența... ochii mei sunt înecați de lacrimi și inima mea de durere... lasă-mă să 'mă cer ertare acestui corp ce am ucis ... cât pentru tine, știu cât ai iubit'o, știu cât suferi... dar ceea ce s'a făcut nu se mai poate întorce; plângi ; dar nu uita că trebuie să trăiești, astfel a voit ursita !... vino cu mine... viața încă poate să-ți suriză... lumea e tot aceia : Elena e moartă, dar soarele nu a pierdut nici o rază de lumină ; cerul nici o stea ; pământul nici o floare... plăcerile sunt încă voioase pe girlanda vieții... amorul rămâne tot-d'auna tânăr, tot-d'auna fraged... nu te abate !...

Alexandru o privi cu niște ochi mari...

— Fugi ! fugi ! strigă el... simț că cuvântul mă lasă.. mânia mă turbură !... poai să te omor lângă acest cadavru.

— Omoară-mă ! dar lasă mă înainte să espui erorile mele...

— Fugi ! fugi ! zise Alecsandru nu insulta acest corp !

Zoe stăruind încă, Alecsandru o împinse cu furie afară... eși cu dânsa.

După o oră Zoe se înturnă la București. Ea era palidă și abătută. Căința înclinase această conștiință teribilă.

Elena se înmormântă cu mare pompă în ziua de Mai 1, ziua destinată pentru nuntă ei. Maică-sa și Caterina fură cu greți smulse după sicriul moartei când o puseră în pământ; Elescu nu se văzu în ziua aceia... Ea crezu că Alecsandru se sinucisese.

A doua zi la revărsatul zorelor un om plângea îngenuchiat la mormîntul Elenei.

O femeie tînără cu girlandă de roze în mână, veni la cel-l-alt capăt al mormîntului, depuse girlanda pe mormînt și se puse a plânge. Alecsandru o vede, o recunoaște.

— Maria! strigă el, fata de la Brebu...

— Eu sunt, zise ea cu ochii plini de lacrimi.

— Recunoștința nu a perit încă din lume! zise Alecsandru, fii bine cuvîntată, copila mea! El îi dete o pungă plină cu aur și zise Mariei să o împartă la săraci, apoi, sărutînd-o, plecă.

În toate diminețile o noă girlandă de roze se găsea pe mormîntul Elenei, nimeni nu știa cine o depusese.

Trecuse o lună de la moartea Elenei.

Alexandru era neconsolat; amicii săi căutară să-l distreze, nu reușiră. El devenea din ce în ce mai trist.

Intr'o zi Caterina trimise să-l chieame.

El se duse.

— Ia acest pachet, zise ea. Elena mi l'a încredințat pe când trăia, să ți-l dau.

Alexandru primi pachetul și mulțumi, apoi zise Caterinei:

Am o misiune de implinit... trebuie să 'mî spuî ca unui

părinte. Este vre-un june care îți place ?

Caterina roși.

— Trebuie să-mi spui ca unei mume ! zise încă Alexandru.

— Da, răspunse Caterina.

— Nu te întreb cine este ; dacă merită să ți fie consoarte... sunt sigur că Caterina nu poate stima de cât un om ce merită... Iată dar un act : este zestrea d-tale de 10 mii de galbeni ; actul este întărit de tribunal ; banii depuși la tribunal... când va fi trebuință, îi vei lua... aceasta e voința Elenei...

Alexandru lăsă actul și plecă.

A doua zi trimise Caterinei trusoul cumpărat pentru Elena cu un bilet :

„Pentru domnișoara Caterina de la sora ei Elena“.

Elescu se închise în casă și desfăcu pachetul de la Elena. El află aici o buclă de păr ; lacrimile îl înecară.

După ce împărți o mare parte din averea lui pentru bine-faceri, Elescu se decise să plece din țară. A plecat de doi ani. De doi ani nu știe nimeni ce a devenit. Un ziar de la Martinica anunța în acea parte a lumii prezența unui român ; este un an de atunci. El nu a scris nimenui, nu a tras nici o poliță, cea ce lasă să se creadă că a perit prada frigurilor galbene sale în resbelul din urmă între statele Americii.

F I N E

CIOCOII VECHI SI NOUI

Roman de moravuri

de

N. M. Filimon

Acastă interesantă scriere satirică și mișcătoare reprezintă în culorile cele mai vii viața socială din România de acum câte-va decenii.

Tipurile cele mai curioase, scenele cele mai caraghioase și tot d'o dată adevărate, sunt descrise aci cu un meșteșug de maestru.

Administrația ziarului *Universul* în dorința d'a face și mai interesantă opera acésta de mare preț, a angajat un bun pictor român care citind cu mare băgare de seamă cartea, a apucat scenele și tipurile cele mai principale și le a desinat în toate împrejurările și costumele obicnuite pe atunci.

După aceste desene, executate cu mare artă, s'aui format gravurile care vor ilustra frumosul roman al lui Filimon ce va începe a apare în fascicule, de duminica viitoare.

Pentru ca cititorii *Elenei*, să se convingă despre chipul în care aui fost executate desenele romanului *Ciocoii vechi și noui*, le-am dat în fascicula trecută din *Elena* (pagina 289) unul din aceste desene: *Mitropolitul cununând pe George cu Maria fata banului C.*

Nimeni n'ar putea zice că situațiunea figurilor nu este destul de bine reușită.

Sperăm că romanul *Ciocoii vechi și noui* va avea un succes enorm.

Vor apare trei fascicule ilustrate de 16 pagini în fiecare săptămână și se va vinde

10 bani fascicula în totă țara

Pretul Lei 2.
